

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 34 · 6. januar
Sesjonen 2021–2022

Møte torsdag den 6. januar 2022 kl. 10

President: Kari Henriksen

Dagsorden (nr. 34):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om å be Riksrevisjonen om å gjennomføre særlige undersøkelser av Stortingets økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene (Innst. 101 S (2021–2022))
2. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022 (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 5. januar 2022)
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2020, eksportkontroll og internasjonalt ikke-sprednings-samarbeid (Innst. 93 S (2021–2022), jf. Meld. St. 35 (2020–2021))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2018 (Innst. 86 S (2021–2022))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Sofie Marhaug og Lan Marie Nguyen Berg om å stanse tildelingen av letetillatelser på norsk sokkel (Innst. 76 S (2021–2022), jf. Dokument 8:4 S (2021–2022))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve om drenering av fjellskredområdet ved Åkneset (Innst. 89 S (2021–2022), jf. Dokument 8:20 S (2021–2022))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter) (Innst. 103 S (2021–2022), jf. Prop. 45 S (2021–2022))
8. Interpellasjon fra representanten Ola Elvestuen til samferdselsministeren:
«Ny rutemodell for Østlandet, Rutemodell 2027, er et av de viktigste jernbaneprosjektene i Nasjonal transportplan og vil gi nesten 100 flere avganger daglig, de fleste på overbelastede lokalstasjoner innenfor Ski, Asker og Lillestrøm. Holmlia stasjon på Østfoldbanen i Oslo har flere reisende daglig enn Bergen og Trondheim stasjoner til sammen. Ifølge prosjektet er bygging av flere spor i Brynsbakken i Oslo en avgjørende forutsetning for å realisere Ny rutemodell Østlandet. Prosjektet skulle starte opp

neste år og er kostnadsberegnet til 2 milliarder kroner og finansiert gjennom en avtale mellom Jernbanedirektoratet og Bane NOR. Stor var derfor overraskelsen da Bane NOR nylig varslet Oslo kommune om at prosjektet utsettes med fem år.

Vil statsråden akseptere denne utsettelsen, og når vil i så fall Rutemodell 2027 kunne realiseres?»

9. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde og Tor André Johnsen om å oppheve nasjonalt skjenkeforbud for restauranter (Dokument 8:61 S (2021–2022))
10. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å oppheve den nasjonale skjenkestoppa for utelivsbransjen (Dokument 8:62 S (2021–2022))
11. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at publikumsgalleriet av smittevern hensyn holdes stengt under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:00:49]: På vegner av representanten Marius Arion Nilsen og meg sjølv har eg gleda av å fremje eit representantforslag om endring av mellombels lov om stønad til hushald som følgje av ekstraordinære straumutgifter.

Dette lovforslaget vert fremja no fordi Stortingets administrasjon meinte det ikkje kunne fremjast som eit såkalla laust forslag i sak nr. 7 på dagsordenen i dag. Vi vil at staten skal dekkje 80 pst. av kostnadene over 50 øre, som er ei overslagsløyving på 20 mrd. kr. Difor må det til ei lovendring, som det er fremja forslag om i dette dokument. Eg ber difor om at forslaget vert behandla etter forretningsordenens § 39 d og såleis saman med sak nr. 7 på dagsordenen i dag. Det er i ein slik felles debatt dette forslaget høyrer heime.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Presidenten er innstilt på å la Stortinget ta stilling til anmodningen fra representanten Frank Edvard Sve. Dagsordenen vil derfor bli ytterligere endret slik at sak nr. 11 vil bli tatt før sak nr. 7. Det vil bli ringt inn til voting når vi kommer til denne saken.

Videre vil det bli voting ved møtets slutt, og presidenten vil opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:36]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om å be Riksrevisjonen om å gjennomføre særlige undersøkelser av Stortingets økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene (Innst. 101 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten vil ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Første visepresident Svein Harberg [10:03:20]: Det er i den senere tid satt søkelys på utformingen og praktiseringen av Stortingets økonomiske ordninger for representantene. Bakgrunnen er at det har blitt avdekket mulige brudd på lover og retningslinjer. At det også settes spørsmålsteget ved rimeligheten av noen av ordningene, er uheldig for tilliten til oss folkevalgte og til Stortinget som institusjon. Det har derfor vært en prioritert oppgave for presidentskapet helt fra starten av høstens sesjon å sørge for at det ryddes opp i uklarheter, og at alle ordninger blir gjennomgått.

Presidentskapet har besluttet at omfanget av de økonomiske ordningene og hvordan de skal reguleres for framtiden, skal følges opp gjennom å utvide mandatet til utvalget som i høst fikk i oppdrag å gå gjennom ordningen med pendlerboliger for stortingsrepresentantene.

Utvalget har nå fått som mandat å vurdere alle økonomiske ordninger for stortingsrepresentanter. Utvalget er blitt bedt om å vektlegge at det skal være mulig å utøve vervet som stortingsrepresentant på tilnærmet like vilkår uavhengig av representantenes bakgrunn og bosted, at ordningene har et formål og en begrunnelse som gir grunnlag for legitimitet i befolkningen, og at ordningene er rimelige sett opp mot tilsvarende ordninger for andre grupper i samfunnet.

Innen 2. mai 2022 skal utvalget avgi delrapport med forslag til overordnede prinsipper for de ulike økonomiske ordningene, og endelig rapport med eventuelle forslag til endringer innen 31. januar 2023. Utvalgets rapporter vil gi et godt grunnlag for å kunne ta stilling til og debattere ordninger som skal gjelde framover.

Temaet i dag er imidlertid undersøkelser av håndteringen av de økonomiske ordningene tilbake i tid. Etter å ha drøftet spørsmålet med de parlamentariske lederne i november varslet presidentskapet at de ville ta initiativ til en tilbakeskuende gjennomgang av saker knyttet til de økonomiske ordningene for stortingsrepresentantene.

Presidentskapet har vurdert alternative måter å organisere et slikt arbeid på og kommet til at Riksrevisjonen er best egnet til å gjennomføre slike undersøkelser.

Riksrevisjonen har dessuten varslet at den på eget initiativ vil iverksette undersøkelser av pendlerboligsaken, etterlønsordningen og eventuelt andre forhold.

Presidentskapet fremmer derfor forslag om at Stortinget i medhold av lov om Riksrevisjonen § 9 ber Riksrevisjonen om å iverksette særlige undersøkelser av Stortingets økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene. Det foreslås at undersøkelsene skal omfatte om nåværende eller tidligere stortingsrepresentanter har fått tildelt ytelser i strid med stortingsgodtgjørelsesloven, andre regler eller retningslinjer som er fastsatt av Stortinget eller Stortingets presidentskap, eller inngåtte avtaler knyttet til ordningene.

I tillegg foreslås det at Riksrevisjonen skal undersøke Stortingets og Stortingets administrasjons håndtering av saker om tildeling av ytelser og forvaltningen av de økonomiske ordningene.

Presidentskapet viser til at riksrevisjonsloven forutsetter at det er opp til Riksrevisjonen selv å bestemme den nærmere innretningen av undersøkelsene. Det vil derfor være opp til Riksrevisjonen selv å ta stilling til prioriteringer ut fra revisjonsfaglige vurderinger, herunder hvor grundig revisjonen skal gå inn i den enkelte ordning og den enkelte sak. Presidentskapet forutsetter likevel at ordningene med pendlerboliger, fratredelsesytelse og etterlønn er blant ordningene som prioriteres.

Riksrevisjonen fastsetter også selv hvor langt tilbake i tid det anses hensiktsmessig å gå i undersøkelsene av enkeltsaker.

Riksrevisjonen går i sin kontroll- og revisjonsvirksomhet vanligvis ikke inn i saker som direkte gjelder enkeltpersoners forhold. Presidentskapet innstiller derfor på at det presiseres at Riksrevisjonen skal sikre de berørtes rettssikkerhet i undersøkelsene.

Dersom Riksrevisjonen har behov for særlige lov hjemler for å kunne gjennomføre undersøkelsene, forutsetter presidentskapet at dette straks tas opp med Stortinget.

Det anmodes om at Riksrevisjonen setter i gang undersøkelsene raskt, begrunnet i den tillitsutfordringen Stortinget som institusjon står i, og at det arbeides hurtig, men grundig.

Jeg vil med dette tilrå at Stortinget treffer vedtak i samsvar med den enstemmige innstillingen fra presidentskapet.

Carl I. Hagen (FrP) [10:08:29]: La meg først gi honnør til presidentskapet for å ha tatt dette initiativet og for å følge opp at Riksrevisjonen gjennomgår dette – noe også Riksrevisjonen selv offentlig ga uttrykk for at den ønsket å gjøre. Alt som har skjedd, og alle skrivelserne om uheldige forhold ved praktiseringen av en del regler for stortingsrepresentantene, er det på tide at det

foretas en grundig gjennomgang av på mange forskjellige måter – og av forskjellige – slik også første visepresident Harberg redegjorde for.

Fremskrittspartiet har hele tiden støttet arbeidet med å rydde opp, og jeg kan vise til en rekke uttalelser fra vår parlamentariske leder Sylvi Listhaug i så måte i flere sammenhenger, bl.a. at der hvor det etter gjennomgang oppdages at representanter på urettmessig måte har mottatt ytelser, skal det selvsagt betales tilbake. Vi har alle oppe i hodet skandalen med Nav, hvor vanlige mennesker som ikke har gjort feil, er blitt straffet. Da vil det være helt urimelig om det klargjøres at stortingsrepresentanter urettmessig har mottatt ytelser uten å måtte betale det tilbake. Derfor forutsetter vi at det skal gjøres.

Ellers er det egentlig en litt spesiell dag, for det er ikke vanlig at Stortinget i plenum ber Riksrevisjonen undersøke om Stortingets egen administrasjon, Stortingets presidentskap og Stortingets nåværende og tidligere representanter har forholdt seg til de lover og regler Stortinget selv har vedtatt. Jeg er veldig glad for at presidentskapet følger opp Riksrevisjonen, slik at man demonstrerer at også Stortinget er opptatt av dette og opptatt av å bruke sitt eget apparat, Riksrevisjonen, til en skikkelig gjennomgang.

Det kan kanskje være noe detaljert i innstillingen fra presidentskapet, for som presidentskapet selv korrekter, åpner loven ikke for at Stortinget kan bestemme hvordan Riksrevisjonen skal gå frem. Det er klart at man i denne saken må være tilbakeholden, og jeg tolket også Svein Harbergs innlegg som en bekreftelse på at det er Riksrevisjonen selv som skal styre sin virksomhet. Det som er skrevet i presidentskapets innstilling, er en del synspunkter, men det er helt klart underforstått at det er Riksrevisjonen selv som avgjør hva den vil gjøre – også hvor langt tilbake og hvilke typer av eventuelle brudd på regelverket som skal påtales.

Det er således helt klart at det som ikke er omtalt i presidentskapets innstilling, ikke betyr at Riksrevisjonen selv kan ta initiativ til å gjennomføre ting. Det er således helt feil hvis noen prøver å tolke presidentskapets synspunkter som noe forsøk på å begrense undersøkelsen. Jeg vil gjerne slå fast at det er Riksrevisjonen selv som helt suverent avgjør hva den skal gjøre. Så til enhver som måtte prøve seg på å si at man her har forsøkt å begrense undersøkelsen: Det er absolutt feil.

Vi slutter oss til innstillingen om at denne undersøkelsen gjennomføres av Riksrevisjonen. Særlig vil jeg personlig nevne at i lys av denne noe uklare tilnærmingen Stortingets tidligere presidentskap har hatt til om Riksrevisjonen kan gjennomføre etterlevelserevisjon av Stortinget, vil jeg sette to streker under at Riksrevisjonen skal ha etterlevelserevisjon av Stortinget – som av

alle andre. Og jeg ønsker Riksrevisjonen betingelsesløst hjertelig velkommen til Stortinget for å gjennomføre det som presidentskapet på en god måte her har fremmet forslag om.

Rasmus Hansson (MDG) [10:13:27]: Norge er i en spesiell politisk situasjon. Folk er trøtte, trøtte av langvarige koronatiltak, og nå er de også trøtte av strømpriiser som plager og provoserer folk i hverdagen. Det vi da ikke trenger i tillegg, er en situasjon hvor det reises usikkerhet om hvorvidt stortingsrepresentantene, folkets representanter, faktisk behandler de ordningene vi må ha for å gjøre jobben vår, på en ordentlig måte – som ikke gjør at vi tuser til oss fordeler som vi ikke skal ha, og som andre folk ikke får.

En sånn situasjon, hvor det er misnøye og det gryr mistillit blant folk, er farlig for tilliten til demokratiet. Det trenger vi ikke. Derfor var Miljøpartiet De Grønne allerede i høst offensive med å be Stortinget og presidentskapet gå fullt inn i disse sakene, ta fullt ansvar for å vise at det ikke er tvil om at Stortinget tar på alvor den situasjonen som er oppstått med misbruket som har vært av Stortingets ordninger. Den 23. november ba vi i et brev til presidentskapet om at bl.a. Riksrevisjonen ble trukket inn, og at det ble gjort undersøkelser av alle representanters bruk av ordninger tilbake til år 2000.

Vi er derfor veldig glade for at presidentskapet nå har lagt fram en innstilling som – så vidt vi kan se – på alle punkter følger opp disse forslagene. Ved å vedta dette viser Stortinget at vi nå tar saken på det alvor som saken må tas på, og at det blir ryddet helt opp. Det er bra for det norske demokratiet. Miljøpartiet De Grønne slutter seg derfor til innstillingen.

Første visepresident Svein Harberg [10:16:02]: Jeg har bare et par kommentarer. Helt fra starten i høst var det full enighet i presidentskapet om at dette skulle bli tatt på alvor, og dette skulle vi få en gjennomgang av. Vi må passe på å skille mellom to ting.

Ett arbeid er å se framover. Hvordan skal vi ha disse ordningene? Det arbeidet er satt i gang. Det utvalget som opprinnelig skulle se på boligsituasjonen og ordninger rundt den, har nå fått den fulle og hele pakken om ordninger, og det er bra.

Det andre var at det har vært mange forslag om hvordan dette burde ses på tilbake i tid. Det kunne oppnevnes en ekstern kommisjon, et utvalg, men det som har vært viktig for oss, er å få gjort det raskt og av noen som kjenner Stortinget. Vi vet at Riksrevisjonen kjenner Stortinget og det parlamentariske arbeidet godt. Derfor synes vi det har vært en god løsning å lande på det.

Så vil jeg bare takke representanten Hagen for presisering av at det ikke er noen begrensninger i dette vedtaket. Det er nettopp slik at Riksrevisjonen selv skal

finne ut av dette, og vi har bedt dem se på Stortingets økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene. Det betyr alle ordninger der en har en økonomisk fordel eller erstatning. Det kan de se på, og det har de full frihet til å gjøre. Jeg tror det skal fungere godt.

Så en kommentar til representanten Hansson, for han refererte til et årstall: Når en ser på saker som gjelder enkeltpersoner, er det viktig å forholde seg til det som gjelder, også når det gjelder foreldelsesfrister. Dette kan i noen tilfeller ende opp i rettssystemet, og da må en ha mulighet til å stå opp for sin sak. Det betyr at det må være innenfor de foreldelsesfristene som gjelder. Det er jeg helt sikker på at Riksrevisjonen ivaretar på en god måte.

Carl I. Hagen (FrP) [10:18:32]: Først en takk til Svein Harberg, som også klargjør at Riksrevisjonen står helt fritt, og at det ikke er noe begrensninger i det som presidentskapet har skrevet i sin innstilling.

Jeg hadde i mitt første innlegg ikke tid til å ta opp et annet tema som jeg synes er nødvendig å si noe om, og det er at det også vil være helt naturlig at Riksrevisjonen ser på Statsministerens kontor og de forskjellige ordninger som gjelder for den utøvende statsmakt. Der er det både pendlerboliger, biltjeneste og andre forhold som kanskje kan gås etter i sømmene for å se om praksis er slik den skal være.

Det har i den offentlige debatt også dukket opp spørsmål om man mottar skattepliktige ytelser. Der vil jeg gjerne si at biltjenesten er en enorm fordel for medlemmer av presidentskapet, parlamentariske ledere og alle statsråder hvis den brukes som en tjeneste for å komme seg frem og tilbake til arbeid hver dag. Da er det en skattepliktig ytelset, slik jeg ser det. Der det imidlertid foreligger en skriftlig anmodning eller et vedtak fra PST om sikkerhetskjøring, altså at en statsråd, et medlem av presidentskapet eller et medlem av Stortinget av sikkerhetsmessige hensyn ikke skal reise kollektivt og ikke skal bevege seg ute, er det ikke en skattepliktig fordel i det hele tatt. Men dersom man blir hentet hjemme for å bli kjørt på jobben daglig uten at det foreligger noen slik sikkerhetsvurdering, må det anses for å være en arbeidsreise som betales av arbeidsgiver, og det bør være en skattepliktig ytelset.

Så systemet med bruk av biltjeneste for statsråder, presidentskapsmedlemmer, parlamentariske ledere og eventuelt andre bør man også gå gjennom fordi vi vet at skattemyndighetene når det gjelder privat næringsliv, er veldig keene på at det skal betales skatt av skattepliktige ytelser fra arbeidsgiver til arbeidstaker. Jeg håper at skattemyndighetene også ser på praktiseringen av disse ordninger, og at der det er rene, vanlige bekvemmelighets-hensyn som tilsier at man blir kjørt frem og tilbake til

jobben omtrent hver dag, skal det innberettes som en skattepliktig ytelset.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:21:26]

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022 (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 5. januar 2022)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Fremskrittspartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Rødt 5 minutter, Venstre 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Kristelig Folkeparti 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:22:37] (komiteens leder): Innledningsvis vil jeg takke utenriksministeren for en god redegjørelse.

Det er positivt at de norske hovedprioriteringene for vår periode i Sikkerhetsrådet – fredsdiplomati, kvinner, fred og sikkerhet, beskyttelse av sivile, og klima og sikkerhet – ligger fast også under den nye regjeringa. Det er viktig at de gjør det, for det øker vår mulighet til innflytelse og til å ivareta norske interesser.

Det er valgt gode prioriteringer for presidentskapet vårt. Det er positivt at utenriksministeren har videreført ideen om å gjennomføre en slags variant av Oslo Forum i New York, da med rådets ambassadører og FNs generalsekretær, når vi ikke har kunnet gjennomføre Oslo Forum på vanlig måte på grunn av pandemien.

Det er også fornuftig ikke å legge opp til mer enn to signaturarrangementer. Det har i grunnen samme begrunnelse som det ovennevnte, men i tillegg er det viktig at rådet faktisk har tid og rom, under norsk ledelse, til å håndtere det som tross alt krever mest tid og krefter: landsituasjonene.

Som medlem må Norge ha tydelige posisjoner i alle saker på Sikkerhetsrådets agenda. Når vi nå gjennomfører de første dagene av denne presidentskapsperioden, er det dessverre veldig mange landsituasjoner som må oppta rådets tid. Det er en forverret situasjon i mange land som allerede er på rådets dagsorden, og nye landsituasjoner kommer til – og det går raskt.

Norges rolle som pennefører har gitt noen veldig viktige gjennombrudd og resultater, bl.a. for Syria og Afghanistan, men situasjonene er langt fra stabile eller løst. To av de landsituasjonene som opptok mest tid helt i begynnelsen av vår periode i Sikkerhetsrådet, Etiopia og Myanmar, har gått fra vondt til verre. I Mali og Sudan har kupp og militært styre satt utviklingen langt tilbake, og faren for konflikt er høyst reell. I Midtøsten er situasjonen veldig ustabil og kan eskalere raskt. Erfaringene fra mai i fjor viser det tydelig, men også i slutten av desember var det en utvikling som lett kunne ha kommet ut av kontroll. Brutaliteten mot opposisjonelle og menneskerettighetsaktivister i Hviterussland, og det betydelige russiske militære presset mot Ukraina, er også saker som nå har rådets oppmerksomhet. Og i morgentimene i dag har nyhetene om en dramatisk eskalering av volden fra myndighetene mot demonstranter i Kasakhstan, med et stort antall drepte demonstranter og over 1 000 skadde det siste døgnet, nådd oss.

De siste årene har jeg snakket mye om en verden preget av uro og usikkerhet. Det beskriver utviklingen globalt de siste årene, men det er også direkte interesse-relevant i norsk utenrikspolitikk. En norsk hovedinteresse er å bevare og styrke det multilaterale systemet og en regelstyrt verdensorden. Uro og usikkerhet utfordrer norske interesser direkte, enten det gjelder sikkerhet, økonomi eller handel, eller det gjelder å oppnå framgang innen menneskerettigheter, fattigdomsbekjempelse, klima eller helse – altså en stor del av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Denne usikkerheten kommer vi til å måtte leve med også i årene framover. Vi har ikke en satt og forutsigbar verdensorden som vi kan feste en merkelapp på, enten den er unipolar, multipolar eller bipolar. Men det kan også gi rom for kreativt diplomati fra et lite land med en interessebasert, realpolitisk tilnærming og med overskudd til å engasjere seg på områder der det kan oppnå resultater. Det gjør at vi kan bidra med spesifikk kunnskap, kompetanse og nettverk som rådet trenger, men som få andre rådsmedlemmer kan bidra med.

Norge har et godt utgangspunkt for perioden i Sikkerhetsrådet og for presidentskapet vårt nå i januar. Vi har hatt en konsistent politikk på viktige områder over tid. Det var ikke en helt egen sikkerhetsrådspolitik som gjorde at vi ble valgt inn, men at vi var gjenkjennelige politisk, og at landene som stemte på oss, visste hva de fikk. Noen visste også at det de fikk, f.eks. en tydelig politikk for menneskerettigheter, ikke var noe de likte. Da stemte de heller ikke på oss.

Vi har anerkjente diplomater som kan faget sitt. De jobber sent og tidlig med å ivareta norske interesser og utvide det utenrikspolitiske handlingsrommet vårt. Akkurat nå i medlemskapsperioden vår, og særlig under

presidentskapet, er det et voldsomt trykk på diplomaterne som jobber direkte med Sikkerhetsrådet, både i FN-delegasjonen, i UD her hjemme og ute på utallige ambassader som bidrar aktivt til kunnskapen om og forståelsen av de landsituasjonene som er på rådets agenda.

Vi har et godt forhold til alle medlemmene i rådet og kan jobbe godt sammen med dem i konkrete saker. Det er særlig viktig i relasjonen til de fem faste medlemmene. Norge er gjennom medlemskapet også en veldig interessant samtalepartner for mange land. Det gjør at vi er med på å sette dagsordenen, og det gir oss også sterkere plattformer for å fremme norske interesser bilateralt på helt andre felter enn dem Sikkerhetsrådet håndterer.

Det er likevel ingen tvil om at situasjonen i rådet er krevende. Selv om 48 av 57 resolusjoner i fjor ble vedtatt enstemmig, og bare ett veto ble brukt, er det riktig som utenriksministeren sa i redegjørelsen: at denne statistikken ikke skal overspilles. De fem faste medlemmene opptrer i mange sammenhenger konstruktivt, og de felles stemmemønstrene til Russland og Kina er ikke lenge like automatiske som før. Men det betyr ikke at det ikke til syvende og sist fortsatt er svært vanskelig å få stormaktene til å endre syn når deres viktigste interesser blir berørt.

Det er heller ingen tvil om at medlemskapet i Sikkerhetsrådet krever betydelig politisk engasjement og innsats, og det må legges veldig mye jobb i å bidra til de resultatene vi vil oppnå.

Utenriksministeren viser til at regjeringa vil øke norske bidrag til FNs fredsoperasjoner. Det er viktig at det gjøres reelle vurderinger av hvilke bidrag som er aktuelle, i hvilke operasjoner og under hvilke forutsetninger. Utenriksministeren sier selv at disse operasjonene nå skjer i stadig mer uoversiktlige situasjoner. FN-operasjonen MINUSMA i Mali, der Norge har hatt betydelige bidrag i lang tid, er også FNs farligste og dødeligste operasjon. Bidrag til FN-operasjoner må underlegges like solide og realistiske risikovurderinger som enhver annen operasjon der Norge deltar med militært personell.

Utenriksministeren begynte og avsluttet redegjørelsen med historien om statsråd Lehmkuhl, både i form av skipet som bærer hans navn, og i form av hans innsats i regjeringen Michelsen i 1905. 1905 var som kjent det året da norsk utenrikstjeneste ble grunnlagt. Franskmennene har kalt denne tida i europeisk historie for «la belle époque», og verden hadde lagt bak seg en lengre periode med stabilitet og vekst. Men nå viste konferansediplomatiet som hadde sikret tiår med stabilitet, tegn til slitasje, og det brygget på ny opp til rivalisering mellom stormaktene.

I møte med dette værskiftet valgte Norge nøytralitet – det ble sett på som det tryggeste valget – og spørsmål-

ene fra datidas debatt forteller oss ganske mye om tankegangen i denne perioden: Trenger vi egentlig et diplomati og en utenrikspolitikk? Inviterer ikke det bare til stormaktspress? Vil ikke et konsulatvesen og handel alene være best for et lite land med en åpen økonomi? Debatten stilnet etter hvert, men den ga liv til et nytt ordskifte, denne gangen om verdien av forsvaret. Trenger et nøytralt land egentlig et ordentlig forsvar? Er ikke nøytralitetsvakt godt nok for lille Norge?

I dag vet vi hvor skjebnesvangre de valgene ble. Likevel: Da vi i 2018 offisielt lanserte Norges kampanje for en plass i Sikkerhetsrådet, oppsto en debatt som hadde overraskende likhetstrekk med ordskiftet i forrige århundre. Det var flere som spurte om ikke Norge burde avstå fra å ta på seg tunge og framskutte verv i FN, for å unngå å bli utsatt for stormaktspress. Svaret mitt i 2018 var det samme som det er i dag: Dette presset eksisterer allerede, enten vi engasjerer oss eller ikke. Vi møter det hver eneste dag, både innenfor og utenfor Sikkerhetsrådet, men det er bare ved å engasjere oss at vi kan være med på å forme vår egen skjebne i verden.

Som medlem av Sikkerhetsrådet har vi opplevd at Norge, gjennom målrettet innsats og kreativt og kunnskapsbasert diplomati basert på grunnleggende internasjonale normer, klarer å drive fram saker og oppnå kompromisser som har reell betydning. Debatten om hvordan Norge håndterer stormaktspress, er likevel et sunnhetstegn. Den viser at folk reflekterer over klimaskiftet som nå skjer i internasjonal politikk, og er bevisst på at handlingsrommet i norsk utenrikspolitikk ikke kommer av seg selv. Vi må jobbe for det, og det har alltid vært definert av vår evne til å inngå allianser.

Helt til slutt vil jeg ønske alle, både ute og hjemme, som nå jobber døgnet rundt med Sikkerhetsrådet, lykke til – både med et krevende presidentskap og med det siste året av medlemskapet.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Åsmund Aukrust (A) [10:32:42]: Jeg vil takke utenriksministeren for en svært god og ærlig redegjørelse. Det var en god analyse for tydelig å vise hva slags ambisjoner Norge har for arbeidet sitt. Jeg vil takke for at hun inviterer Stortinget til debatt om hvordan Norge kan bruke den rollen vi har denne måneden og dette året, til å gjøre verden til et bedre og fredeligere sted. Jeg vil også takke komiteens leder for den innsatsen hun la ned for å få Norge valgt, og for jobben hun gjorde med å representere oss fram til regjeringsskiftet.

Heldigvis er det enighet mellom blokkene om det viktigste. Sikkerhetsrådets arbeid handler ikke om å ha de reneste eller de tydeligste standpunktene. Det har vi andre fora for. Det handler om å finne fram til løsninger

og forslag som kan skaffe støtte til å gjøre verden tryggere. I redegjørelsen kom utenriksministeren med mange eksempler på hvor Norge har lyktes med akkurat det, når vi har gjort en forskjell og fått hjelpen fram. Hun kom også med eksempler på når vi ikke har klart å handle, f.eks. i situasjonen i Myanmar.

Vi vet ikke hva som kommer til å stå på Sikkerhetsrådets agenda, for den preges mye av hva som skjer ute i verden – konflikter som fort blusser opp, og som gjør at rådet må kalles sammen. Akkurat nå er det mange steder i verden hvor det er fare for nettopp det. Nettopp fordi så mye er hendelsesstyrt, er det viktig å ha klare ambisjoner om hva Norge skal sette på agendaen. Vi har to signatengasjementer: kvinner og krig og beskyttelse av sivile i urbane strøk. Det går som en rød tråd i engasjementspolitikken til regjeringen – likestilling og regelverk for nedrustning. Jeg ønsker statsministeren og utenriksministeren lykke til med hvert sitt arrangement, og jeg håper at de også får til å møtes utenom Teams eller andre digitale møtearenaer.

I 2007 ga Den Norske Nobelkomite fredsprisen til FNs klimapanel og Al Gore. De var framsynte da de så sammenhengen mellom klima og sikkerhet. Klimarendringene utgjør i dag kanskje den største trusselen for verdens sikkerhet, også for væpnet konflikt. Naturkatastrofer og mangel på ressurser vil føre folk ut i fattigdom og gjøre oss mer sårbare for krig. Derfor ser vi nå at det er flere i uniform som engasjerer seg i klimasaken. Det framsto som naturlig da NATOs generalsekretær deltok på FNs klimatoppmøte. Likevel ser vi at dette er politisk kontroversielt. Det er ikke enighet blant Sikkerhetsrådets medlemmer om at dette hører hjemme på dagsordenen. Derfor er det veldig bra at Norge har vært med på å få til noen framskritt. På dette området trengs det at land som Norge fortsetter å jobbe for koblingen mellom klima og sikkerhet.

Et uløst problem på Sikkerhetsrådets agenda er konflikten mellom Israel og Palestina. Det er en konflikt som dessverre er lenger unna en løsning enn kanskje noen gang. Okkupasjonen på bakken finner nye former. Den humanitære situasjonen i Gaza er vanskelig, og palestinsk sivilsamfunn strupes. På palestinsk side ser vi splittelse, og det er alvorlig at det ennå ikke har vært avholdt valg. Men det er nettopp når det er som tøffest at vi ikke må miste håpet om at freden er mulig. Selv om det nå er andre konflikter i verden som får mer oppmerksomhet, er det viktig at Norge, med sitt lange, historiske engasjement, ikke gir opp og hele tiden leter etter ny dynamikk som kan gjøre at vi får til det vi drømmer om – en palestinsk stat som vil leve side om side med Israel. Jeg er glad for at utenriksministeren tar på seg den lederrollen hun har tenkt å ta på seg i løpet av den måneden hun er president i Sikkerhetsrådet.

Sikkerhetsrådet kan med rette kalles verdens viktigste møterom. Det er et rom som Norge har et svært nært forhold til. Selve rommet er en gave fra Norge. Når utenriksministeren denne måneden sitter på presidentens plass i Sikkerhetsrådet, henger det et maleri av Per Krohg bak henne. Da maleriet ble overbrakt av statsminister Oscar Torp til FNs generalsekretær, Trygve Lie, sa Per Krohg:

«Essensen i ideen er å gi inntrykk av lys, sikkerhet og glede. Den verden vi ser i forgrunnen kolliderer, mens den nye verden er basert på klarhet og harmoni, og kan bygges opp.»

Det er et bilde som passer veldig godt – kanskje spesielt i det året vi skal inn i nå, i pandemiens år. Om vi kommer i mål med en verden basert på harmoni i løpet av 2022, vet jeg ikke. Men det jeg vet, er at regjeringen kommer til å bruke muligheten vi har, til å gjøre verden et tryggere sted, til å trygge freden og til å gjøre verden til et bedre sted å leve.

Marit Arnstad (Sp) [10:37:49]: Jeg vil også få takke utenriksministeren for en god og informativ redegjørelse om Norges arbeid i FNs sikkerhetsråd.

Sameiet FN er avgjørende viktig for et land som Norge – et lite land med åpen økonomi og behov for kontakt, stabilitet og dialog med mange andre land rundt omkring i verden. Så mange tiår etter opprettelsen er FNs fremste oppgave fortsatt steg for steg å bidra til å ivareta internasjonal fred og sikkerhet. Alle land må ta sin del av ansvaret for å være aktive i denne delen av FNs arbeid, og derfor er det også viktig at Norge både grep den muligheten og akslet det ansvaret som det er å sitte i FNs sikkerhetsråd.

På sitt beste er FN og Sikkerhetsrådet verdens viktigste sted for dialog og et samlende punkt for alle verdens nasjoner. På sitt verste er FN et enormt byråkrati. Vår oppgave må være å fremme det beste i FN og å bremse det verste. Det må også være vår oppgave, vi som er glade i FN, å være villige til å si fra både om de gode og om de dårlige sidene ved FNs arbeid.

FN er viktig for vår stabilitet, for sikkerheten, for den internasjonale folkeretten og for vår økonomi. FN er en veg som kan føre fram, men det er ikke bestandig den raskeste vegen til målet. Jeg liker veldig godt det sitatet fra Dag Hammarskjöld som utenriksministeren refererte til. Han har sagt at FN ikke er en garanti for fred, men det er et nødvendig verktøy i vårt samfunns streben etter å trygge freden.

FN er mye prosess, men det er også i naturen til organisasjonen. I hele etterkrigstida har FN prøvd på dette på mer eller mindre gode måter, men alltid steg for steg. En har ikke bestandig lyktes, og utenriksministerens redegjørelse viser også hvor vanskelig det er i dag, med store regionale konflikter i både Afrika og Asia. Situasjonen

i Etiopia er alarmerende. Det samme gjelder Myanmar. Det er skuffende at FN i relasjon til denne typen konflikter ikke klarer å spille den rollen som en burde gjøre etter FN-pakten, på grunn av motstridende interesser i Sikkerhetsrådet. Desto viktigere er det at en har klart å ta en rolle i andre vanskelige konflikter, både når det gjelder humanitær hjelp til Syria, overfor Afghanistan og også når det gjelder den israelsk-palestinske konflikten.

FNs rolle i fredsbevarende operasjoner er også utrolig viktig. Dette er operasjoner i stadig mer urolig og ukjent terreng, nasjonale konflikter smitter over regionalt, mange parter er involvert i konfliktene, og mange steder har det ikke vært mulig å etablere en fredsavtale, eller det er begrenset oppslutning om en avtale som foreligger. Likevel spiller de fredsbevarende operasjonene en svært viktig rolle og kommer også til å gjøre det i årene framover. Senterpartiet ønsker å bidra til å øke bidraget til disse operasjonene.

Utenriksministeren var i sin redegjørelse ganske omfattende inne på risikoen for å havne i en stormaktskvis. Den vil bestandig være der for medlemmer av Sikkerhetsrådet, for utenrikspolitikk er interessepolitikk både for små og for store nasjoner. Da er det også viktig når utenriksministeren understreker at vi hittil har klart å stå stødig i det presset og klart å beholde en uavhengig norsk stemme. Det er svært viktig.

Senterpartiet er glad for at Norge kan være med på å utforme vedtak og legge politiske linjer og også ta vår del av ansvaret for det langsiktige og grunnleggende fredsarbeidet som det å delta i FNs sikkerhetsråd er. Vi ønsker også alle dem som nå jobber med det krevende arbeidet, både i presidentskapsperioden denne måneden og også gjennom hele det neste året, lykke til med arbeidet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:42:16]: Utenriksministeren har tidligere uttalt at Arbeiderpartiet setter norske interesser først. Gårsdagens redegjørelse var da enten et brutt valgløfte eller et gedigent mageplask. Eller er det i Norges interesse at alle konflikter på jordkloden uansett bør ha Norges fokus? Er situasjonen og konflikter i Jemen, Libya, Myanmar, Somalia, Syria, Ghana, Tsjad, Nigeria, Niger, Kamerun eller Sahel-regionen noe som Norge skal engasjere seg i?

Jeg forstår at enkelte politikere, statsvitere, skattefinansierte interesseorganisasjoner og diplomatiet synes slike konflikter er interessante, men hva angår det nordmenn flest? Dette er land de færreste nordmenn kan peke ut på kartet. Som alle tidligere utenriksministre før henne viste utenriksministeren til den brede tverrpolitiske enigheten og de lange linjene i norsk utenrikspolitikk. Jeg vil heller karakterisere det som et stort gjesp hvor embetsverket og det diplomatiske korps har tatt

over styringen og gjør som de alltid har gjort. Og nåde den som tenker utenfor boksen og utfordrer den brede tverrpolitiske linjen!

Så den klassiske klisjeen: Et sterkt FN er avgjørende for Norges sikkerhet og norske interesser. Da blir spørsmålet: Hva slags FN er det vi ønsker skal være sterkt? Utenriksministeren presiserer at et sterkt FN som tjener norske interesser, er et FN som fremmer internasjonal lov og rett og beskytter de små landene fra makten til de store. Er det virkelig et FN som tjener våre interesser?

I FN sitter alle de små nasjonene som begår de forbrytelsene som man på ulikt nivå i FN vedtar at det må gjøres noe med. Der sitter representanter for land som er basert på korrupsjon, udemokratiske stater som undertrykker egen befolkning, land som daglig bryter menneskerettighetene, land som bryter folkeretten, land som behandler kvinner som annenrangs borgere. I FN har de alle en stemme. De slutter seg til ulike resolusjoner, uttalelser og vedtak som fordømmer praksis de selv utfører. Det oser av dobbeltmoral. Er det et FN som styrker Norges interesser? Er dette land vi ønsker skal bli beskyttet fra makten til de store? Vi er heldige ved at det er de vestlige stormaktene basert på de liberale verdiene, maktbegrensninger og maktbalanse som har vært ledende i FN siden starten.

Men hva vil skje med FN dersom vestlige lands dominans forsvinner og ikke-demokratiske autoritære regimer som bygger sin autoritet på maktkonsentrasjon og maktbruk, setter tonen i FNs organer? Vi ser det allerede i dag. Vestens demokratiske stormakter får gradvis redusert sin globale innflytelse, og det som da står igjen, er et FN ribbet for relevans og troverdighet.

Vil da et sterkt FN fremdeles være i Norges interesse? Norge må stå solid plantet på demokratiets side. Vi skal ikke vise forståelse for totalitære stater, ei heller forsvare deres innflytelse i FN uansett hvor små de måtte være. Da er vår plass i Sikkerhetsrådet en kilde til konflikt, ikke et sted hvor Norges interesser ivaretas.

At eliten mer enn skattefinansierte interesseorganisasjoner har sitt fokus på alle de ulike konfliktlinjene som utenriksministeren ramset opp, betyr ikke at regjeringen for vanlige folk og folk flest bør bruke tid, ressurser og prestisje på å spille en global Bør Børson. Fremskrittspartiet mener at Norge heller bør engasjere seg i og fokusere på spørsmål som gjelder menigmann i sin hverdag, og det er det mange av – næringspolitisk tilgang til globale markeder, migrasjon fra vanstyrte land, utveksling av kraft over landegrensene, nordområdene, vår rolle i NATO og sikkerhetspolitikk, økende innflytelse av totalitær islam i Europa, for å nevne noen. Da er ikke FNs sikkerhetsråd en relevant arena.

Ikke overraskende har utenriksministeren hoppet på motebølgen om at alt som er trist og leit, kan spores

til klimaendringene. Klimaendringer er igjen et resultat av utslipp som følger av menneskelig aktivitet, som må begrenses. Slik skaper man en sammenheng mellom utslipp på norsk sokkel og konflikt om beiteområdene i Sahel-regionen. Ikke minst er det beleilig, for ikke bare fjerner man landets eget ansvar, men man skyver det lettvtint over på andre. Følger man denne logikken, henger alt sammen med alt. Det er sommerfugleffekten beskrevet slik: Vingeslagene fra en sommerfugl i Brasil kan utløse en tornado i Texas. Man finner også det man vil finne. Konflikter er sammensatte. Man må jo spørre seg hvorvidt forholdene i de fattige landene i Afrika var særlig mye bedre før man relaterte all elendighet til klimaendringer.

Når regningen skal gjøres opp i slutten av 2022, kan man være rimelig sikker på at Norges innsats i Sikkerhetsrådet ikke har gjort en tøddel av forskjell i verden. Ei heller har norske interesser blitt forsvart eller forklart. Verden vil være like konfliktfylt. Selvsagt og gode ord vil ikke endre dette. Det er imidlertid helt sikkert at vår deltakelse i Sikkerhetsrådet har sikret norske diplomater og embetsverk muligheter de ellers bare kunne ha drømt om.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:47:28]: Utanriksministeren trekte i innlegget sitt i går opp dei lange linjene og la vekt på at Noreg skal ha ei uavhengig stemme og ikkje vera ein kasteball i internasjonal politikk. Ministeren sa òg at det er i norsk interesse å forsvare folkeretten og internasjonale avtaler. Det var i det heile fleire ting å glede seg over i dette innlegget i går.

Noreg har òg valt viktige og gode prioriteringar for arbeidet dei to åra som me er inne i, og for presidentskapen i januar – i alle fall på overskriftsnivå. Det gjeld fredsdiplomati, det å inkludera kvinner i fredsprosessar, vern av sivile, klima og sikkerheit. Spørsmålet er kor modig Noreg er i praksis, òg i dei situasjonane der målet om å ha ei uavhengig stemme og forsvare folkeretten fører oss på kollisjonskurs med allierte stormakter.

Eg vil utfordra på nokre av desse prioriteringane og på nokre av dei landsituasjonane som utanriksministeren la særleg vekt på. For å starta med det første, å bruka fredsdiplomati: Det er som kjent ei rekkje konflikhtar i emning verda over, og spørsmålet er då kva slags initiativ Noreg vil ta for å hindra ei negativ utvikling.

Eg har to eksempel: I vår eigen region bekymrar Ukraina mange. Er det ikkje her òg på sin plass med ein smule sjølvinnsikt òg i NATO si rolle i å bidra til å spissa til konflikten? Eit anna eksempel gjeld Israel og Palestina. Utanriksministeren skal altså leia eit ope møte om Israel–Palestina-konflikten i Tryggingrådet. Kva vil vera Noregs hovudbodskap på dette møtet? SV vil be utanriksministeren spesielt ta opp den ulovlege israelske ny-

bygginga på palestinsk land. Det bur no ein plass mellom 600 000 og 750 000 israelarar på okkupert palestinsk jord, og nye busetjingar er planlagde. Både FN og USA har reagert sterkt i ord, og nesten alle ekspertar meiner at israelske nybyggingar ikkje berre er folkerettsstridige, det er òg ei av dei viktigaste enkeltårsakene til at ein ikkje kjem vidare i fredsarbeidet. Samtidig er det nesten ingen konkrete tiltak mot dei israelske nybyggingane. Vil då Noreg ta initiativ til straffetiltak mot Israel for å pressa fram ein stans i nybygginga?

Prioritering nummer to er å inkludera kvinner. Her vil eg igjen gje honnør til regjeringa. Og så vil eg leggja til at etter Talibans overtaking i Afghanistan har Noreg teke imot meir enn ti svært prominente kvinnelege afghanske menneskerettsaktivistar, sivilsamfunnsleiarar og politikarar. Blant dei er Nargis Nehan, som er tidlegare olje-, gruve- og industriminister, og Jamila Afghani, som er feminist og ein av dei fremste kvinnesaks-, utdannings- og fredsaktivistane i Afghanistan. SV vil be utanriksministeren og den norske regjeringa om å sørja for at ein gjer alt ein kan for å leggja til rette for at desse kvinnene kan delta i fredsforhandlingar og andre internasjonale møte, at dei har dei reisedokumenta dei treng, at norsk UD held tett kontakt med dei for å få deira innspel for Noregs politikk når det gjeld Afghanistan, og at regjeringa vurderer å la dei få busetja seg i austlandsområdet, slik at dei lettare kan utføra det viktige arbeidet sitt saman med andre afghanarar i Noreg – for eit demokratisk Afghanistan der kvinners rettar blir respekterte.

Til slutt vil eg seia meir om situasjonen i Afghanistan, for utanriksministeren la særleg vekt på den krisa landet no står i, og nemnde bl.a. unntaket frå sanksjonsregimet mot Taliban som blei vedteke i Tryggingrådet. Det er bra. Men sanksjonane innførte av USA og FN er framleis eit stort problem for å få pengar inn i landet, og for å motverka den humanitære katastrofen som no er i ferd med å utspela seg. SV vil difor be om at tilpassing av FNs sanksjonsregime no må setjast øvst på dagsordenen, slik at normal bankverksemd kan takast opp igjen og næringsverksemd for breie og landsomfattande utviklingsprogram kan koma i gang igjen.

Guri Melby (V) [10:52:45]: Jeg vil starte innlegget med å gratulere både utenriksministeren, regjeringen og Stortinget med Norges plass i Sikkerhetsrådet og den lederrollen som vi nå trer inn i. Som utenriksministeren var inne på i sin redegjørelse i går, har dette skjedd takket være en bred innsats fra nesten samtlige partier på Stortinget og ikke minst den nåværende lederen for utenrikskomiteen, Ine Eriksen Søreide.

Det betrygger meg at utenriksministeren startet sin redegjørelse med å fokusere på to viktige tema, nemlig

klima og kvinners rettigheter. Klima er uten tvil en stor sikkerhetsutfordring. Av de landene som kommer til å merke påvirkningen av global oppvarming aller mest, er det en stor andel som også befinner seg i ulike konflikter. Dette blir en veldig negativ spiral fordi disse konfliktenes hindrer tiltak som kan lindre konsekvensene av klimaendringene. Samtidig har vi fortsatt klimaendringer som forsterker effekten av krig og usikkerhet.

Det jeg tenkte å bruke mest tid på i mitt innlegg, er å snakke om en konflikt som utenriksministeren ikke nevnte i sin redegjørelse for Stortinget, nemlig den ulmende og uløste krigen mellom Russland og Ukraina, åtte år etter at Russland annekterte Krimhalvøya. I dag står om lag 100 000 russiske soldater langs grensen til Ukraina. Den russiske presidenten bruker dette nærværet for å presse fram forhandlinger på sine premisser.

Når vetomedlemmene av Sikkerhetsrådet er involvert i en konflikt, er det sjelden noen enkel løsning å finne i det samme rådet. Allikevel er det absolutt nødvendig for medlemmene – og spesielt for lederen av Sikkerhetsrådet – å adressere disse konfliktene, akkurat slik man adresserer andre konflikter som utenriksministeren tok opp i sin redegjørelse. Utenriksministeren brukte selv Trygve Lies ord om at FN ikke er en hurtig og lett vei, men en vei som fører fram dersom medlemsstatene med klokskap, lojalitet og fasthet benytter seg av FN-organisasjonens institusjoner. Det gjelder også for rådets permanente medlemmer.

Russland har lagt fram en rekke krav for de forhandlingene som de nå spiller opp til, og spesielt et av Putins krav er helt umulig for et liberalt demokrati å gå med på, nemlig at det skal være begrensninger på et OSSE-lands rett til å bestemme hvilke allianser det skal tilhøre. I FN- og NATO-sammenheng og i OSSE må vi være klar på at det grunnleggende prinsippet om alliansefrihet må gjelde alle land og i all framtid. Ukraina, Georgia og andre land som blir presset av Russland på den måten, fortjener vår helhjertede støtte. Selv om veien til både EU- og NATO-medlemskap kan ligge langt unna for disse landene, bør vi aldri lukke dørene for at de som ønsker det, skal få lov til å søke medlemskap.

Vi trenger dialog, også med autoritære regimer som Russland og Kina. Derfor er det bra at vi har inntatt plassen i Sikkerhetsrådet. Men det er også begrunnelsen for at vi må bruke en sånn plass til å ta opp vanskelige tema som berører stormakter, enten det er situasjonen i Ukraina, eller det er situasjonen i Hongkong. Alle land taper på en ny russisk invasjon av Ukraina, ikke minst Russland og Putin selv. Vi må derfor bruke de internasjonale arenaene der vi har innflytelse, til å fasilitere dialog, også der utfordringene virker mest uoverkommelige.

Sikkerhetsrådet ble på mange måter skapt for å løse de stormaktskonfliktene som førte til annen verdens-

krig. Det er viktig at vi bidrar til at Mussolinis gamle dom over Folkeforbundet – at det er viktig og fungerer når spurver slåss, men ubrukelig når ørnene krangler – ikke blir Sikkerhetsrådets svøpe. Derfor håper jeg at det at utenriksministeren ikke nevnte Ukraina i sin redegjørelse, ikke var et signal om hva Norge legger vekt på i sitt formannskap, og at det blir nedprioritert i mengden av andre utfordringer som truer verdensfreden.

Avslutningsvis vil jeg be utenriksministeren om å leve opp til de ordene hun ytret i salen i går, om at Norges stemme må være uavhengig, også i Sikkerhetsrådet, og også fra stormaktenes forsøk på å dominere rådet. Det var nettopp lovnaden om uavhengighet som gjorde at det overveldende flertallet i denne salen under både forrige og nåværende regjering jobbet så hardt for å vinne Norge en plass i rådet. Jeg ser fram til å følge Norges formannskap og håper at vi i salen kan bidra til å sikre Norge tyngde, gjennomslag og fortsatt uavhengighet i denne viktige oppgaven.

Bjørnar Moxnes (R) [10:58:00]: Det har siden 1990 vært et drastisk brudd med det som har vært en bærebjelke i norsk politikk siden vi fikk Grunnloven i 1814, nemlig at Norge skal støtte opp om fredelige relasjoner mellom stater og folk og ikke delta i angrepskrig. Uten noe tydelig vedtak og også uten grundig demokratisk debatt har USA-lojale politikere kastet vrak på Norges fredstradisjon og dratt oss inn i tvilsomme kriger i både Afghanistan, Mali, Libya, Syria og Irak.

Det sies fortsatt fra regjeringshold at Norges førstelinjeforsvar er folkeretten, og sånn må det være, for folkerettens forbud mot angrepskrig er helt nødvendig for at småstater som Norge skal kunne bevare sin selvstendighet over tid og ikke gi tapt for militært sterkere stater. Men dessverre bidrar de samme regjeringene i praksis til det motsatte. I Libya-krigen ble FN-mandatet brutt og misbrukt til krig for regimeskifte med konsekvenser som var ødeleggende både for millioner av mennesker og også for Norges førstelinjeforsvar, folkeretten, som uthules hver gang stormaktene bryter FN-paktens krigsforbud og bruker militærmakt for å tvinge sin vilje gjennom.

Rødt har konsekvent gått imot disse krigene. Nå går vi i spissen for å gjeninnføre sunn fornuft i norsk utenriks- og forsvarspolitik, at Forsvaret skal brukes til å forsvare Norge, ikke til å delta i angrepskrig som undergraver FN og folkeretten, og også for mer åpenhet og folkevalgt kontroll ved beslutninger om norsk krigsdeltakelse.

I dag skal Stortinget stemme over Rødts forslag om demokratisk forankring av Norges opptreden i Sikkerhetsrådet etter modell fra Europautvalget. Regjeringens stemmegivning i Sikkerhetsrådet handler i siste instans om liv og død for millioner av mennesker i hele verden og kan avgjøre om Norge dras inn i nye kriger eller ikke.

Da bør vi ha en ordning som sikrer at Stortinget er informert i forkant, og at viktige beslutninger tas med åpen demokratisk debatt i forkant og ikke i det skjulte bak lukkede dører.

Ved å åpne for norsk deltakelse i USAs og NATOs aggressive angrepskriger har den norske politiske eliten ikke bare kastet vrak på Norges fredstradisjon, men også gjort Norge medansvarlig i USAs såkalte krig mot terror, som jo har ført til hundretusener av drepte og en enorm oppblomstring av islamistiske terrorgrupper rett utenfor Europas stuedør, og som også har ødelagt livsgrunnlaget for mange titalls millioner av mennesker, mens krigsprofitørene selvsagt har tjent milliarder av kroner på disse sivile lidelsene gjennom mange, mange år.

Derfor er jeg glad for at utenriksministeren nå sier hun vil bruke formannskapet til å sørge for at krigens ofre blir hørt i Sikkerhetsrådet. Hun kan vurdere å begynne med å invitere noen av de opp mot 60 millioner menneskene som er drevet på flukt på grunn av USAs såkalte krig mot terror, som Norge dessverre har deltatt i. Hvis regjeringen gjør det, kan Norge bidra til internasjonal fred, som er selve hovedformålet med Sikkerhetsrådet, og også være med på å forhindre nye kriger, som vi har sett altfor mange eksempler på. Hvis vi derimot ikke feier for egen dør, men kun trekker fram ofrene for andre lands krigføring, kan det – kanskje med rette – oppfattes som en litt hyklersk posisjon fra Norge i Sikkerhetsrådet.

I regjeringsplattformen lover de å jobbe for å beskytte barn i krig. Ut fra et samarbeid med Redd Barna fremmer Rødt i dag to forslag om å ta grep for å beskytte barn som interneres i krig, vel vitende om at den eneste reelle beskyttelsen, altså på varig vis, er at vi sikrer freden og hindrer uthulingen av FNs krigsforbud. Vi foreslår i tillegg at Norge tar initiativ i Sikkerhetsrådet for å innføre sanksjoner mot NATO-landet Tyrkia og også NATO-partner Israels alvorlige folkerettsbrudd.

Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:03:08]: Jeg vil takke utenriksministeren for redegjørelsen om planene for den norske presidentskapsperioden. De temaene som er planlagt for de to signaturarrangementene, Kvinner, fred og sikkerhet og Beskyttelse av sivile ved krigføring i byer, er viktige og gode.

Vi vet at i kjølvannet av koronapandemien har det vært en kraftig økning i vold mot kvinner. Den samme negative trenden viser seg også i krig og konfliktsituasjoner. Vold og frykt for vold blir et hinder for at kvinner får bidra og delta. Derfor er det så viktig å følge opp den såkalte 1325-resolusjonen gjennom å øke kvinners delta-

kelse og kjønnsperspektivet i hele bredden av freds- og sikkerhetsarbeidet til FN. Det arbeidet må styrkes, og vi må bruke den muligheten nå under Norges ledelse.

Også når spesifikke landsituasjoner drøftes i Rådet, som Afghanistan, Etiopia, Myanmar, Sudan og Colombia, er det viktig at Norge løfter fram kvinners deltakelse og beskyttelse mot kjønnsbasert vold. I tillegg bør Norges stemme i Sikkerhetsrådet være en sterk stemme for inkludering av representanter fra sivilsamfunnet. De har unik kunnskap om det som skjer på grasrota og situasjonen for marginaliserte grupper. Uten at sivilsamfunnet er involvert, er det vanskelig å finne bærekraftige løsninger med støtte i befolkningen.

Her spiller også religiøse, trosbaserte aktører en sentral rolle i svært mange land. Ledere nettopp i trosamfunn er ofte veldig viktige når det gjelder å legge til rette for å sikre humanitær tilgang og beskyttelse av sivile. Støtten fra dem kan ofte være helt avgjørende for å sikre folkelig legitimitet til framforhandlede løsninger. Så å forstå trossamfunnenes rolle for å skape en bærekraftig fred, tillit og sosialt samhold er derfor grunnleggende viktig.

I mars i fjor var Norge medvert til et møte nettopp om tro og konflikt, som Storbritannia tok initiativ til. Vårt budskap var: Spill på lag med trosbaserte aktører, og – ikke minst – beskytt religiøse minoriteter i konflikt-situasjoner. Det er et budskap som Norge må fortsette å holde fram. Forfølgelse av troende har økt under pandemien. Det skaper mistillit, splittelse og undergraver viktig engasjement for fred og dialog.

Norge har flere ganger siden militærkuppet bidratt til at situasjonen i Myanmar er blitt tatt opp i Sikkerhetsrådet. Den humanitære krisen i landet øker nå dag for dag, som utenriksministeren var inne på i sitt innlegg. Kristelig Folkepartis oppfordring er klar: Norge må fortsette å ta opp saken til Myanmars folk i Sikkerhetsrådet. Tall og rapporter vi får, vitner om grusomheter og enorme lidelser som må få en ende.

Situasjonen i Etiopia er også dypt alvorlig. Verdenssamfunnet kan ikke lukke øynene for de menneskelige lidelsene og overgrepene som nå finner sted der. Også i Sudan ser vi en stadig mer spent situasjon, ikke minst nå, etter at statsminister Hamdok nettopp etter kuppet og konsekvensene av det gikk ut og sa at han ville gå av. Frykten for mer vold fra de militære styrkene er reell, og demokratiprosessene i landet er i ferd med å spore helt av. Her må Sikkerhetsrådet være aktiv, samlet og tydelig overfor de militære lederne før situasjonen eskalerer ytterligere.

Utenriksministeren berørte i mindre grad de betydelige sikkerhetsutfordringene som har bygd seg opp på vårt eget kontinent. Det er situasjoner som absolutt bør være på Sikkerhetsrådets bord. Vi har Hviterusslands

brutale framferd mot opposisjonelle og skammelige bruk av migranter for å skape politisk ustabilitet i nabolandet. Vi har også Russlands ulovlige annektering av Krim og den senere tids troppeoppbygging langs grensen til Ukraina. Norge bør fortsatt være krystallklare i sine uttalelser om den negative utviklingen vi ser i vårt europeiske nabolag.

Til slutt vil jeg oppfordre regjeringen til å holde trykket oppe når det gjelder klima og sikkerhet, selv om det er vanskelig å få vedtatt noe rundt det i Rådet. I det hele tatt ønsker Kristelig Folkeparti et sterkere fokus på viktigheten av langsiktig utvikling for sikkerhet og fredelig sameksistens. Matsikkerhet handler også, som vi hører, om sikkerhet – i dobbel forstand. Den katastrofale matvarekrisen som vi nå ser i den fattige del av verden, forverres av konflikt, klima og covid. Den truer stabilitet, driver mennesker på flukt og øker rekruttering til opprørs- og terrorgrupper. Norge bør gjennom tiden i Sikkerhetsrådet bidra til at disse langsiktige utviklingspolitiske temaene også vektlegges i det viktige arbeidet for fred og sikkerhet.

Presidenten: Presidenten ser at representanten Ulstein hadde timet sitt innlegg godt, for klokken virket ikke, men han traff på tiden likevel.

Vi har én klokke her som teller, og så skal vi se om vi får den andre til å virke på neste innlegg, som er fra utenriksminister Anniken Huitfeldt. Hvis den ikke virker, skal i hvert fall presidenten gi beskjed når det er 30 sekunder igjen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:08:25]: Takk for en god diskusjon, som i grunnen tar opp veldig mange av de konfliktene i verden som jeg mener det er viktig at vi har et øye til når vi leder Sikkerhetsrådet. Problemet er at i Sikkerhetsrådet tar man ikke opp sine primærstandpunkter, for vi er avhengig av at alle rådets medlemmer er med på å vedta en dagsorden. Så dette vervet handler ikke om at Norge fremmer sitt primærstandpunkt, og da eventuelt går ned med flagget til topps. Da får man markert seg, men man får ikke gjort noe. Det er det som er grunnlaget for dette formannskapet. Nå har vi fått vedtatt den dagsordenen som vi mente var viktig, og satt på dagsordenen de spørsmålene – selv om en del andre land kanskje ville gjort andre prioriteringer.

Representanten Tybring-Gjedde sa – han inspirerer meg alltid: Og nåde den som tør å tenke utenfor boksen. Jeg mener jo at jeg i mitt innlegg i går sa det motsatte, at Fremskrittspartiet gjennom de diskusjonene vi har hatt i Stortinget, har bidratt til at det ofte stilles spørsmål ved en rekke ting det er bred politisk enighet om på Stortinget og i norsk utenrikspolitikk. Jeg mener det er bra. Jeg

blir utfordret til å stå opp for det jeg mener er viktig i den sammenheng.

Når det blir færre demokratier i verden, mener jeg absolutt det er i norsk egeninteresse å forsvare folkeretten. At vi som et mindre land, men et stort land i FN, er med på å stå opp for at det er internasjonale lover og regler og universelle menneskerettigheter som skal gjelde, mener jeg er i norsk egeninteresse. Det er få land i verden som er så avhengig av folkeretten som Norge. Hvis vi ser på våre havområder: Grunnen til at Norge har store havområder, er nettopp med bakgrunn i internasjonale avtaler. Så når vi forsvare folkeretten, når vi forsvare en regelstyrt verden, når vi forsvare at konflikter mellom land skal avgjøres i internasjonale fora, er nettopp dette en veldig sterk norsk egeninteresse. Så det kommer jeg til å sette øverst på dagsordenen også i tida som kommer.

Spørsmålet om Ukraina var på dagsordenen. Nå håndteres det først og fremst på andre måter. Det håndteres nå gjennom OSSE, som er en veldig viktig regional organisasjon for Norge. Jeg mener det er viktig, og det er noe som både Fiskaa og Melby var inne på, at i tida nå må vi være veldig, veldig klare på at det er et land selv som bestemmer hvilken allianse man skal ha. Og som representanten Eriksen Søreide var inne på i sitt innlegg, var det Norge selv som bestemte i 1905 at vi skulle være et nøytralt land, og vi bestemte selv i 1948 at vi skulle være medlem av NATO. Det må være grunnlaget for hvordan vi forholder oss til Ukraina og andre land. Derfor er nettopp våre naboland Sverige og Finland veldig opptatt av å understreke nå at dette er noe som hvert enkelt land må ta stilling til på egenhånd. Det skal på en måte ikke eksistere interessesfærer hvor nabolandet skal definere hva slags alliansetilknytning man skal ha.

Representantene Aukrust og Fiskaa var også inne på Palestina. Der skal vi være helt klare på bosettinger, at vi er mot disse, og at det bryter med det som er veien mot fred.

Når det gjelder Taliban og Afghanistan, er vi opptatt av at vi skal finne løsninger slik at sivilbefolkningen får hjelp i den situasjonen som er. De står overfor en forferdelig sultkatastrofe hvis man ikke kommer til med humanitær hjelp i Afghanistan.

Når det gjelder Kasakhstan, som Eriksen Søreide var inne på, oppfordrer vi myndighetene og andre involverte i Kasakhstan til å respektere sine internasjonale forpliktelser. Det er viktig å verne om menneskerettigheter, forsamlingsfrihet og ytringsfrihet samt liv og eiendom. Demonstrasjoner i flere byer i Kasakhstan de siste dagene skyldes i første omgang økte priser på drivstoff til bl.a. kjøretøy, og folk har selvfølgelig lov til å demonstrere. Det er en del av det offentlige ordsiftet som vi ser er truet i veldig mange land, men vi kan se at en del demokratier angripes innenfra. Det avholdes valg, og man får po-

litikere som mer eller mindre har folkelig oppslutning, men det blir angrep på ytringsfriheten gjennom domstolene, som ikke lenger kan være uavhengige, og pressfriheten og retten til sivilsamfunn. Derfor er nettopp sivilsamfunn, at vi bringer de stemmene til bordet i Sikkerhetsrådet, veldig viktig i den perioden vi sitter som leder.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:13:41]: Den 1. februar i fjor ble det gjennomført et militærkupp i Myanmar, og det var naturlig nok en sak som sto veldig høyt på Sikkerhetsrådets agenda tidlig i vår sikkerhetsrådsperiode. Det er også riktig, som utenriksministeren sa i sin redegjørelse, at de regionale organisasjonene ofte er veldig viktige for arbeidet, også i Sikkerhetsrådet, og samarbeidet med dem. ASEAN ble utpekt til å ha en spesiell rolle overfor Myanmar, og de utpekte også en egen spesialutsending, utenriksministeren i Brunei. Nå har Kambodsja overtatt formannskapet i ASEAN, og det har i prinsippet ikke skjedd særlig mye, om noe, i perioden fra militærkuppet og fram til nå.

Så mitt spørsmål er: Hvordan ser Norge for seg at vi i vår presidentperiode kan legge press på ASEAN for å bidra til en endring i Myanmar?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:14:40]: Dette er et av de vanskeligste områdene, og et område hvor jeg mener også Sikkerhetsrådet ikke har evnet å spille den rollen som vi skal gjøre. Derfor har det vært viktig for Norge å holde dialog med ASEAN og også ha samtaler med Kambodsja, som nå sitter i lederrollen i ASEAN, for å få til framgang i disse forhandlingene. Det vi gjør, er å videreføre vårt langvarige og sterke engasjement for Myanmar. Den politiske situasjonen etter kuppet er fastlåst, som representanten er inne på. Det vi gjør, er å støtte demokratiske krefter, frie medier og også sivilt samfunn, både politisk og økonomisk, og vi arbeider kontinuerlig med å innrette bistanden slik at den når ut til så mange som mulig innenfor rammen av det som er gjennomførbart. Men den politiske løsningen er vanskelig. Jeg kan ikke si noe mer konkret om det nå, men vi jobber veldig aktivt med det.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:15:50]: Fredsdiplomati – smak litt på den – det er vi glad i, og vi har engasjert oss omtrent på hele jordkloden: Israel, de palestinske selvstyreområdene, Colombia, vi har vært i Asia og Afrika, Sudan, Sør-Sudan – og felles for dem er at det ikke er fred der, det er like ille som det var. Ja vel, vi har fått noen musicals på Broadway, og vi har fått noen fredsprisvinnere, men det er ikke fred.

Hvilke vanlige folk er det utenriksministeren omgås, som har bedt oss om å drive med disse såkalt fredsskapende konfliktene, eller løsningene? Når jeg går på stand, så går jeg ikke og sier: Hva har dere gjort i Sør-Sudan? Og hvis *deter* spørsmålet, så er det eliten man omgås, den akademiske eliten, den skattefinansierte, organisasjonene – det er ikke folk flest, og vi skal jo drive politikk for folk flest. Så spørsmålet er: Hvilke vanlige folk er det utenriksministeren omgås?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:16:53]: Jeg tror jeg omgås ganske mange vanlige folk på Jessheim. Hvis vi kanskje teller opp i våre nabolag, er det vel vanlige folk vi omgås begge to.

Jeg merker meg jo under debatten her at det er vesentlige likhetpunkter mellom Moxnes og Tybring-Gjeddes kritikk, og det er kanskje grunnen til at man ikke var for å være medlem av Sikkerhetsrådet heller. Men i hvert fall Fremskrittspartiet, som er opptatt av flyktningstrømmer i verden – vi ser jo at der det er flyktningstrømmer, er der det er store kriger, så løsningen på en del flyktningkatastrofer er at man bidrar til fred. Så mislykkes vi som regel i våre fredsinitiativer, det fører som regel ikke fram, men når det fører fram, har det så enorm betydning for de menneskene det handler om, og også for flyktningstrømmer i verden. Så jeg mener at det er stor oppslutning i Norge om norsk utenrikspolitikk, og også om de fredsinitiativene som Norge skal og bør ta.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:17:58]: Her var det mange klisjeer. Man snakker om flyktningstrømmer. For det første er de aller fleste migranter som kommer, ikke fra de fattigste landene, og dessuten har det kommet flere migranter i de årene som vi har drevet med såkalt fredsdiplomati. Så man kan ikke si at man driver med fredsdiplomati fordi det ikke skal komme flyktninger og migranter, og så kommer det flyktninger og migranter, og så mislykkes man med fredsdiplomati. Det henger ikke sammen. Og det er ikke sånn at det er bred enighet blant folk flest og vanlige folk om at Norge skal holde på slik man holder på. Det er så mange ting vi kan gjøre for å fremme Norges interesser, som jeg nevnte også i mitt innlegg. Handel er interessant, handel overfor Kina f.eks., men det trenger vi ikke å sitte i Sikkerhetsrådet for å gjøre. Vi har kraftforsyning, som vi trenger å ha kontroll på, forsvarspolitikken, nordområdene, NATO-politikken, sikkerhetspolitikken – det er ting som vi kan være opptatt av. Så hvor er disse vanlige folkene, på Jessheim eller andre steder, som har bedt utenriksministeren om å sette fokus på Sør-Sudan?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:19:06]: Dette er jo en ganske vanlig politisk analyse, det å opp-

heve seg selv til den sanne representant for folket mer enn de andre folkevalgte i denne salen. Det kjennetegner i grunnen både høyrepopulistiske og venstrepopulistiske krefter på vårt kontinent. Her er vi alle folkevalgte, og at representanten fra Fremskrittspartiet er imot det som er vår linje i utenrikspolitikken, tar jeg til etterretning. Men det er ganske bred enighet om at Norge skal spille en rolle og drive med fredsdiplomati. Det er jo slik at de fleste mennesker som er på flukt i verden, i henhold til FNs høykommissær for flyktninger, er i områder der det er krig, og der det er konflikt. Og hvis man virkelig vil gjøre noe med flyktningstrømmene i verden: Det er nettopp fredsdiplomati, et aktivt FN og det å få multilaterale organisasjoner til å fungere som bidrar til at vi kan få løst en del rundt disse flyktningstrømmene.

Ingjerd Schou (H) [11:20:21]: Utenriksministeren tok i sin redegjørelse fram hvordan Norge i Sikkerhetsrådet har vært en pådriver for en enstemmig resolusjon om å fordømme angrep på skoler i konfliktområder – den første resolusjonen i sitt slag i Sikkerhetsrådets historie, en viktig resolusjon. Hvordan tenker utenriksministeren dette rimer med regjeringens dramatiske kutt i norsk utdanningsbistand i dette årets budsjett?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:20:54]: Det å få gjort noe med skoler som legitime mål i en konflikt er et veldig viktig framskritt for Norge. Men vi har i bistandsbudsjettet hatt noen andre prioriteringer enn det Høyre har hatt. Vi har vært opptatt av, bl.a. i spørsmålet om likestilling, kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Det har i veldig mange internasjonale organisasjoner blitt nedprioritert de siste årene, og mange land har kuttet. Derfor er det helt naturlig at de prioriteringene vi har gjort i utviklingsbudsjettet de siste årene, eller i inneværende års statsbudsjett, har vært på global helse, fordi vi står midt i en pandemi. Det har vært å sikre kvinner rett til å bestemme over egen kropp og øke støtten til abort og prevensjon, og det har vært å sikre matsikkerhet. Så vi har hatt andre prioriteringer på utviklingsbudsjettet enn det Høyre har hatt, og jeg er fornøyd med den utviklingen som denne regjeringa har lagt til grunn.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:22:06]: Eg vil tilbake til Afghanistan, både fordi situasjonen der er så akutt som han er, og fordi Noreg har eit særleg ansvar etter å ha vore djupt involvert i krigføringa der gjennom mange år. Eg er glad for at utanriksministeren seier at ein vil jobba for at ein skal få hjelpa fram til dei som treng det. Men eg oppfatta ikkje at spørsmålet om sanksjonsregimet blei kommentert spesielt, så difor spør eg: Kva vil og kan regjeringa gjera for å gjera dei nødvendige endringane og

tilpassingane i sanksjonsregimet slik at nettopp hjelpa kan koma fram, og korleis vurderer utanriksministeren moglegheitene for å få dette til?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:23:02]:

For å få tilgang til humanitær bistand må vi jo snakke med Taliban, men det er klart at vi skal holde Taliban ansvarlig for det som er den politiske utviklingen i landet. Det er jo nå en uoversiktlig situasjon. Noen steder ser vi at jenter får lov til å fortsette å gå på skole, andre steder er ikke dette situasjonen. Noen steder ser vi at menneskerettighetsaktivister blir forfulgt, i andre deler av landet ser vi at dette ikke er tilfellet. Derfor er det uaktuelt nå f.eks. å åpne for den samme bistanden som vi hadde tidligere. Det vi øker, er den humanitære bistanden til befolkningen. Jeg mener at det viktigste fokuset nå er å sikre at de får økt støtte gjennom FN-organisasjoner som bygger bro gjennom den akutte humanitære nødhjelpen og den langsiktige bistanden, og derfor har nettopp dette initiativet i FN vært noe av det viktigste som vi har støttet opp under den siste tida. Men å begynne å lette på sanksjoner fra norsk side mener jeg er gal vei å gå.

Bjørnar Moxnes (R) [11:24:13]: Nylig avdekket The New York Times massive drap på sivile, begått av koalisjonen som Norge deltok i, i Syria. Vi stilte forsvarsministeren spørsmål om hva Norge har visst, hvilken rolle Norge som USAs koalisjonspartner kan ha spilt, direkte eller indirekte, i å muliggjøre USAs drap på sivile, og hva regjeringen nå gjør for å få klarhet i saken. Men vi fikk få svar. I verste fall har Solberg-regjeringens avgjørelse om å trekke Norge inn i Syriakrigen og ikke stille krav til USA om å informere om drap på sivile gjort Norge medskyldig i krigsforbrytelser.

Derfor: Vil regjeringen redegjøre for Stortinget om hva den vet, hvordan det skal tas opp med USA, og også hvordan Norge skal gå fram internasjonalt for å sikre rettferdighet for både ofre og pårørende?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:25:15]: Nå har vel dette spørsmålet ganske lite med FNs sikkerhetsråd å gjøre, men handler om Norges forhold til andre land.

Til representanten Moxnes' spørsmål om det å delta militært i kampen mot ISIL, har jo våre partier vært uenige, og det er kanskje også grunnlaget for den diskusjonen vi nå har her. Da kurderne ba om militær støtte til å bekjempe ISIL, ba de altså ikke om brød. De ba ikke om skoler. De ba om militær hjelp for å bekjempe ISIL, som stod rett utenfor deres stuedør.

Jeg har fra Arbeiderpartiets side i perioden som er gått, vært opptatt av at vi skal få jevnlig evalueringer av innsats vi gjør i ulike områder. Vi fikk en veldig god dis-

kusjon om Afghanistan, og vi fikk også en veldig god diskusjon om innsatsen i Libya. Jeg mener at det er viktig at vi gjør det også i diskusjonen om vår militære innsats i Irak, men jeg mener det var helt nødvendig at vi deltok militært i kampen mot ISIL.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:26:34]: Jeg bet meg merke i utenriksministerens omtale av dialogen med forskning og akademia i går, spesielt knyttet til situasjonen i Øst-Afrika. Det er utrolig viktig og en styrke i samarbeidet med det dyktige teamet i UD, hvordan en kan jobbe sammen.

I forlengelsen av det, dette er jo en fortsettelse av måten en jobbet på i den forrige regjeringen også, er spørsmålet om det er tatt grep for å sikre den samme tette dialogen og kontakten med sivilsamfunnsorganisasjoner i denne fasen, som jo er ekstra viktig nettopp under presidentskapet. Det gir en stemme til dem som har kunnskap og tillit. Det gir rom for de unge stemmene som ofte er midt i konfliktsituasjonene, og det gir en langsiktig utviklingspolitisk dimensjon i det også. Så spørsmålet er: Er det gjort noen grep for å sikre den kontakten også nå i en veldig avgjørende fase av presidentskapet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:27:26]: Svaret på det spørsmålet er ja. De siste årene har det vært færre representanter fra sivilt samfunn som har adressert Sikkerhetsrådet direkte, og det er det vi ønsker å endre. Det handler om at de som har erfaring fra ulike konflikter på bakken, skal få komme og fortelle Sikkerhetsrådet hva som er situasjonen. Da vi hadde et arrangement knyttet til utdanning, hvor vi fikk viktige gjennomslag, var det nettopp barn som var rammet av at skolen deres ble brukt i krig og konflikt, som snakket på et arrangement Norge arrangerte. Det vil også skje når vi leder Sikkerhetsrådet. Det er nettopp sivilsamfunnsaktører vi vil invitere.

Det vi ser mange steder, er at sivilsamfunnsorganisasjoner som har vært invitert, og spesielt kvinner som har vært invitert til Sikkerhetsrådet, har vært utsatt for trusler når de kommer hjem. Derfor skal vi være nøye på hvordan vi følger opp dem som snakker på vegne av sivilt samfunn for Sikkerhetsrådet. Det er absolutt noe vi ønsker å bidra til under vårt formannskap.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Eva Kristin Hansen (A) [11:28:43]: Først vil jeg takke utenriksministeren for at hun kommer til Stortinget og orienterer oss på en grundig måte om Norge og regjeringens prioriteringer i FNs sikkerhetsråd. Jeg vil ønske henne lykke til med viktig arbeid i perioden med presidentskapet i rådet. Jeg vil også takke komiteens le-

der for den jobben hun gjorde for å få Norge inn i Sikkerhetsrådet.

De aktuelle sakene som utenriksministeren nevner i sin redegjørelse, maner til alvor. Særlig er det spesifikke landsituasjoner som kaller på årvåkenhet fra verdenssamfunnet, og hvor Norge kan spille en rolle. Jeg vil nevne to av dem her.

Den første er Afghanistan. I 20 år var USA, Norge og andre NATO-land militært til stede i Afghanistan. Da styrkenes tilstedeværelse skulle fases ut i løpet av 2021, tok Taliban over makten fullstendig. Som vi vet, skjedde maktovertakelsen raskt og overraskende, noe som medførte kaos og rask evakuering av internasjonalt personell. Fortvilte afghanere forsøkte å flykte i frykt for sine liv. Det var grusomme bilder vi så fra flyplassen i Kabul.

Taliban, som styrte landet med jernhånd fra 1996 til 2001, er tilbake ved makten. Det er rystende. Mange fryktet at spesielt jenter og kvinner ikke ville få beholde de rettighetene de har hatt de siste 20 årene, som bevegelsesfrihet og retten til utdanning. Taliban skal visstnok ha moderert seg, men det å love å slutte med steining av kvinner vil jeg ikke akkurat kalle framgang.

Parallelt er afghanerne nå rammet av en sultkrise. Ifølge Verdens matvareprogram er det nå bare 2 pst. av befolkningen som har tilgang på nok mat. Det anslås samtidig at 3,2 millioner barn står overfor akutt undernæring. Snart fem måneder etter at Taliban fullbyrde sin gjenerobring av landet, er regimet fortsatt under sanksjoner som hindrer livsviktig nødhjelp og drift av økonomien. Valutaen har mistet mer enn 25 pst. av sin verdi. Samlet er dette forhold som levner afghanerne lite håp om utvikling og fred i tiden som kommer.

Den andre situasjonen jeg vil framheve, er Etiopia. På andre året foregår det en blodig konflikt mellom de etiopiske sentralmyndighetene og de lokale myndighetene i regionen Tigray. Som så ofte ellers har konflikten en lang historie, og som så ofte ellers handler konflikten om maktrivalisering, land og identitet. Tusener har så langt blitt drept etter at det brøt ut krig mellom partene i 2020, og også i Etiopia blir det slått alarm om at en alvorlig sultkatastrofe er på trappene.

Den etiopiske sivilbefolkningen forblir fanget i den fastlåste konflikten, med stort behov for nødhjelp. Nødhjelpen har hatt vanskeligheter med å komme fram fordi den blir brukt i det politiske spillet mellom de krigende partene. Sivilbefolkningen har begynt å sulte i hjel. Mye tyder på at dette skyldes en bevisst bruk av sult som en taktikk i krigføringen. Jeg vil slutte meg til utenriksministerens ord om at for Etiopia har Sikkerhetsrådet så langt sviktet.

Et fungerende sikkerhetsråd er særdeles viktig for å få slutt på de menneskelige lidelsene vi ser i verden i dag. Det er i den sammenhengen en positiv nyhet at Sikker-

hetsrådet den 22. desember enstemmig vedtok å gi unntak fra sanksjonsregimet mot Taliban for humanitær bistand, og for annen grunnleggende støtte til Afghanistan som utenriksministeren også nevnte i sin redegjørelse.

Det er lenge siden vi snakket om soldater på slagmarken som de mest utsatte i krig. Situasjonen både i Afghanistan og i Etiopia illustrerer at det er de sivile som rammes hardest i moderne konflikter, og særlig kvinner. I Etiopia rapporteres det nå om systematisk voldtekt av kvinner. I Afghanistan risikerer kvinner å tape omtrent samtlige rettigheter som er blitt oppnådd de siste 20 årene. Denne erkjennelsen er en logisk bro til møtene som Norge selv velger å initiere som leder av Sikkerhetsrådet – det første om kvinner, fred og sikkerhet, ledet av utenriksministeren, og det andre om urban krigføring og behovet for beskyttelse av sivilbefolkningen, ledet av statsministeren.

At disse temaene vil prege arbeidet i Sikkerhetsrådet under Norges ledelse, bærer bud om at vi som representanter ute i verden står opp for det vi mener er riktig og viktig for å skape utvikling og fred. Det er et langsiktig arbeid som ikke startet med verken denne regjeringen eller den forrige regjeringen, men som videreføres med full kraft.

Kari Henriksen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ingjerd Schou (H) [11:33:50]: Det er lenge siden det var et større behov for internasjonalt samarbeid enn i dag. Vi ser uro, opprustning og tilspissede konflikter flere steder i verden, også i våre egne nærområder. I talende stund er det russisk styrkeoppbygging på grensen til Ukraina. President Lukasjenko klamrer seg til makten i Hviterussland og presser våre europeiske allierte ved kynisk bruk av flyktninger og migranter. Tilliten til det internasjonale samfunn er under press. Når en regelstyrt verdensorden ikke virker troverdig, ender vi opp i rivalisering og den sterkestes rett. Dit må vi ikke.

Svaret kan ikke være å gi opp, men å gjøre det vi kan for å bidra til et forsterket samhold. Derfor var det viktig at Norge fikk en plass i FNs sikkerhetsråd i denne kritiske perioden. Det var viktig for å gi Norge anledning til å bidra der vi kan utgjøre en forskjell.

Videre var det viktig for å gi oss anledning til å utdype vårt forhold til viktige samarbeidsland og for å fremme norske synspunkter og verdier i verden. De fleste partier sto bak Norges kandidatur til plassen i Sikkerhetsrådet, og vi i Høyre er stolte over at det var vi som ledet dette arbeidet.

Jeg vil takke utenriksministeren for en god og opplysende gjennomgang av arbeidet i året som gikk, og det kommende året. Vi deler utenriksministerens ambisjon

for Norges del om å fortsette å fremme viktige spørsmål i rådet, der Norge har troverdighet.

Det er betryggende å høre at vår innsats for nødhjelp og for konfliktbetingelse vil vedvare. Det samme gjelder spørsmålet om likestilling og kvinners deltagelse. Norge skal fortsette å løfte klimaspørsmålet som en selvstendig sikkerhetsutfordring. Jeg vil spesielt trekke frem at det var positivt å høre utenriksministeren trekke frem Norges pådriverrolle for å sikre utdanning til barn og unge, også i områder preget av krig og konflikt. Utdanning er nøkkelen til varig fred og vekst, og dersom en generasjon fratas denne muligheten, forsvinner fremtidsutsiktene og troen på at fremtiden er noe for den enkelte. Stridende parter kan gjøre seg kynisk bruk av dette, slik også utenriksministeren gjorde rede for. Barn og unge er sårbare grupper. Skoler blir flere steder gjenstand for angrep i konfliktsoner, og barn blir skadelidende og frarøves sin fremtid.

Den enstemmige resolusjonen Norge var en pådriver for i Sikkerhetsrådet, er et positivt skritt i riktig retning. Jeg støtter utenriksministeren i å fremheve dette arbeidet i Sikkerhetsrådet. Jeg vil like fullt tillate meg å trekke frem at regjeringen ikke like resolutt følger opp dette arbeidet i den øvrige utviklingspolitikken. Jeg tenker da på hvordan regjeringen har gjennomført betydelige kutt i støtten til utdanning og sånn sett skadet Norges omdømme som troverdig utviklingspartner gjennom å avblåse store deler av Norges flerårige forpliktelse til fellesinnsatsen for å styrke utdanning gjennom Det globale partnerskapet for utdanning, GPE.

Det samme kan sies om regjeringens dramatiske kutt til Verdens matvareprogram, WFP. Utenriksministeren trakk frem Norges innsats i Sikkerhetsrådet for å få frem nødhjelp til områder med konflikt. Regjeringens nedprioritering av bekjempelse av sult rimer dårlig med innsatsen den norske delegasjonen nedlegger i rådet.

Når Norge går løs på det viktige siste året i denne perioden, skal utenriksministeren vite at den norske delegasjonen har Høyres fulle støtte i dette viktige arbeidet. Vi er klar over at det blir et krevende år, men desto viktigere. Fred er aldri for sent.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:38:09]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2020, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. 93 S (2021–2022), jf. Meld. St. 35 (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:39:09] (ordfører for saken): Meldingen som regjeringen legger fram, redegjør for omfanget av eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, relatert teknologi og tjenester for militære formål i 2020. Det gis også informasjon om eksporten av flerbruksvarer for militær bruk i utlandet.

Slike meldinger er blitt lagt fram årlig siden 1996. De har bidratt til å forsterke åpenheten rundt eksportkontrollen i Norge ved å redegjøre for regjeringens politikk på eksportkontrollområdet, praktiseringen av eksportkontrollregelverket og Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknad om eksport av forsvarsmateriell, samt kunnskap om selve eksporten.

Forsvarsindustrien og eksportkontrollen er en integrert del av den norske forsvars- og sikkerhetspolitikk. Den øker vår kampkraft og forsvarsevne. Det er en målsetting å fortsatt sikre en levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for både Norges og allierte lands forsvar. Forsvarsindustrien er avhengig av å kunne eksportere og delta i internasjonalt utviklings- og produksjonssamarbeid.

Så til Fremskrittspartiets merknader til meldingen:

Forsvarsindustrien er viktig ikke bare for Forsvaret; beredskapen og lokalsamfunnet, forsvarsindustrien er en motor for utvikling også av sivil teknologi. Dette er en utvikling som vil forsterkes i årene som kommer.

Norske teknologiintensive og kunnskapskrevende arbeidsplasser er viktige for samfunnet. Forsvarsindustrien bidrar eksempelvis til romteknologi og droneteknologi og en rekke andre høyteknologiske industrier som er helt avgjørende dersom vi skal skape et kompetent og høyteknologisk samfunn. Så de som er motstandere av forsvarsindustrien, er samtidig motstandere av denne formen for flerbruksvarer.

Utvikling og produksjon av forsvarsrelaterte produkter bidrar til at det skapes flere høyteknologiske arbeidsplasser. Norske ingeniører og andre spesialister er i verdenstoppen på flere områder innenfor forsvarssektoren. For at Norge skal kunne fortsette med å utvikle banebrytende produkter, trenger industrien å selge produktene og komponentene de utvikler. De trenger langsiktighet.

Trekantsamarbeidet mellom industrien, Forsvaret og FFI er unikt. Det samler industrien, brukere og forskningsmiljøet og bidrar til at Norge kan utvikle produkter i verdensklasse. Det norske markedet for forsvarsmateriell er svært begrenset. Derfor er industrien avhengig av eksport. Eksporten står for storparten av inntektene og bidrar også til inntekter til staten gjennom skatter og avgifter.

Det er selvsagt at det må finnes restriksjoner knyttet til eksport av forsvarsmateriell. Paradokset er imidlertid at dersom man ønsker at norsk forsvarsindustri skal overleve, blir vi nødt til å harmonisere vårt regelverk med regelverket hos våre fremste allierte. Norske forsvarsbedrifter produserer ikke plattformer som kampfly, helikoptre, stridsvogner eller ubåter. De produserer delsystemer og komponenter som inngår i større utenlandske systemer. Dersom man leverer en komponent til en tysk ubåt – som da Tyskland velger å eksportere til et land vi ikke ville ha eksportert til – så må vi faktisk finne oss i det dersom vi skal ha en forsvarsindustri.

Det er en litt snever debatt vi har i Norge – om vi skal selge til UAE, eller om vi skal selge til Jemen etc. Så lenge dette er en del av et større system, kan vi bare la være å ha den diskusjonen. Hvis dette er ammunisjon som er direkte produsert på Nammo, eller andre steder, så kan vi selvsagt ha den type begrensninger, men vi må ha det i mente når vi driver med politikk i denne salen, at vi er et bitte lite land. Det relaterer meg litt til saken vi hadde i sted, vi er faktisk et bittelite land som betyr veldig lite i den store sammenhengen.

Det betyr i praksis at eksportregelverket til systemleverandøren vil gjelde. Eksempelvis er Kongsberg underleverandør til kampfly F-35, men i Norge må de altså samtidig forholde seg til amerikansk eksportregelverk, og vi vet alle at det er mer liberalt, for de har andre interesser globalt. Da må vi enten være med på det, eller ikke være med på det. Sier vi at vi ikke vil være med på den type eksport, får vi heller ikke levert de samme komponentene til land vi ønsker, for da har vi ikke leveransestabilitet. USA vil ikke akseptere det, og samtidig blir enhetsprisen høyere, så det kan vi rett og slett ikke være med på. Jeg håper også sosialister vil være med på å forstå den logikken, for hvis ikke kan man ikke diskutere eksportregelverket i denne salen.

Alle hovedsystemleverandører er avhengige av forutsigbarhet, og da kan ikke Norge sette nasjonale begrensninger. Så aksepterer vi salg til Frankrike, Tyskland, Storbritannia og USA, som er plattformprodusenter, må vi samtidig forholde oss til deres eksportregelverk. Den diskusjonen er ikke i denne salen, og den er heller ikke i merknadene fra de øvrige partiene. Man later som om vi har kontroll på egen eksport, men det har vi altså ikke, og kan vi ikke forholde oss til det? Man kan ikke på den ene

siden forsvare forsvarsindustrien og skryte av den og flerbruksteknologi og spredning av teknologi og andre arbeidsplasser – dersom vi ikke er villige til å eksportere de samme komponentene på sentrale systemer som andre land produserer, og da snakker jeg om allierte land.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:44:29]: Meldingen om innsyn i eksport av forsvarsmateriell sikrer offentlig og parlamentarisk innsyn i praktiseringen av eksportkontrollregelverket. Graden av åpenhet er økt betydelig siden den første meldingen kom i 1996, og omfatter både informasjon om den faktiske eksporten, praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer, utvikling av politikk og regelverk, samt det omfattende internasjonale samarbeidet om eksportkontroll med strategiske varer, teknologi og tjenester. Norge har et av verdens strengeste regelverk for eksport av forsvarsmateriell. Det skal vi fortsatt ha, samtidig som vi også skal fortsette å arbeide for et bedre felles, internasjonalt regelverk.

Arbeiderpartiet mener at det er viktig for Norge å ha en egen forsvarsindustri. Forsvarsindustrien representerer økt forsvarsevne og kampkraft gjennom leveranser både til vårt eget forsvar og til våre allierte.

Eksport av forsvarsmateriell gir arbeidsplasser rundt om i landet, og i flere kommuner og regioner er denne industrien hjørnesteinsbedrifter. Norsk forsvarsindustri er verdensledende, og de bidrar til å utvikle avansert teknologi som også benyttes i det sivile. At forsvarsindustrien har vært leverandør til løsninger for sivile formål gjennom historien, kan eksemplifiseres ved å nevne produkter som stigbøylen, hermetikk, GPS og mikrobølgeovner. Her kan det også være verdt å nevne at løsningen med fjernstyrte kontrolltårn på norske flyplasser er et resultat av norsk forsvarsindustri.

Gjennom industrien skapes store eksportinntekter som er viktige for Norge, og i 2020 ble det eksportert for nær 6,7 mrd. kr. Norges deltakelse i EUs forsvarsfond vil gi norsk forsvarsindustri muligheten til å styrkes ytterligere, og det vil øke tilgangen til det europeiske forsvarsmarkedet. Norge har de siste årene investert i nytt forsvarsmateriell og vil investere betydelig i årene som kommer. Her er det viktig å stille krav til industrisamarbeidsavtaler og gjenkjøp med tanke på norsk industri, for allerede i dag leverer norsk industri løsninger og deler til utenlandsk forsvarsindustri som et resultat av investeringer i det norske forsvaret.

Eksport av forsvarsmateriell innebærer et stort ansvar. Norge har og skal ha et strengt regelverk om eksport av forsvarsmateriell. Stortingets prinsippvedtak fra 1959 og presiseringen i 1997 skal ligge til grunn, altså at våpen og ammunisjon ikke skal selges til land hvor krig og konflikt truer, eller til land hvor det er påvist alvorlige brudd på menneskerettighetene. I 2020 traff Utenriks-

departementet vedtak om avslag på 27 søknader om eksportlisens.

Vi er alle klar over den prekære situasjonen i Jemen. De siste årene har situasjonen i Jemen vært verdens mest alvorlige humanitære krise. Det er en stadig forverret sikkerhetssituasjon i landet, og antallet interne fordrevne er økende. Jeg har lyst til å si at beslutningen fra 2018 om ikke å gi nye lisenser for eksport av B-materiell eller flerbruksvarer til militær bruk i Saudi-Arabia var viktig og riktig. Det samme gjelder at A-materiell til De forente arabiske emirater ble suspendert i 2017. Arbeiderpartiet forutsetter at det alltid gjøres grundige vurderinger før eksport av forsvarsmateriell fra Norge tillates. Det er ikke minst viktig for legitimiteten til en svært viktig industri for Norge.

Den teknologiske utviklingen stiller oss overfor nye og sammensatte trusler. Stadig mer omfattende digitalisering, selvstyrte våpen, droner, kunstig intelligens, posisjoneringsteknologi, nye materialer, biologiske og medisinske gjennombrudd vil i stor grad forandre kriger og konflikters gang. Vi trenger internasjonalt samarbeid og regelverk for å styrke denne utviklingen.

I Riksrevisjonens rapport, «Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med eksportkontroll av strategiske varer», som ble offentliggjort i februar 2020, kom det fram flere kritikkverdige forhold. Jeg ser det som betryggende at Utenriksdepartementet har tatt tak i kritikken ved å forbedre rutiner, og at de vil fortsette med det i 2022.

Regjeringen holder fram med Norges restriktive linje i eksportkontrollen. Hurdalsplattformen har nedfelt en ambisjon om å bringe den internasjonale våpenkontrollen og nedrustningsarbeidet videre, etterse at forbud mot klasevåpen og landminer overholdes, og ta nødvendige initiativ for å regulere utviklingen av selvstyrte våpensystemer.

Til sist: For at eksportkontrollsystemet skal fungere etter hensikten, kan det ikke bli for lang avstand i tid mellom beslutningene om utstedelser av eksportlisenser og Stortingets kontroll gjennom de årlige stortingsmeldingene. Arbeiderpartiet vil uttrykke en klar forventning om at eksportmeldingen for 2021 legges fram innen utgangen av andre kvartal 2022.

Hårek Elvenes (H) [11:49:51]: Vår forsvarsindustri er en viktig del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Norsk forsvarsindustri er innovativ. Teknologi primært utviklet til militære formål har også funnet veien til sivil bruk og nytte. Men hjemmemarkedet for norsk forsvarsindustri er begrenset. Det går for lang tid mellom hver gang Forsvaret anskaffer nye, større strukturelementer til at nasjonale behov alene kan opprettholde en levedyktig nasjonal forsvarsindustri.

Vår forsvarsindustri er høyteknologisk og internasjonalt konkurransedyktig. Gjennom systematisk samarbeid og strategiske allianser med utenlandske bedrifter har norsk forsvarsindustri styrket sin internasjonale markedsadgang. Av en årlig omsetning på om lag 20 mrd. kr utgjør eksporten ca. 30 pst. av inntektene. Cirka 7 000 arbeidstakere er sysselsatt i forsvarsindustrien over hele landet, mange i små og mellomstore bedrifter.

Eksport av norsk forsvarsmateriell er underlagt et strengt regelverk og parlamentarisk innsyn. Eksportkontrollen skal sikre at Stortingets vedtak blir fulgt opp, og det samme med Utenriksdepartementets retningslinjer.

Eksportkontrollmeldingen for 2020 er den 26. i rekken. Den vi behandler i dag, er langt mer omfattende, åpen og grundig enn den første meldingen var. Her gjøres et stadig forbedringsarbeid som kvalitetssikrer selve kontrollregimet ved norsk eksport av forsvarsmateriell. Parallelt med dette har Norge også styrket det internasjonale samarbeidet gjennom det multilaterale eksportkontrollregimet. Her deles viktig informasjon om bl.a. spredningstrender og anskaffelsesforsøk.

Sammenlignet med 2019 økte eksportverdien av forsvarsmateriell med 35 pst. Økningen skyldes i stor grad økt eksport av luftvernssystemer, der Norge leverer systemer i verdensklasse. Dette er en fjær i hatten til norsk forsvarsindustri og burde være egnet til å skape glede, entusiasme og stolhet på tvers av partigrenser. Jeg har jo lagt merke til at SV og Rødt i merknadene slutter seg til målsettingen om en levedyktig norsk forsvarsindustri. Det er positivt.

Internasjonalt står vi overfor meget sammensatte sikkerhetsutfordringer og dyptgripende teknologiske framskritt. Dette gir utfordringer for kontrollarbeidet. Nye teknologier utvikles i et hurtig tempo, i enkelte tilfeller raskere enn kontrollistene oppdateres. Det er en økende erkjennelse at norske kunnskaps- og teknologimiljøer utsettes for forsøk på omgåelse av eksportkontrollregelverket. Både PST og Etterretningstjenesten har i sine årlige trusselvurderinger advart mot utenlandske aktører som målrettet forsøker å skaffe seg sensitiv kunnskap fra Norge til militær bruk, i strid med våre sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser. Særlig utsatt er norske utdannings- og forskningsinstitusjoner, bl.a. fordi norsk høyere utdanning er gratis, og at disse institusjonene holder et høyt internasjonalt nivå på områder som omfattes av eksportkontroll.

Regjeringen Solberg varslet i fjorårets eksportkontrollmelding styrking av kunnskapskontrollen i eksportkontrollforskriften. Det er svært viktig at dette arbeidet fortsetter med uforminsket styrke, gjerne med økt styrke, og at informasjonsarbeidet som er igangsatt

med eller mot academia, alt etter hvilken proposisjon man foretrekker, bli videreført og gjort på en systematisk måte.

Til slutt: Det samme gjelder Politiets sikkerhetstjeneste – jevnlig forebyggende møter med norske teknologimiljøer. Dette arbeidet er avgjørende viktig for å øke årvåkenheten knyttet til fordekte anskaffelser og teknologispionasje.

Marit Arnstad (Sp) [11:54:46]: Jeg har bare noen korte merknader til innstillingen.

Siden 1996 har stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell vært en veldig god kilde til kunnskap om det som har skjedd de foregående år når det gjelder eksporten av forsvarsmateriell. I og for seg er meldingen tilbakeskuende, den viser oss hva som har skjedd, men innstillingen vil jo vanligvis også gi et godt grunnlag for de enkelte partiene til å komme med prinsipielle betraktninger knyttet til eksporten av forsvarsmateriell. Da synes jeg det er grunn til å peke på i år at hele komiteen slutter seg til den viktige målsettingen om å sikre en fortsatt levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for norsk forsvar, men også for allierte lands forsvar. Det synes jeg er en god bunnplanke for hele det politiske miljøet når det gjelder dette området.

Så er det et bredt flertall som peker på den viktige rollen forsvarsindustrien spiller i Norge i form av arbeidsplasser, men også i den forstand at de er en høyteknologisk industri, som vi har all nytte av. Det er også svært viktig at en beholder statlig eierskap til de store forsvarsbedriftene i Norge. Det har jeg lyst til å understreke, for jeg synes egentlig det var oppmuntrende med selve meldingen og innstillingen.

Så har jeg lyst til å peke på et par punkter som jeg synes det er grunnlag for å understreke. Det ene er at en samlet komité også sier at i dag har en ingen bestemmelser som direkte kan forhindre overføring av eierskap til selskaper, og at en dermed kan komme i en situasjon der en får et oppkjøp av virksomhet for å omgå eksportkontrollregelverket. En samlet komité er positiv til at regjeringen nå skal vurdere om sikkerhetsloven skal tydeliggjøres på det området, og at det dermed da kan bety en innstramning.

Jeg har også lyst til å si at når Riksrevisjonen går gjennom eksportkontrollregelverket, skal vi lytte nøye, for sjøl om det er et bredt flertall i denne salen, er det jo ulike interesser fra de ulike partiene. Noen ønsker en mye sterkere rolle for Stortinget i en del av disse sakene, noen har et annet syn på vår allierte tilknytning, og noen har også et mer kritisk syn på eksport av forsvarsmateriell. Da er det altså slik at det påligger det brede flertallet som står bak dagens regelverk, å være veldig

oppmerksom på de merknader som kommer fra Riksrevisjonen. I den forbindelse peker innstillingen særlig på tre ting. Den peker særlig på de lovpålagte oppgavene som PST og tolletaten her har, om de oppgavene blir utført godt nok og grundig nok, og også om beslutningen knyttet til godkjenning av eksport til De forente arabiske emirater var godt nok fundert før det ble gjennomført.

Jeg synes det er viktig at vi er opptatt av Riksrevisjonens funn, og at vi også ser på deres funn som en mulighet for faktisk å styrke og opprettholde den brede oppslutningen om det norske eksportkontrollregelverket, og at en derfor har en særlig årvåkenhet i oppfølgingen av det.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:58:31]: Når me behandlar denne meldinga, skal me vareta iallfall to omsyn. Det eine er omsynet til at vi skal ha ein levedyktig forsvarsindustri i Noreg, noko som er viktig både for forsvaret av landet og for teknologisk utvikling, og det handlar om viktige arbeidsplassar og eksportinntekter. Det andre omsynet er at norsk forsvarsindustri og eksport av norsk forsvarsteknologi og norske våpen ikkje skal bidra til å gje regime og krigførande partar som me ikkje kan stå inne for, ei moglegheit til å bruka nettopp norskutvikla våpen og utstyr i undertrykkinga og krigføringa si.

Me liker å omtala Noreg som ein fredsnasjon, men må sjå i augo at det er ein stor risiko for at me seier éin ting, men at me gjer noko heilt anna. SV fremjar difor ei rekkje forslag for å styrkja kontrollen av den norske våpeneksporten, og eg synest det er skuffande at det ikkje er større oppslutning om dette. Trass i at regjeringa og stortingsfleirtalet skryter av det regelverket som regulerer norsk eksport av forsvarsmateriell, og seier at det er svært strengt og basert på eit såkalla føre-var-prinsipp, har nettopp erfaringane frå det siste tiåret vist at dette er ei sanning med viktige modifikasjonar. Det beste eksemplet er den norske eksporten til autoritære regime, diktatur osv. som har delteke i den katastrofale krigen i Jemen, som f.eks. Saudi-Arabia og Dei sameinte arabiske emirata.

For å kunne ha ein ærleg debatt om desse spørsmåla, om norsk våpeneksport og kor dei norskutvikla våpena faktisk endar, må me ha tilgang på informasjon, og det må vera openheit. Både Stortinget, media og sivilsamfunnet skal kunna bidra til og delta i ein opplyst debatt. SV føreslår difor å auka den parlamentariske kontrollen med våpeneksporten, etter modell frå Nederland.

Me er samtidig sterkt bekymra over nettopp mangelen på openheit og innsyn. Det har vore eit år med mange avsløringar av nettopp dette. Me har Riksrevisjo-

nens sterke kritikk av både sjølve eksportkontrollen og av rutine i Utanriksdepartementet, det blei nyleg avslørt i media at tusenvis av dokument i UD er haldne unna offentleg innsyn, og på toppen av det heile – kan ein kanskje seia – blei den munnlege høyringa om nett-opp denne meldinga avlyst denne gongen. Eg er forundra over at fleirtalet ikkje ønskjer meir open debatt om desse viktige spørsmåla.

Til slutt vil eg ta opp dei forslaga SV er ein del av i innstillinga. Samtidig varslar eg at SV vil stemma for forslag nr. 15 og 16, frå Kristeleg Folkeparti og Venstre, og subsidiært for forslag nr. 14 og 17, frå dei same partia.

Presidenten: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [12:02:35]: Norske politikere snakker mye om menneskerettigheter i andre land, men da en koalisjon av verdens verste islamistregimer gikk til krig mot Jemens sivile, reagerte ikke Solberg-regjeringen. Det vil si de reagerte, men ved å mangedoble eksporten av norsk krigsmateriell til disse landene etter at de begynte den hensynsløse krigføringen. Uten den voldsomme tilførselen av krigsutstyr ville disse landene aldri hatt den militære overlegenheten som de har trengt for å kunne starte og videreføre krigen. De har med bidrag fra bl.a. USA aktivt, daglig, angrepet og drept sivile, barn, kvinner og menn, i stort antall, både ved direkte bombeangrep og ved en umenneskelig militærblokade som hindrer innførsel av mat og medisiner til en hardt utsultet og utsatt befolkning.

I 2020 avdekket Riksrevisjonen at regjeringen lar være å sikre tilstrekkelig kontroll med våpeneksporten. Det såkalte 1959-vedtaket, om at vi ikke skal eksportere militært materiell til land hvor det er krig, borgerkrig, eller hvor krig truer, har blitt satt til side, og Solberg-regjeringen har visst langt mer om de grusomme konsekvensene enn det den har fortalt storting og befolkning.

Igjen reagerte myndighetene, men ikke ved å stramme inn på våpeneksporten til krigførende land og sørge for at eksportreglene overholdes, men ved å prøve å kneble Stortingets kontrollorgan og hemmeligholde Riksrevisjonens avsløring. Påskuddet for hemmeligholdet var rikets sikkerhet, men rikets sikkerhet er ikke tjent med at Norge eksporterer krigsmateriell til islamistiske regimer som har sendt vestlige våpen videre til terrorgrupper, som bl.a. Al Qaida. Det var naturligvis krigsprofitørene, ikke Norges sikkerhet, som ble beskyttet av dette hemmeligholdet, som var enda et eksempel på et av Solberg-regjeringens varemerker, nemlig å misbruke adgangen til hemmelighold for å dekke over egne skandaler. I den saken nøyde ikke myndighetene seg med et illegitimt hemmelighold. Da Riksrevisjonens kritikk framkom i Aftenposten, satte de i gang en

klappjakt på kilden til denne lekkasjen. Det gjør ikke saken stort bedre.

Dette må det nå ryddes opp i. Ingen vedtak kan bringe tilbake ofrene for de islamistiske regimenenes krigføring i Jemen, som Norge og NATO-allierte, med USA i spissen, naturligvis har et medansvar for. Det vi fatter av enkeltvedtak i dag, vil heller ikke få Norge ut av den skammekroken som den forrige regjeringen har satt oss i. Men flertallet av verdens stater belønner heldigvis ikke krigførende regimer med krigsutstyr, som altså den foregående regjeringen gjorde, og det trenger heller ikke Norge å gjøre.

Rødt fremmer en rekke forslag, sammen med SV, Kristelig Folkeparti og Venstre, som ikke minst vil tette de smutthullene som den forrige regjeringen brukte for å rettferdiggjøre eksport til krigførende land. Jeg vil berømme SV, og de som har kommet med bidrag fra sivilsamfunnet, for den grundige jobben med forslagene. Jeg ser det også som positivt og bra at både Kristelig Folkeparti og Venstre er med på å ta viktige skritt i riktig retning.

Mye står nå på Arbeiderpartiet, som da de var i opposisjon ga signaler som tydet på at de vil ha tilbake en litt mer anstendig våpeneksportpolitikk. Nå sitter Arbeiderpartiet med regeringsmakt. Nå er tidspunktet for å vise denne anstendigheten i praksis ved å stemme for forslagene som sikrer at Norge slutter å eksportere krigsutstyr til krigførende regimer, og også slutter å bryte FNs våpenhandelsavtale.

Alternativet til opprydning nå er å fortsette å tjene penger på å bidra til det som dessverre, men uomtvistelig er drap på uskyldige og også humanitære katastrofer.

Med det tar jeg opp de forslagene som Rødt er en del av.

Guri Melby (V) [12:07:31]: Behandling av eksportkontrollmeldingen er en viktig del av utenriks- og forsvarskomiteens arbeid, og denne høsten har vi fått behandlet meldingen for 2020. Dessverre fikk vi i en travel budsjettthøst ikke tid til en formell høring, som andre representanter også har påpekt. Vi ønsker at vi skal legge opp til en full komitéhøring når neste melding blir lagt fram for Stortinget. Dette er Stortingets årlige anledning til å legge føringer for eksportkontroll av norsk forsvarsmateriell, og da er det viktig at vi gir saken tilstrekkelig oppmerksomhet.

Men uavhengig av dette ønsker jeg likevel å takke alle som har bidratt til å gi innspill i forbindelse med komitébehandlingen også denne gangen, både industrien, fagbevegelsen og sivilsamfunn. Eksportkontroll er et politikkfelt som ikke følger de tradisjonelle skillelinjene i norsk politikk, og da er det viktig at aktører på ulike sider av debatten kan føre en dialog preget av respekt og forståelse for hverandres standpunkter.

Forsvarsindustrien er en viktig premissleverandør for teknologi og innovasjon i dette landet. Ikke bare de store aktørene som Kongsberg Gruppen og Nammo, men også en lang rekke små og mellomstore bedrifter bidrar til norsk forsvarsevne samtidig som de skaper verdier som gjør det mulig å etablere framtidens grønne arbeidsplasser her hjemme.

Vi ønsker en norsk forsvarsindustri som er konkurransedyktig, og som eksporterer sine høyteknologiske løsninger til våre allierte og til våre venner. Den samme industrien vil imidlertid bare overleve dersom næringsens offentlige omdømme er godt. Derfor er eksportkontroll også viktig for industrien selv.

I dag stemmer vi for en rekke forslag som ble fremmet i forbindelse med komitébehandlingen. Vi stemmer for forslagene om en uavhengig granskning til land som har deltatt i konflikten i Jemen, ikke fordi vi konkluderer med at norske våpen har blitt brukt i denne konflikten, men fordi dette er en anklage som har hengt i luften i flere år, og som bør utredes ordentlig for å gi ro i den offentlige debatten. Vi fremmer også forslag om å styrke den parlamentariske kontrollen med dagens eksportkontroll. Vi vet at andre land har funnet måter å gjøre dette på, og vi ønsker å se på om det er noe vi kan gjøre for at Stortinget blir knyttet enda nærmere i utvekslingen av regjeringens eksportkontrollpolitikk.

I tillegg har vi fremmet forslag for å sikre at biometrisk overvåkningsteknologi behandles som flerbruksvarer under norsk eksportkontroll. Det vil jeg komme nærmere tilbake til senere.

Vi stemmer imidlertid ikke for en del av forslagene fra SV og Rødt som gir føringer for eksportlisenser i konkrete saker. Det er ikke Stortinget, men regjeringen som under dagens system utsteder eller gir avslag til eksportlisenser, og vi vil heller ikke bidra til vedtak som flytter ansvaret fra regjering til storting uten at vi gjennomfører en systemendring først.

REC uigur – dette er koden som politiet i den kinesiske Henan-provinsen brukte for å få overvåkningskameraene sine til å identifisere medlemmer av uigur-minoriteten i landet. Dette er ett av flere eksempler på at Kina leder an i bruken av biometrisk overvåkningsteknologi for å undertrykke egne innbyggere. REC uigur er en enkel kode som har voldsomme konsekvenser for menneskerettighetene til om lag 13 millioner mennesker.

For noen år siden ville ikke denne debatten om biometrisk overvåkningsteknologi vært relevant rett og slett fordi teknologien var for lite avansert, påliteligheten var for lav, og kostnaden var for høy. Men de siste årene har veldig mye skjedd. Europa er nå markedsleder innenfor utviklingen av biometrisk overvåkningsteknologi. I Europa ville det vært umulig å bruke denne tekno-

logien på den måten som de gjør i Kina, men i Kina blir europeisk teknologi importert og tilpasset behovene til et kommunistregime i krig med en minoritet.

En av grunnene til at vi driver med kontroll forsvarsmaterielleksport, er å forhindre at norsk forsvarsmateriell brukes på måter som er uforenlig med norske verdier og norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Da eksportkontrollverket ble utformet, var ikke biometrisk overvåkningsteknologi en relevant problemstilling. Derfor er det viktig at vi forsikrer oss om at all biometrisk overvåkningsteknologi behandles som flerbruksvarer med de kontrollmekanismene det medfører.

I EU har dette temaet stått høyt på agendaen lenge, men dessverre har ikke medlemslandene funnet sammen om en løsning der eksport av denne typen teknologi omfattes av det europeiske eksportkontrollregelverket for flerbruksvarer. Det gjør at EU fremdeles har få virkemidler for å forhindre den bruken som vi bl.a. ser i Kina, og vi mener at her kan og bør Norge gå foran.

Jeg vil ta opp forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Guri Melby har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [12:12:55]: Kristelig Folkeparti har lenge arbeidet for strengere retningslinjer når det gjelder norsk våpeneksport, og for økt åpenhet rundt denne. Det har skjedd forbedringer, noe som gjenspeiles i de årlige stortingsmeldingene om norsk eksport av forsvarsmateriell, men regelverket må stadig forbedres.

Kristelig Folkeparti mener at Norge skal ha en egen forsvarsindustri. Det er viktig for beredskap, for eksportinntekter og for arbeidsplasser. Vi vet at teknologisk lederskap blir stadig viktigere på mange områder. Slik er det også med forsvar. Skal forsvarsindustrien lykkes, trengs høy kompetanse og satsing på ledende teknologi. Den teknologiske kompetansen som skapes innen forsvarsindustrien, er i tillegg utrolig viktig for andre høyteknologiske næringer.

Men militærteknologi er ikke en hvilken som helst vare. Derfor må Norge ha et strengt eksportkontrollregelverk, og vi må fremme felles internasjonale regler og høye internasjonale kontrollstandarder for eksport av forsvarsmateriell. I relevante internasjonale fora må Norge jobbe for å oppnå en felles norm for sluttbrukerdokumentasjon. Norges samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning er viktig, og i fjor reviderte EU sin liste over flerbruksvarer. Blant annet ble kravene til eksport av overvåkingsteknologi styrket. Det er bra, men Norge bør gå lenger og sikre et eksportkontrollregime som også omfatter såkalt biometrisk overvåkingsteknologi, som vi nettopp har hørt om, som an-

siktsgjenkjenningsteknologi. Kristelig Folkeparti legger da også i dag fram et eget forslag om det, sammen med Venstre.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at forsvarsindustrien skal ha mest mulig forutsigbare og langsiktige rammer for sin virksomhet. Samtidig mener vi at de rammene bør være mer restriktive og praktiseres strengere enn i dag. Norsk forsvarsmateriell skal ikke brukes i strid med krigens regler. Norsk eksport skal ikke styrke autoritære regimers militære kapasitet og mulighet til å undertrykke egen befolkning. Det handler også om hvilket land Norge skal være, hva vi kan være bekjent av, og hvilke verdier vi vil fremme.

Det har i den siste tiden kommet kritikk mot manglende åpenhet rundt behandlingen av eksportkontroll-saker, fra mediene, fra organisasjoner og fra juridisk hold. Det er en kritikk som rettes både mot regjering og storting. Flere organisasjoner har reagert på hemmelighold, og Redd Barna har gitt uttrykk for at det er blitt vanskeligere å fungere som en vaktbikkje på dette området. Det er en kritikk som bør tas på alvor. Det er naturlig at utenriksministeren igjen går gjennom praktiseringen av regelverket når det gjelder hemmelighold av dokumenter knyttet til eksportkontroll.

Neste gang Stortinget behandler denne meldingen, bør det også legges opp til en offentlig høring i forkant. Et offentlig utvalg og en helhetlig gjennomgang av det norske eksportkontrollregimet, som Kristelig Folkeparti med flere i dag foreslår, kan også bidra til økt innsyn i og debatt omkring norsk våpeneksport, og til langsiktige og stabile rammer for industrien framover.

Jeg legger med det fram de forslagene som Kristelig Folkeparti stiller seg bak.

Presidenten: Representanten Dag-Inge Ulstein har tatt opp de forslagene han refererte til.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:16:34]: En robust norsk forsvarsindustri er svært viktig for norsk forsvarsevne og for vår beredskap. Forsvarsindustrien skal bidra til leveringssikkerhet for både Norge og allierte, og den utgjør veldig viktig verdiskaping – eksportinntekter og arbeidsplasser – i hele landet. Forsvarsindustrien har også stor betydning i og overføringsverdi til det sivile samfunnet.

For at denne industrien skal være levedyktig og holde tritt med teknologisk utvikling, må bedrifter ha anledning til å eksportere og delta i internasjonale prosjekter om utvikling og produksjon av materiell. Det er også nødvendig å sikre forsvarsindustrien forutsigbarhet og langsiktige rammevilkår. Dette er viktig for norske bedrifters omdømme som troverdig handelspartner og for norsk industri og Norge.

En restriktiv eksportkontroll er like fullt en helt ufravikelig forutsetning, og et strengt, men stabilt regelverk er også viktig for å opprettholde hele legitimiteten til denne bransjen. Til tross for et strengt og omfattende regelverk og et internasjonalt eller proteksjonistisk marked ser vi at norske forsvarsbedrifter lykkes innenfor flere områder innenfor mange markeder. Det er etter min mening gledelig.

Den meldinga som vi debatterer i dag, er den 26. i rekka. Verdien av forsvarsmateriell og eksporten av det varierer fra år til år. Det skyldes at kontrakter ofte strekker seg over flere år, og dermed fordeles inntektene ulikt gjennom kontraktsperioden. NATO-land, de nordiske land og andre europeiske land er de største mottakerne av materiell fra Norge. I 2020 gikk hele 87 pst. av eksporten til disse landene.

Regjeringa vil føre en streng linje når det gjelder eksport av forsvarsmateriell. Som følge av den saudiledete koalisjonens militære operasjon i Jemen og den alvorlige og veldig uoversiktlige situasjonen som utviklet seg, ble eksport av A-materiell, våpen og ammunisjon, til De forente arabiske emirater suspendert i 2017. Terskelen for å avslå eksport av B-materiell til land som deltar i den saudiledete koalisjonen, ble senket ytterligere. Vi følger denne situasjonen veldig tett. I dag kan nye lisenser eller kontrakter om eksport av forsvarsmateriell til Emiratene ikke forventes å bli innfridd. La meg også understreke at Norge aldri har åpnet for eksport av våpen og ammunisjon til Saudi-Arabia. Det er viktig når vi diskuterer disse rollene, at vi har med oss fakta, og har med oss at Norge er mye strengere enn veldig mange andre land på disse områdene.

I fjor ble Riksrevisjonens gjennomgang av myndighetenes arbeid med eksportkontroll behandlet i Stortinget. Rapporten påpekte flere forbedringspunkter som vi følger opp, også sammen med andre departementer. Utenriksdepartementet har allerede tatt grep når det gjelder tydelig skriftlighet i saksbehandlingen, som var en del av de innspillene som kom.

Det blir snakket mye om åpenhet i denne diskusjonen. Jeg vil si at regjeringen har som mål å utvise størst mulig åpenhet om eksport av forsvarsmateriell innenfor rammene av det som er den lovpålagte taushetsplikten – den er altså lovpålagt. Behandlingen av denne stortingsmeldinga er en viktig del av denne åpenheten.

Jeg vil understreke at taushetsplikten er der av en veldig god grunn. Bedrifter som søker om eksportlisens, er pålagt å legge fram svært detaljert og sensitiv informasjon om sine søknader. Det kan f.eks. være konkurransevridende informasjon, produkt- og prissensitiv informasjon eller informasjon om kunder og markeder. Det er informasjon som departementet mottar for å kunne gjøre sine vurderinger. Industrien skal ha tillit til at denne informa-

sjonen ivaretas av forvaltningen på en riktig måte, og at den ikke tilflytter uvedkommende eller konkurrenter. Det er avgjørende for gjennomføringen av et ansvarlig og veldig strengt eksportkontrollregelverk at bedriftene har til litt til at departementet ivaretar denne taushetsplikten. Det er altså grunnlaget for at vi har denne i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [12:21:12]: Å forbedre og tydeliggjøre praktiseringen av selve kunnskapskontrollen i eksportkontrollregelverket er et viktig arbeid som ble igangsatt av den foregående regjeringen. Dette blir gjort for å hindre at sensitiv kunnskap og teknologi kan havne i uønskede hender. Dette er et veldig omfattende arbeid der ulike departementer, private bedrifter og ikke minst utdannings- og forskningsinstitusjoner skal involveres.

Spørsmål til ministeren vil da naturlig være: Hvilken rolle tar ministeren og ministerens departement i dette arbeidet? Hvordan involveres de andre aktørene? Og hva er status p.t. for det nevnte arbeidet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:22:02]: Trendene i det multilaterale eksportkontrollssamarbeidet er sentrert rundt det representanten peker på – kunnskapsoverføring, framvoksende teknologier og digital overføringsteknologi. Dette er områder som Utenriksdepartementet har jobbet veldig tett med over tid. I 2022 sender vi ut et høringsnotat som er en oppfølging av hvordan vi kan kontrollere overføringen av kunnskap på en mest mulig effektiv måte. Målet er å få på plass en tydelig bestemmelse om kontroll med kunnskapsoverføring i forskrift. Vi er også i gang med å vurdere hvordan vi best kan kontrollere overvåkingsteknologi, som også var oppe i diskusjonen her, som kan bli brukt til forfølging og alvorlig krenking av menneskerettighetene. Dette er et veldig viktig arbeid som krever internasjonalt samarbeid med både våre allierte og også likesinnede land.

Hårek Elvenes (H) [12:22:56]: Et spørsmål i nær sammenheng med det foregående spørsmålet er følgende: Nå er jeg klar over at utenriksministeren ikke har det konstitusjonelle ansvaret for sikkerhetsloven, men Utenriksdepartementet har jo en egeninteresse i det arbeidet som nå er igangsatt med sikkerhetsloven, der man skal tydeliggjøre denne loven når det gjelder virksomheter som forsøkes kjøpt opp for å omgå eksportkontrollregelverket. Vi kjenner til en sak i forkant av det arbeidet som her er startet opp. Hvilken rolle ser ministeren for seg at Utenriksdepartementet og ministeren skal ta i dette arbeidet for at det endelige resultatet skal bli godt nok?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:23:48]: Vi innhenter veldig mye kunnskap om hvordan andre land organiserer dette arbeidet. Det er klart at for Utenriksdepartementets vedkommende er det viktig at vi er tett på når det utarbeides et nytt regelverk. Noe av det viktige er samordning mellom ulike departementer, og det tar jeg på største alvor. Både representanten Elvenes og jeg var til stede da Stortinget diskuterte en sak i den forbindelse i fjor vår, og det er klart at det vil ligge til grunn for veldig mange av de vurderingene som regjeringen tar i den videre oppfølgingen av dette viktige arbeidet.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:24:37]: Norsk forsvarsindustri leverer mange kritiske komponenter til F-35. Det er kompositt, ammunisjon, elektronikk, missiler, avionikk og sikkert flere andre ting.

USA har nå besluttet å selge F-35 til Saudi-Arabia. Utenriksministeren var tydelig på at Norge ikke skulle selge våpen eller andre forsvarsrelaterte produkter til Saudi-Arabia. Norsk forsvarsindustri produserer som sagt komponenter som inngår i F-35, og da vil jeg tro at det også inngår i de F-35 som skal selges til Saudi-Arabia. Dersom det stemmer, vil da utenriksministeren, som hun selv sa, stanse disse norske leveransene til F-35, og har utenriksministeren diskutert dette med sin kollega i USA?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:25:35]: Dette er jo en enkeltsak som jeg selvfølgelig ikke kan svare på direkte på et spørsmål i denne sammenheng. Denne meldingen handler om det som har skjedd i det foregående år. Hvis det blir aktuelt, vil Stortinget bli konsultert i behandlingen av konkrete enkeltsaker, men jeg kan altså ikke behandle konkrete enkeltsaker, og spesielt ikke hypotetiske enkeltsaker, fra Stortingets talerstol.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:25:59]: Sett bort fra F-35 er prinsippet jeg tok opp i mitt innlegg, at Norge er underleverandør til større plattformer produsert i våre allierte land, som igjen selger til land vi ikke ville solgt til. Er ministeren enig i at vi må akseptere det, i lys av at vi ikke kan gå ut av prosjekter som gjør at vi mister kontrakter også til vennligsinnede land? Eller mener man at man skal være prinsipiell her og trekke norsk forsvarsindustri ut av disse plattformene for å forsvare norsk eksportregelverk? Dette er ganske vesentlig, for det vil jo gjøre at vi mister alle kontrakter også til vennligsinnede land, og dette er en debatt man ikke tar, men som er en viktigere debatt enn hvorvidt man selger noe ammunisjon til Jemen eller De forente arabiske emirater.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:26:45]: I den grad dette er en viktig prinsipiell debatt, handler det om sluttbrukerdokumentasjon. Det er et viktig spørsmål for Norge. Det kreves alltid dokumentasjon om sluttbruker ved eksport av forsvarsmateriell fra Norge.

Ved eksport av våpen til land utenfor den allierte kretsen kreves det også reeksportforsikringer, det vil si at varen ikke skal reeksporteres eller lånes ut til et annet land uten tillatelse fra norske myndigheter. For eksport av våpen og ammunisjon til allierte land er det krav om dokumentasjon som godtgjør sluttbruker. Vår politikk med å ikke kreve sluttbrukerklæring med reeksportklausul fra våre allierte er basert på vårt langsiktige forsvarssamarbeid, og et ensidig norsk krav om reeksportklausul fra alle land vil ramme norsk industri, særlig i tilknytning til samarbeid med våre allierte.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:27:54]: Utenriksministeren seier i sitt innlegg at regjeringa er oppteken av openheit når det gjeld norsk våpeneksport, og det er eg veldig glad for. Utenriksministeren fortel deretter kva rammene for denne openheita må vera, nemleg den lovpålagde teieplikta. Det er greitt. Spørsmålet mitt er likevel: Kva vil utanriksministeren gjera for nettopp å auka openheita, som ho seier at regjeringa er oppteken av – sett i lys av dei avsløringane som har vore det siste året, og av kritikken frå Riksrevisjonen?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:28:39]: Jeg redegjorde vel i mitt innlegg for hvordan vi skal følge opp Riksrevisjonens kritikk, og det handler i stor grad om dokumentasjon, at man begrunner, og arkiverer den argumentasjonen som er lagt til grunn.

Jeg mener at den ordningen vi har i Norge, gir god åpenhet om praksis og policy uten å gå på bekostning av det som er bedriftssensitiv informasjon og taushetsplikt.

Det vi vil gjøre i fortsettelsen, er å konsultere Stortinget i aktuelle saker der det er nødvendig. Men jeg mener nok ikke at den nederlandske ordningen vil bidra til mer åpenhet, gjennom at parlamentet der har en annen praksis i disse sakene. Jeg mener vi ivaretar det godt gjennom den ordningen vi har, og så vil vi konsultere Stortinget i spesielt sensitive saker.

Presidenten: Replikskordskiftet er ferdig.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hårek Elvenes (H) [12:30:06]: Når det gjelder representanten Moxnes' påstander, er de grundig svart ut i merknadene, så dem forfølger jeg ikke noe mer.

Som utenriksministeren sa, er det en del fakta knyttet til disse påstandene som fortjener å bli gjentatt. Solberg-regjeringen stanset eksport av A-materiell til De forente arabiske emirater i 2017. Terskelen for eksport av B-materiell ble, som ministeren var inne på, senket svært lavt.

Norge har aldri eksportert våpen og ammunisjon, altså A-materiell, til Saudi-Arabia. Solberg-regjeringen stanset også innvilgelsen av nye lisenser for annet forsvarsmateriell til Saudi-Arabia i 2018.

Det foreligger altså ingen informasjon, verken fra Riksrevisjonen eller fra andre rapporter, som internasjonale rapporter, bl.a. fra FN, om at norsk forsvarsmateriell er brukt i Jemen.

Til slutt: Det var jo nettopp den alvorlige og uoversiktige situasjonen i Jemen som gjorde at Solberg-regjeringen som et føre-var-prinsipp stoppet eksporten til de nevnte land.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:31:51]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2018 (Innst. 86 S (2021–2022))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [12:32:18]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Sofie Marhaug og Lan Marie Nguyen Berg om å stanse tildelingen av letetillatelser på norsk sokkel (Innst. 76 S (2021–2022), jf. Dokument 8:4 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [12:33:19] (ordfører for saka): I Dokument 8-forslaget me behandlar no, fremjar forslagsstillarane frå SV, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne forslag om at det skal verta stans i all leiting etter olje og gass. Dette forslaget får berre støtte frå Venstre, og det

er såleis ikkje fleirtal for det. I innstillinga vert det også fremja eit anna forslag, frå Kristeleg Folkeparti, som heller ikkje får fleirtal. Eg reknar med at dei ulike forslagsstillarane gjer greie for forslaga sine.

Høgre vil utvikla olje- og gassnæringa, ikkje avvikla ho. Næringa treng stabile og føreseielege rammevilkår. Tilgjengelege leiteareal er ein vesentleg del av det. Stopp i leitinga vil føra til betydeleg tidlegare produksjonsfall – det er uansett forventa å falla med 65 pst. fram mot 2050.

Reduksjonen av den norske produksjonen vil i stor grad verta erstatta av andre produsentar som har større utslepp frå produksjonen sin av petroleumprodukt. Dette ser me allereie i dagens praksis. For få dagar sidan vart OPEC einige om å auka oljeproduksjonen i verda med 400 000 fat. Det hjelper lite kva me måtte meina aleine her i landet.

Uansett er norsk gass eit viktig klimatiltak for å redusera CO₂-utsleppa globalt. Fornyar kraft vil ikkje kunna løysa klimautfordringane i verda på kort sikt, det er rett og slett ikkje praktisk mogleg. Dette har me erfart dei seinaste månadane. Ustabiliteten med leveransane av russisk gass har redusert tilbodet av gass i Europa. Dette har fått store konsekvensar i Europa, der fleire land har sett seg nøydde til å starta opp att kolkraftverk som tidlegare har vore stengde ned grunna klimaomsyn.

I den grøne given til EU er hydrogen løfta fram som eit viktig element for å integrera ulike energisystem som bidreg til CO₂-reduksjonar, spesielt innan prosessindustri og transport. EU-kommisjonen har nylig teke til orde for at naturgass skal merkast som «grøn energi» i taksonomien til EU. EU-kommisjonen stiller strenge utsleppskrav her, men dette vil kunna gje Noreg ei nøkkelrolle ved f.eks. å bruka naturgass frå sokkelen til framstilling av hydrogen, der CO₂ deretter vert lagra på sokkelen. Dette vil i praksis bety at norsk gass bidreg til nærmast nullutslippsløysingar.

Me lever i ei verd der temperaturen stig faretruande grunna auka klimagassutslepp. Då må me velja dei tiltaka som har raskast mogleg effekt for å få ned klimagassutsleppa. Å stoppa leiteaktiviteten på norsk sokkel er ikkje rette vegen å gå. La meg få sitera IEA-sjefen, Fatih Birol, som sa 30. november 2021:

«Verden vil trenge norsk olje, norsk gass, selv i et 1,5-graders scenario.»

Og vidare:

«Men mengden verden vil trenge kan være lavere enn det som trengs i dag.»

Noreg må leite meir, ikkje stoppe leitinga, slik forslagsstillarane vil.

Marianne Sivertsen Næss (A) [12:37:05]: FNs klimarapporter viser med all tydelighet klimakrisen vi

står overfor, og at vi må ta omfattende grep for å redusere klimagassutslippene. Samtidig vet vi at verden vil ha et stort behov for olje og gass i lang tid framover.

Det er ingen motsetning mellom å drive lønnsom petroleumsvirksomhet og samtidig ha en ambisiøs klimapolitikk. Det er faktisk fullt mulig å ha to tanker i hodet på samme tid, og Norge har alle forutsetninger for å sørge for energisikkerhet til en stadig økende befolkning, samtidig som vi balanserer hensynet til klimaet.

Naturgass er nå foreslått av EU-kommisjonen til å inngå som en del av taksonomien for bærekraftige løsninger. Å erstatte bruk av kull med gass er et raskt utslippsreduserende tiltak i kullbrukende land. Den pågående energikrisen i Europa viser med all tydelighet behovet for naturgass. I en overgangsfase på vei mot nullutslipp i 2050 mener jeg at det ikke bare er klokt, men det er også et ansvar vi er nødt til å ta, nemlig å sørge for at norsk naturgass skal bidra til å kutte utslipp og samtidig sørge for forsyningssikkerheten i Europa. En stans i leting og utvikling av nye felt vil ikke bare strupe inntekter og arbeidsplasser i Norge. Det vil også vesentlig svekke Norges muligheter til å utvikle og bygge ut nye grønne kompetansemiljøer og teknologier, som er helt avgjørende for å nå våre klimamål, som bl.a. karbonfangst og -lagring, hydrogen, havvind og mineraler.

En gradvis overgang til fornybarsamfunnet forutsetter leting og utvikling av olje og gass. Dersom vi ikke gjør det, kan det lede til en global energikrise som vil sette omstillingen langt tilbake. Og jeg må bare si: Det føles trygt å ha en regjering som har klare ambisjoner om å utvikle – og ikke avvike – olje- og gassnæringen. Norge er ett av få demokratiske og pålitelige produsenter av olje og gass, med lave utslipp, gode arbeidstakerrettigheter, sikker drift, store statlige inntekter som gir velferd til alle, og 200 000 arbeidsplasser over hele landet. Det ville være direkte uforsvarlig om Norge ikke fastholder sin langsiktige og veletablerte petroleumspolitik.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:40:24]: Forslaget om å stanse tildelingen av norske letetillatelser er i realiteten et forslag om å stanse norsk petroleumsnæring.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen er opptatt av at Norge skal lykkes med klimaomstilling. Vi skal bygge en økonomi der vi går fra å være olje- og gassdrevet til å bli en økonomi basert på det grønne, fornybare. Men med respekt å melde: Dette forslaget tar oss ikke i den retningen.

Jeg tror alle i denne sal, og også folk som jobber i petroleumssektoren, er innforstått med at «the golden years» for olje- og gassnæringen ligger bak oss. Men jeg tror også at de aller fleste, også i denne sal, innser at vi kommer til å ha behov for olje- og gassnæringen også i vår tid. Da vil det være uklokt å starte avviklingen og

svekkelsen av en næring som bidrar til nettopp det: positiv verdiskaping, velferd, kompetanse, teknologi og arbeidsplasser i det norske samfunnet. Og næringen selv har allerede ambisiøse klimamål.

Vi er opptatt av det grønne skiftet i Norge og at det kommer til å skje på skuldrene til petroleumsnæringen. Det blir ikke noen industriell fangst og lagring av CO₂ uten olje- og gassnæringen. Det er olje- og gassnæringen som representerer reservoarene, teknologien, kompetansen og risikokapitalen. Det blir ikke noe norsk havvindeventyr med flytende vindmøller til havs uten olje- og gassnæringen. Det er virksomheter som Aker og Equinor eller underleverandører som FMC på Kongsberg og Slåttland i Rakkestad som har kompetansen og teknologien som er vårt konkurransefortrinn. Det blir ingen norsk satsing på havfarmer uten olje- og gassnæringen. Det er olje- og gassnæringen som har erfaringen med å drifte store installasjoner langt til havs under svært utsatte værforhold og på store dyp.

Til sist: Det er vanskelig å se for seg en norsk industriering på land uten olje- og gassnæringen fordi staten Norge fortsatt er dypt avhengig av inntektene herfra for å bygge ei bru inn i en fornybar tidsalder. Det er fristende å si at vi som samfunn skal bygge ei bru fra oljelandet, eller lykkelandet, som NRK har valgt å kalle det, til fornybarlandet – som vil bli det grønne lykkelandet. Problemet er at vi klarer ikke å bygge den brua hvis vi samtidig river ned det faste brufestet som vi står på, og det er nettopp det dette forslaget innebærer: å rive brufestet før vi har begynt å bygge brua.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:43:28]: Olje- og gassnæringa er ikkje noko vi skal avvike. Olje- og gassnæringa er noko vi skal utvikle. Kva skal olje- og gassinntektene verte erstatta med i framtida dersom ein skal slutte å leite og slutte å utvikle den næringa? Det er eit spørsmål som ingen har klart å kome med svar på, og det framlegget som vi debatterer her i dag, er det same som ei styrt avvikling av olje- og gassnæringa.

Det er olje- og gassnæringa som har skapt den velferda vi har i Noreg. Vi har nytt utruleg godt av dei store inntektene som vi kvart einaste år får frå olje- og gassnæringa. Det går til alle formål som samfunnet er heilt avhengig av, og det er per i dag ingen som kan vise til korleis dei vil erstatte det.

Så kan ein sjå på kva det skal koste, dette grønne skiftet og dette klima- og miljøhysteriet, der ein i Noreg omtrent vert verdsmeister i å kome miljømessige ting i møte. Kva vil det koste det norske folket i framtida dersom ein skal få gjennomslag for det? Det er så store utfordringar no. Vi ser det på straumprisane som går rett opp – folk klarer ikkje å betale straumrekningane – og ikkje minst ser vi det i Europa, der dei har gjort seg heilt av-

hengige av norsk gass. Dei tek ned kraftproduksjonane sine, både kol og ikkje minst atomkraft. Så står dei der med vindkraft, og så blæs det ikkje, og då står dei der utan kraft. Då er gass frå Noreg svært viktig. Så det er ikkje berre viktig for Noreg, det er viktig for heile Europa at Noreg vert ein gass- og oljenasjon i framtida.

Kva skjer så dersom Noreg sluttar med utvinninga si av olje og gass? Noreg står for 2 pst. av oljeproduksjonen i verda. Då er det andre land som produserer olje og gass på ein langt skitnare måte enn det som er tilfellet i Noreg, som kanskje har ei av dei reinaste produksjonane av olje og gass i verda. Vi vil ikkje gjere det betre for verken klima eller miljø ved å slutte å produsere og utvikle olje og gass i Noreg. Snarare tvert imot: Verda blir faktisk skitnare dersom Noreg skulle ta ned olje- og gassproduksjonen sin.

Kva er då intensjonane med forslaget om at vi skal stoppe leiting etter olje og gass og utvikling av sektoren i Noreg? Ønskjer ein med dette forslaget å utvikle miljø- og klimatiltak, eller ønskjer ein faktisk å gjere verda skitnare gjennom at Noreg kuttar ned produksjonen sin, som er av dei reinaste, og at han vert erstatta av produksjon i Russland, i Saudi-Arabia eller kva det måtte vere? Det er ein motsett effekt av ein sann politikk og eit sånt forslag.

Frå Framstegspartiets side er vi iallfall veldig tydelege: Vi ønskjer ikkje å avvike olje- og gasssektoren. Vi ønskjer å utvikle han, og vi kjem til å gjere det i lang, lang tid. Så lenge det er etterspurnad etter olje og gass i verda, skal Noreg vere med på å utvikle den næringa, og vi skal halde fram med å utvinne olje og gass, til beste for det norske folket og for næringslivet.

Lars Haltbrekken (SV) [12:47:33]: Klimaforskerne sier det, FN's generalsekretær sier det, og til og med Det internasjonale energibyrået sier det. Og hva er det de sier? Jo, de sier akkurat det samme som forslagsstillerne bak dette forslaget. De sier at vi ikke kan sette i gang noen ny letevirsomhet etter enda mer fossil energi.

SV og de andre forslagsstillerne velger å lytte til disse faglig viktige rådene i stedet for å stikke hodet i sanden som en annen struts og tro at vi kan fortsette som før. Utfordringen vår nå er å sørge for en omstilling av Norge, en omstilling av verden og av norsk næringsliv som gjør at vi kan møte de store utfordringene som vi står foran når det gjelder kutt i utslipp av klimagasser.

Problemet er at hvis vi hører på Fremskrittspartiet, Høyre eller Arbeiderpartiet i denne saken, kommer Norge til å tape i framtiden. Vi kommer til å tape arbeidsplasser. Vi kommer til å gå glipp av verdiskaping og inntekter fordi andre land kommer til å satse på det som framtiden er avhengig av i møte med klimakrisen. Andre land kommer da til å utvikle havvind, nullutslipps-

løsninger og få inntektene fra dette, mens vi skal tømme norsk sokkel for den siste dråpe olje til det ikke er noen flere som ønsker å kjøpe dette fra oss.

Her står vi foran en annen stor utfordring. For én ting er den klimamessige utfordringen knyttet til den storstilte olje- og gassvirksomheten som Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet legger opp til, men en annen ting er den økonomiske utfordringen, den økonomiske risikoen som vi tar. Vi vet at når verden skal innfri Parisavtalen, når verden skal kutte utslippene av klimagassene, må de fri seg fra fossil energi. Det betyr at verdien av fossil energi kommer til å bli mindre og mindre i årene framover. Vi står i fare for å sette i gang en rekke olje- og gassprosjekter som i årene framover kan vise seg å bli ulønnsomme for det norske fellesskapet.

Stortingsflertallet vedtok dessverre på forsommeren 2020 å gi en vanvittig sjenerøs koronakrisepakke til oljeselskapene. Ingen andre fikk en så sjenerøs støttepakke som det de fikk. Resultatet av denne krisepakken er at vi nå står foran igangsettelse av kanskje et 50-talls nye olje- og gassprosjekter, og det er langt fra sikkert at alle de prosjektene kommer til å være lønnsomme for det norske fellesskapet. En del kan vise seg å være ulønnsomme. Disse prosjektene beslaglegger også viktig arbeidskraft, viktig kompetanse som vi har opparbeidet gjennom oljeindustrien, kompetanse som vi kan bruke på å utvikle nullutslippsløsninger, de framtidige lønsningene og framtidens arbeidsplasser, som skal gi oss inntekter i årene framover.

Det er ikke bare klima dette handler om. Dette handler også om sårbare naturverdier. Flere av de områdene det nå planlegges oljevirksomhet i, er svært sårbare områder. Ta Mørebankene, det viktigste området for norsk vårgytende sild. Et oljesøl her vil kunne få katastrofale følger for fisken, for naturverdiene og for Norges omdømme som fiskerinasjon.

Jeg tar opp det forslaget SV er en del av.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sofie Marhaug (R) [12:53:00]: Det er feil som det har blitt framstilt fra denne talerstolen, å forstå dette forslaget som at man skal skru igjen kranene over natten eller avvikle all olje- og gassindustri. Det er ikke en riktig framstilling av dette forslaget. Dette forslaget handler om å stanse leting etter ny olje og gass fordi vi vet at det er ikke olje og gass vi kan leve av i framtiden.

Så kan man godt lage en karikatur av forslagsstillerne som personer som er imot industri, men det er ikke riktig. Vi er for industri. Vi er for å prioritere den industrien som faktisk er mulig å leve av i framtiden, i et fellesskap med andre mennesker på jorden og med naturen,

som vi er nødt til å holde intakt. Da er vi også nødt til å bremse klimagassutslippene.

Det har tidligere blitt antydnet at det er et kjærlighetsforhold mellom Rødt og Fremskrittspartiet i denne salen. Med dette forslaget og denne debatten kan jeg nesten – jeg skal ikke være like freidig – påstå at det er et kjærlighetsforhold eller at noen er utro, og at kjærlighetsforholdet da er mellom Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet og Høyre.

FN har slått alarm. Det er kode rød for menneskeheten, og vi er nødt til å ta drastiske grep hvis vi skal unngå katastrofale klimaendringer. Samtidig vet vi at vi kan unngå de mest katastrofale endringene hvis vi gjør noe. En av de tydeligste beskjedene fra FNs generalsekretær er at vi må slutte å lete etter kull, olje og gass. Vi trenger ikke å se framover for å finne ut hva vi har i vente. 2021 var et år med ekstremvær over hele kloden, og vi har også opplevd mer ekstremvær her hjemme i Norge. Det er hendelser, særlig ute i verden, som er grusomme hver for seg, og som til sammen maler et bilde av hvordan framtiden kan bli.

Etter flere tiår med miljø- og næringspolitisk handlingslammelse haster det mer enn noen gang å kutte utslipp, bevare naturmangfoldet og bygge ut norsk industri. Vi er nødt til å se disse tingene i sammenheng. Vi kan ikke bare fortsette å sette datoer langt fram i tid som mål. Vi er nødt til å fatte konkrete politiske vedtak for å oppnå disse målene.

Som petroleumsprodusent har Norge et særegent ansvar for å følge opp den oppfordringen som FN har kommet med, og slutte å lete etter mer olje og gass på norsk sokkel. Derfor mener Rødt at vi ikke kan gi nye letetillatelser på sokkelen, heller ikke gjennom den såkalte TFO-ordningen, som gir tillatelser på ferdig definerte områder. Vi ønsker også å trekke tilbake de siste konsesjonsrundene og slutte reelt sett å lete etter mer olje. Å åpne for nye felt og samtidig si at man har tenkt å bremse klimaendringene, er uforenlig.

For å hindre at veien ut av oljealderen blir en overgang til massearbeidsledighet, må vi sørge for å ta ansvar ved å gjøre Equinor til et verktøy for ny og klimavennlig industri. I stedet for å pøse ut penger til selskaper som leter etter olje, må Equinor av børs, avvikle utenlandsstrategien i olje- og gassprosjekter og gjøre selskapet til det industrilokomotivet som det engang var, og fortsatt bør være, for samfunnsbygging i Norge.

Forskjellen på nå og lykkelandet på slutten av 1960- og begynnelsen av 1970-tallet er at lykken er noe annet i dag enn den var den gangen. Men verktøyene for å oppnå det er mye av de samme, nemlig fellesskapets eie og politisk demokratisk kontroll over ressursene. Å fortsette å lete etter olje er å lukke øynene for det markedsstyrte krasjet som oljenæringen kommer til å oppleve,

både fordi etterspørselen endrer seg, og fordi det ikke dreier seg om en fornybar ressurs.

Helt til slutt vil jeg kommentere at regjeringen prioriterer olje- og gassnæringen på en annen måte også, nemlig gjennom elektrifisering av sokkelen. Da prioriterer man helt konkret, i konkrete tilfeller, olje og gass foran klimavennlige næringer på land. Det er ikke å satse på framtiden.

Ola Elvestuen (V) [12:58:15]: Verden står overfor enorme omstillinger på grunn av klimaendringer vi møter. Det er en film som går nå, som mange har sett, «Don't Look Up» – ikke se opp. Det er på tide å se opp og se hva som er i ferd med å skje. Vi skal også gjennom enorme omstillinger for å redusere klimagassutslipp, ta vare på natur og stoppe forurensning for å begrense den endringen vi møter, så mye som mulig.

Hovedbudskapet fra Glasgow-konferansen nå i desember var at det fortsatt er mulig å nå 1,5-gradersmålet, men det krever enorme endringer. Vi må redusere bruken av fossile drivstoff med 50 pst. i løpet av ni år – 50 pst på ni år! – og det må gjøres globalt.

Det er to rapporter som er kommet i år som endrer og har endret diskusjonen internasjonalt fundamentalt. Den første kom i vår, IEA-rapporten, som sier at det ikke er behov for å lete etter mer olje og gass etter 2021. Den andre er UNEPs produksjonsgapsrapport, som kom i oktober, som viser at for å nå 1,5-gradersmålet kan vi kun hente opp halvparten av de funnene som allerede er gjort.

Da går det ikke an å holde innlegg her som om dette ikke vil påvirke Norge, eller at Norge ikke skal være med på den omstillingen. Vi må selvfølgelig også sørge for å planlegge for – og det går jeg ut fra at vi alle er enige om – at vi skal nå målet om at global oppvarming skal holdes under 1,5 grader. Det er ingen her som sier at vi skal stoppe olje- og gassproduksjonen i morgen, det er ny oljeleting og leting etter nye felt det er snakk om. Vi kommer selvfølgelig til å ha produksjon. Som representanten Haltbrekken påpekte, er det – med den veldig sjenerøse skattepakken for petroleumssektoren som kom i forbindelse med koronapandemien – et femtitalls prosjekter som nå er på gang. Jeg tror hoveddebatten de nærmeste årene vil bli mer hvilke av disse det er vi nå trenger å si nei til, enn at det er ny oljeleting vi har behov for.

Diskusjonen har endret seg også internasjonalt. Det norske mantraet om at vi må få det ned på etterspørselsiden, er selvfølgelig riktig. Vi må få ned etterspørselen. Vi ligger langt framme i Norge med elbiler og grønn skipsfart, vi viser på mange måter hvordan det kan gjøres, men akkurat som i den internasjonale diskusjonen om kull, kan det ikke bare handle om etterspørsel, det

må også handle om produksjonssiden. Når vi diskuterer kull, er det ingen som er uenige om at det handler om både å si nei til nye kullgruver og å få ned forbruket. På olje er det i ferd med å bli det samme. Ja, det må legges mye større trøkk på å få ned forbruket, men produksjonen må også være planlagt ut fra at vi skal nå målene med å få ned forbruk.

Så hører jeg: Ja, men vi skal ha karbonfangst og -lagring på gassproduksjonen. Det er Venstre helt for. Vi skal ha på plass og gjennomføre Langskip. Vi må også få til blått hydrogen, ganske enkelt fordi grønt hydrogen ikke kommer raskt nok til å kunne overta og konkurrere det ut. Men da er det det man må planlegge for. Da kan man ikke ta med oljeleting og alt det andre i tillegg.

Når det gjelder EUs taksonomi, skal EU nå diskutere. Det kan godt hende at de kommer med at det er en liten åpning for en grønn definisjon av investeringer i naturgass, men den er veldig smal. Det er på gasskraftverk som må være renere enn noen gasskraftverk er i dag, det må erstatte kull eller olje, og de definerer det som en overgangsenergikilde fram mot 2035.

Jeg har stått i kamper om Lofoten, Vesterålen og Senja – den var lang, det var en hard kamp for å vinne den – Mørebanken og andre, og jeg er helt sikker på at selv om å stoppe letevirkosomhet ikke blir vedtatt i dag, vil dette være en debatt som dominerer i denne stortingsperioden. Jeg tror ikke at det i 2025 er mange som mener at vi skal lete mer etter olje og gass for prosjekter som kanskje skal åpnes i 2034/2035. Dette er bare begynnelsen på en diskusjon i Stortinget.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Une Bastholm (MDG) [13:03:37]: Godt nytt år ærede storting og energi- og miljøkomité!

Jeg synes jeg har hørt denne debatten før, men det er noe som har endret seg også. Det er at hele det internasjonale samfunnet snakker med enda sterkere stemme til Norge enn de, noensinne, har gjort før. FNs generalsekretær har aldri vært så tydelig før. Det internasjonale energibyrået har aldri vært så tydelig før. Og alliansen i Norge mot stadig mer avhengighet av fossil energi blir også stadig sterkere.

Stadig flere ser opp. «Don't look up» er tittelen på en av romjulens store filmsnakkiser. Filmen er satirisk og handler om hvordan en komet med kurs mot jorden ikke blir stanset av kortsiktige politikere på tross av klare vitenskapelige anbefalinger. Koblingen til klimakrisen er åpenbar, bortsett fra at klimaendringene dessverre i dag er en høyst reell trussel mot liv og helse, mot mennesker og økosystemer over hele verden. Ferske tall viser at de globale CO₂-utslippene kan sette ny rekord i 2022 – året vi nå er inne i.

Det vi allerede kjenner til av verdens samlede reserver av olje, er større enn det som kan brennes om vi skal klare å unngå mer enn 1,5 graders oppvarming. Hvis vi tar med kull og gass i tillegg, sitter verden på ti ganger større reserver enn det vi kan brenne uten at vi risikerer eller vet at vi kommer til å forsterke en økologisk og sosial krise inn i det utenkelige og uoverskuelige.

Det er derfor smått absurd at regjeringen og stortingsflertallet fortsatt i vår tid ikke driver med å trappe ned oljeaktiviteten, men vil trappe den opp. Verden må bli klimanøytral innen 2050, altså null utslipp innen 28 år. Likevel utvikler og leter regjeringen etter nye olje- og gassfelt som skal være i drift i mange tiår framover, vel vitende om at dette låser arbeidsfolk og økonomien vår inn i en stadig mer usikker bransje.

Inntektene vi har fra oljen i dag, er fra investeringene vi har gjort, som gir avkastning i dag. Ja vel, men ikke i noen annen bransje er det et argument for å fortsette på akkurat samme måte med akkurat samme investeringer – at det funket før i tiden, når resten av verden endrer seg. Norsk olje og gass anslår investeringene på norsk sokkel til 174 mrd. kr bare i år. Hva om vi heller la til rette for at disse investeringene gjøres i nye, grønne næringer, investeringer som hadde gitt et framtidsrettet arbeid til kunnskapsrike hoder i petroleumssektoren og leverandørindustrien, og kanskje utviklet nye jobber innen havvind, sirkulærøkonomi eller fastlandsindustri? Mulighetene er mange for et land som Norge.

Siden Miljøpartiet De Grønne kom inn på Stortinget, har alliansen mot mer oljeleting vokst. Jeg er kjemp glad for at vi har fremmet forslag om å gjøre det, sammen med Rødt og SV, og at også Venstre støtter det. De fleste ungdomspartiene ønsker også nå stans i oljeleting, i tillegg til hele den brede miljøbevegelsen, Kirken, tidligere statsråder fra Arbeiderpartiet og Høyre og folk i oljebransjen som også er bekymret for jobben sin og for barnas framtid.

Jeg tror mange av dem rutinemessig stemmer ned dette forslaget i salen, egentlig innerst inne vet at de er på feil side av historien. Det som er ansvarlig både for oljearbeiderne, for norsk økonomi, for klima og for natur, er å slutte å lete etter stadig ny fossil energi som vi skal ta oss rett til å sørge for blir brent.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:07:58]: Det er vel ingen tvil om at dette er en gjenganger av en debatt, men den er ikke mindre viktig av den grunn. For Kristelig Folkepartis del er vi veldig tydelige i innstillinga på at vi mener at vi har et stort ansvar for å nå Parisavtalen og de målene som er satt der, men vi ønsker også å fremme et eget forslag i saken – jeg tar opp det med en gang før jeg glemmer det – og vi mener at Norge må redusere tempoet.

Vi må ha en forsterket innsats. Det har vi på mange felt for å nå klimamålene. Vi må også ha det på dette feltet. Hvis en ser på hva olje- og gassnæringen har betydd for Norge over lang tid, har det vært enormt. Ja, økonomisk, men det har også bidratt til sysselsetting og ikke minst teknologiutvikling. Slik vi ser det, mener vi at den viktige kompetansen som er i næringen, må bygge bro over til de nye næringene som vi skal utvikle, og som er helt avhengig av den kompetansen og den kunnskapen som sektoren har, for å kunne lykkes.

Vi som land er også i en særstilling for å kunne ta den ledende posisjonen i teknologiutviklingen. Vi har økonomien, og vi har kunnskapen med den kompetansen som trengs for å finne de nye løsningene.

Jeg er enig med flere av dem som har vært inne på skattesida. Når vi legger til grunn den politikken vi har, handler det om klima og risiko, men også om økonomisk risiko. Det som ble gjort av Stortinget tidligere på skattesida, mener jeg er uheldig, for det er riktig, som flere har vært inne på, at det kan bidra til at det bygges ut felt som ikke er lønnsomme. Akkurat nå er prisene på et helt annet nivå, så vi får se på det, men jeg er glad for det som Solberg-regjeringa la fram i siste budsjett, som ble vedtatt for i år – en endring i skattesystemet som gjør at en sikrer at det er de lønnsomme investeringene som blir bygd ut.

Vi har sett på det som det bredt sammensatte klimamaomstillingsutvalget la fram i sin rapport. Kristelig Folkepartis program er tydelig på at vi mener at framtidige lisenstildelinger må begrenses til utvidelse eller forlengelse av allerede eksisterende produksjon i såkalt modne områder. Grunnen til at vi mener det, er fordi det er lavere risiko økonomisk å bygge ut og lete rundt de områdene der det allerede er eksisterende infrastruktur. Dermed er også risikoen lavest. Vi mener det vil være en fornuftig tilnærming nå, bruke de områdene som allerede er åpnet, der det er modent, og gi tillatelser der, men ta ned tempoet i forhold til det som har vært de siste årene.

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har tatt opp det forslaget han viste til.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:11:02]: Regjeringen vil at olje- og gassnæringen skal utvikles, ikke avvikes. Petroleumssektoren er en høyproduktiv næring som bidrar med store inntekter, verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Vi vil legge til rette for fortsatt høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel, og ringvirkninger på land skal komme hele landet til gode.

Petroleumspolitikken, rammene for virksomheten og hensynet til natur og miljø og andre samfunnsforhold har vært gjenstand for grundige vurderinger og avveininger i Stortinget over flere tiår. Mål og rammebe-

tingelser for petroleumsnæringen har vært basert på brede politiske flertall og gitt stabile og forutsigbare forhold i nærmere 50 år. Dette har tjent det norske folk og norsk industri og arbeidsplasser godt.

Regjeringen fører en ansvarlig og forutsigbar petroleumpolitikk i møte med verdens bærekrafts- og klimautfordringer. Verdens befolkning vokser. Store grupper må løftes ut av fattigdom, og velstandsnivået vil øke. Dette innebærer økt etterspørsel etter energi over tid, samtidig som de globale klimagassutslippene må reduseres. Disse utfordringene må løses parallelt.

Både bærekrafts- og klimautfordringene er globale og må derfor løses gjennom internasjonalt samarbeid. Etablert norsk klimapolitikk bygger på prinsippet fra det FN-ledede klimasamarbeidet om at ethvert land er ansvarlig for utslipp fra sitt territorium og i sin økonomiske sone. Det er en klok tilnærming som vi vil videreføre.

I Hurdalsplattformen peker vi på at regjeringens klimapolitikk skal skape og bevare jobber og sikre rettferdig fordeling, et sterkt nasjonalt eierskap til naturressurser og et aktivt internasjonalt samarbeid om energi og klima. Vi skal nå våre klimamål. Da må utslippene ned i hele økonomien.

Utslippene per produsert enhet på norsk kontinentalsokkel er allerede relativt sett lave sammenliknet med gjennomsnittet internasjonalt. De er på tur nedover, og de skal videre ned. I forbindelse med Stortingets vedtak om midlertidige endringer i petroleumsskatteloven våren 2020 ba et bredt flertall – utgått fra dagens regjeringspartier samt Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti – regjeringen sammen med bransjen om å legge fram en plan for hvordan utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel kunne reduseres med 50 pst. innen 2030. Regjeringen viderefører dette arbeidet, bl.a. som omtalt i Hurdalsplattformen.

Skal verden nå Parisavtalens mål, må vi ha en omstilling til lavutslippssamfunnet. Dette krever en styrket klimainnsats i årene framover. Det er mennesker som står i denne omstillingen, kvinner og menn i kjeledress som jobber på norsk sokkel, og som har sitt daglige virke der. De skal også ha en framtid og noe å leve av. Regjeringens politikk skal derfor støtte aktivt opp under et grønt skifte hvor man bygger på kompetansen fra olje- og gassindustrien innen nye næringsområder. Vi vil derfor legge til rette for et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel av olje- og gassvirksomhet, med økt innslag av næringer knyttet til karbonfangst og -lagring, hydrogen, havvind, havbruk og mineraler.

Det er skapt store verdier fra våre olje- og gassressurser de siste 50 årene. Norske felt dekker i dag om lag 2–3 pst. av verdens daglige behov for olje og gass. Norske ressurser bør bygges ut og produseres lønnsomt også

framover, så lenge behovet er der. Derfor vil vi at lønnsomme utbygginger gjennomføres, og derfor vil vi at lønnsom leting og lønnsomme tiltak for økt utvinning gjennomføres. Vi har et rammeverk som legger til rette for dette.

Konsesjonssystemet vårt ligger derfor fast. Vi vil fortsatt gi tillatelser til å lete etter olje og gass ved å gjennomføre konsesjonsrunder. Størstedelen av arealet som er åpnet og tilgjengelig for tildeling av nye tillatelser, er i de områdene som i dag er omfattet av TFO-ordningen. TFO-rundene – og gjennomføringen av disse – er derfor i dag bærebjelken i konsesjonspolitikken.

Regjeringen vil legge til rette for fortsatt høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel. Som en del av dette vil vi fortsatt gjennomføre konsesjonsrunder og dermed fortsatt gi tillatelser til å lete etter olje og gass også framover. Vi vil altså ikke gjøre som representantene foreslår. Det vil ingen tjene på, verken i Norge eller i resten av verden. Vi skal likevel være kompromissløse i kampen mot klimændringene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ove Trellevik (H) [13:16:07]: Det var ein heil petroleumsbransje som såg fram til 26. konsesjonsrunde, og mange såg for seg at det var blokkar i austlege del av Barentshavet som kunne verta opna opp, med løyve til å utforska meir. Mange såg for seg at det òg ville vera mykje gass i dei delane av Barentshavet. Gass er viktig i ein overgangsfase for EU. EU-kommisjonen har som kjent teke til orde for at gass skal vera grøn i EU sin taksonomi, i alle fall i ein overgangsfase. Dersom det vert slik at EU godkjenner gass og vedtek at det er ein del av EUs taksonomi i ein overgangsfase, vil regjeringa umiddelbart starta arbeidet med 26. konsesjonsrunde med tanke på å opna opp nye område?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:17:02]: Det er nylig avsluttet en nummerert 25. runde, og tildelingen pågår i henhold til den. I budsjettavtalen med SV framgår det at en eventuelt 26. konsesjonsrunde ikke vil bli utlyst i 2022. Vi skal fortsatt gi tillatelser til å lete etter olje og gass i de områdene som allerede er åpnet og tilgjengelige for petroleumsvirksomhet. De forhåndsdefinerte områdene, TFO, omfatter i dag størstedelen av åpne, tilgjengelige leteareal på norsk sokkel. TFO-ordningen vil bli videreført uendret, og det vil som vanlig bli en TFO-runde både i 2022 og i årene deretter. TFO-området vil i henhold til langvarig praksis utvides videre i tråd med ytterligere områder som modnes.

Om det petroleumsfaglig er mest hensiktsmessig å gi tilgang til øvrige åpne, tilgjengelige areal gjennom TFO-runder eller nummererte runder, vil vi komme tilbake til når vi har gjort de vurderingene.

Ove Trellevik (H) [13:18:08]: Då forstår eg det slik at EU og EU-kommisjonen arbeid med å klassifisera gass som grøn i EUs taksonomi ikkje påverkar politikken til regjeringa på dette området. Er det korrekt oppfatta?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:18:26]: Når det gjelder det som handler om TFO-runder og nummererte runder, har ikke det en direkte påvirkning, men det er klart at EU har store ambisjoner innenfor klimapolitikken, og det vil få konsekvenser for Norge på mange områder. Norge ønsker å kutte sine klimagassutslipp i samarbeid med EU, og samtidig er EU vårt viktigste marked for gass. Det vil det fortsatt være i mange år framover. Omstillingen i EU byr på mange muligheter. Ikke minst betyr det muligheter innenfor karbonfangst, det betyr muligheter innenfor havvind og hydrogen, så betydning for norsk politikk vil det ha. Norske havbunnsmineraler kommer også til å bli viktig for EUs fornybarsatsing, og derfor kommer vi til å støtte opp under et grønt skifte der vi også bygger på kompetansen fra olje- og gassindustrien innen nye næringsområder. Samtidig vil vi, som jeg har sagt, legge til rette for et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel. Norske gassfelt er konkurransedyktige på lav pris og i kraft av nærhet til markedet og et effektivt transportsystem.

Presidenten: Presidenten vil vennlig påminne om taletiden.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:19:53]: Vi hørte fra statsråden at regjeringa ønskjer å utvikle norsk olje og gass, ikkje avvike. Men det står i grell kontrast til at den 26. konsesjonsrunden vart utsett. Direktøren i Norsk olje og gass uttaler at det er behov for å hindre ein bratt nedgang, og Norsk olje og gass seier:

«Vi er bekymret for at 26. runde blir utsatt. Det viktige er at vi gjør tilgjengelig attraktivt areal for å sikre arbeidsplasser og inntekter til fellesskapet, som også skal bidra til den grønne omstillingen».

Er statsråden enig med Norsk olje og gass i at det er bekymringsfullt at konsesjonane vert utsette?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:20:42]: To likestilte konsesjonsrunder er etablert for å få en hensiktsmessig utforskning av alle områder på norsk sokkel. Alle områder som er åpne for petroleumsvirksomhet og tilgjengelige for nye tildelinger, kan lyses ut i nummererte konsesjonsrunder eller inkluderes i det forhåndsdefinerte området. Hvilke områder som inngår i de forskjellige konsesjonsrundene, er styrt av petroleumsfaglige vurderinger og av områdenes modenhet og særlig av behovet for stegvis leting og utnyttelse av tidskritiske ressurser. Det er nylig avsluttet en nummerert runde, den 25.

nummererte konsesjonsrunde. De siste årene har det ikke vært årlig nummererte runder, men det er derimot TFO-runder som skjer årlig gjennom en forutsigbar prosess, sånn at industrien kontinuerlig kan bruke ressurser på å forstå området bedre. Dette medfører at størstedelen av letingen på norsk sokkel skjer innenfor TFO-området, og det vil det også gjøre i fortsettelsen.

Sofie Marhaug (R) [13:22:01]: Rødt er også opptatt av at folk skal ha arbeid i framtiden. Det er nettopp derfor det er viktig at vi prioriterer annen industri enn den som bidrar til globale utslipp, som statsråden ikke snakket like mye om i sitt innlegg.

Akkurat nå er det helt konkrete konflikter i Øygarden, på Mongstad og i Tyssedal knyttet til om vi skal prioritere olje og gass og elektrifisere sokkelen, eller om vi skal prioritere ny, klimavennlig industri. Jeg lurer på om statsråden mener det er ansvarlig, forsvarlig og framtidigrettet politikk å prioritere norsk olje og gass over norsk klimavennlig industri i Øygarden, på Mongstad og i Tyssedal, for å ta noen lokale eksempler.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:23:00]: Jeg vil nok ikke være helt med på premisset om at man prioriterer den ene industrien framfor den andre. Begge deler er industri. Vi har industri på norsk sokkel, og vi har industri på fastlandet i Norge.

Når det gjelder f.eks. industrien i Øygarden, er den under stadig utvikling. Vi har også gass, som blir produsert på Trollfeltet, som nå er vedtatt elektrifisert. Vi er for det første opptatt av at de skal ha stabile rammevilkår. De har fått en konsesjon, som regjeringen selvsagt ikke vil trekke tilbake, for det er viktig for å få ned utslippene. Det reduserer utslippene med mange hundre tusen tonn CO₂. Men de har noen vilkår. Siden de har gassturbiner, ligger de vilkårene der, slik at man ikke skal rokke ved utviklingen innenfor andre områder. Jeg vil minne om at f.eks. utvikling av blå hydrogen i Øygarden forutsetter tilgang på gass fra Nordsjøen.

Ola Elvestuen (V) [13:24:10]: Jeg er enig med statsråden i at å kutte utslipp på sokkelen er et viktig klimatiltak å følge opp.

Spørsmålet mitt går egentlig på disse rapportene vi har sett nå: IEA-rapporten fra i fjor vår, som sier at vi ikke kan ha ny letevirksomhet om vi skal nå 1,5-gradersmålet, og også produksjonsgaprapporten, som sier at vi bare kan hente opp halvparten av det vi allerede har funnet. Så hører jeg statsråden si at det er lønnsomme prosjekter som man bør være for, også med ny oljeleting. Da er mitt spørsmål: Vil statsråden legge til grunn, når lønnsomheten vurderes, om verden faktisk når 1,5-gradersmålet, eller er det noe Olje- og energidepartementet stiller seg ganske passivt til?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:25:03]: Det stiller vi oss på ingen måte passive til, for den klimarisikoen som er, tar selskapene og selvfølgelig også Olje- og energidepartementet hensyn til.

Målet er på mange måter at vi skal erstatte fossil energi med fornybar energi i hele verden, i Norge, i Europa og i resten av verden. Da er det slik at lønnsomheten her på et eller annet tidspunkt vil være synkende, og den må selvfølgelig regnes inn i alle nye prosjekter. Men i dag er Norge en veldig pålitelig leverandør av gass til Europa, og i lys av bl.a. de høye energiprisene i Europa i høst er også Norge anmodet om å forsyne europeiske land med mer gass. Vi leverer også f.eks. gass nord for polarsirkelen. Aasta Hansteen i Norskehavet har levert gass i rør til Europa siden 2018, bl.a.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Roy Steffensen (FrP) [13:26:20]: Fremskrittspartiet har vært og er tydelig på at oljenæringen skal utvikles videre. Den skaper vekst, velferd og arbeidsplasser langs hele kysten og bidrar til at vi kan bygge veier, skoler, sykehjem, sykehus og ha en så god levestandard som vi har. Å redusere aktiviteten i næringen vil ikke kutte globale utslipp, men det vil flytte produksjon, velferd og arbeidsplasser over til land som Russland og Saudi-Arabia.

Representanten Bastholm sa at resten av verden endrer seg, men mitt svar er at jeg tror at man må forholde seg til realitetene i verden. Hvis vi kutter vår del, er det ikke slik at andre land vil tenke seg om en og to og tre ganger og tenke at da må vi også gjøre det samme. Tror representantene i denne salen virkelig at Russland vil tenke at dette er en nobel og fin ting å gjøre, at Putin vil ofre verdiskaping, arbeidsplasser og tilgang på energi, som er en livsnødvendig vare der ute i verden? Tror dere bin Salman og Saudi-Arabia vil gjøre det samme? Eller vil det kanskje være de oljeproduserende landene i Afrika som vil gjøre det samme, kun tre dager etter at man nå har lest at Algerie vil bruke 40 milliarder dollar på å utvikle oljenæringen sin videre? Jeg tror at de vil produsere lite grann mer for å tette det produksjonshullet som vi etterlater oss.

Noen i denne salen tenker kanskje at USA i hvert fall vil følge Norge. Jeg vil minne om argumentasjonen fra nøyaktig de samme som i dag kjemper for å begrense oljeleting. De var veldig tydelige på at USA for 20 år siden gikk til krig for mer olje, fordi de ville ha kontroll over oljeressursene i verden. Men kanskje man tenker at tankegangen har endret seg borte i USA nå. Representanten Elvestuen nevnte klimatoppmøtet i Glasgow. Vel, hva var det siste Biden gjorde før han reiste til klima-

toppmøtet i Glasgow? Det var å sørge for at det ble økt oljeproduksjon i USA.

Man må forholde til realitetene i verden, og i den verdenen er Norge et veldig lite land og i stor grad et betydningssløst land. Det vil særdeles uklokt å redusere vår produksjon. Norsk gass kutter utslipp i Europa, og det er heller ikke klokt fra et sikkerhetsperspektiv å gjøre Europa mer avhengig av gass fra Russland. Så vi skal være stolte av næringen. Fra et velferdsperspektiv, fra et klimaperspektiv og fra et sikkerhetsperspektiv er det fornuftig at den får utvikle seg videre.

Representanten Marhaug tok opp om det var et kjærlighetsforhold mellom Fremskrittspartiet og Rødt. Da kan jeg i hvert fall si det sånn at i de fleste forhold er det grunn til å spørre hvem av partene som har kommet best ut av livsvalget, og her tror jeg vi kan konkludere med at det i så fall er Rødt som har kommet best ut av valget av partner.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:29:40]: Norsk olje og gass er en av verdens reneste produksjoner. Vi har 1/20-del av gjennomsnittet av karbonutslipp per enhet gass produsert fordi vi nyttiggjør gassen, vi fakler den ikke. Vi sender den til Europa, der den fortrenger kull og annen forurensende energiproduksjon. Det er helt meningsløst å skulle stoppe letetillatelser på norsk sokkel og skalere ned og fase ut norsk sokkel, for verden trenger energi.

Europa nyter meget godt av norsk gass i disse dager. Vi eksporterer norsk olje og gass hver dag – en energimengde på 7 TWh hver eneste dag. Til opplysning har disse sagnomsuste og omstridte utenlandskablene vi også har diskutert her i stortingssalen, 13 TWh hver i kapasitet, altså et par dager med norsk olje- og gasseksport. Det ville være en katastrofe for EU og meget negativt for utslippene om norsk olje og gass skulle fases ut, som dette forslaget er første steg til å gjøre. SV var jo imot koronaskattepakken i oljesektoren her tidligere, men det vi opplever nå – der man påsto at det ville være ulønnsomme felt, vi måtte subsidiere dem, det var rent tap for statskassen – er at vi ser milliardinntekter i titalls- og hundretallsklassen til statskassen.

Det nevnes her både FN og andre organer. FN er ikke et orakel. Selv om generalsekretæren i FN trekker den slutningen at all oljeleting skal opphøre, må faktisk norske politikere fremdeles evne å mønstre selvstendige tanker.

En annen hellig ku, EU, er nå et meget godt eksempel på hvor galt det kan gå når feilslått og ugjennomtenkt klimapolitikk får trumfe forsyningsikkerhet og fornuftig energipolitikk. Man opplever blackouter, personlig og næringsmessig ruin og økte klimautslipp gjennom de fleste partiers ledestjerne, Tyskland, sin klimapolitikk.

Norge har allerede fått redusert produksjonen fra 3 til 2 millioner fat, men forbruket i verden er ikke endret på grunn av det. Verdens befolkning øker med 8 000 mennesker per time, 200 000 per døgn, og de trenger energi. Der har Norge en viktig rolle, der behøves norsk olje og gass. Vi må derfor stemme ned dette forslaget om å stanse tildeling av letetillatelser på norsk sokkel og snarest mulig igangsette konsesjonsrunde 26 og åpne for mer leting.

Carl I. Hagen (FrP) [13:32:47]: Denne debatten, som andre klimadebatter, minner meg om religionsdebatter. Det er jo slik at en verdensbefolkning som tror på jomfrufødsel, gjenfødelse etter døden, en himmel full av lystige jomfruer for dem som dør som martyrer, kan tro på hva som helst.

Den nye tilleggsreligionen er klimareligionen, som favner bredt. De troende har nesten alle en tro på rapportene fra FNs klimapanel og politikernes tolkning av dem. Rapportene er basert på matematiske modelleringsverktøy som hele tiden oppgraderes for å forutsi klodens mest kompliserte naturfenomener, alt under fellesbetegnelsen klima.

På samme måte som troen på jomfrufødsel er et grunnleggende element i kristendommen, er det grunnleggende elementet i klimareligionen at den eneste redning for kloden er null utslipp av den livgivende gassen CO₂.

FN og verdens regjeringer er besatt av den nye klimareligionen og organiserer sine samfunn for å gjøre alle til troende. Annerledestenkende som støtter seg på vanlige, vitenskapelige metoder som felleforskning, kildekritikk og sammenligninger mellom klimapanelets prediksjoner og observasjoner på klodens overflate, vet at menneskeskapte utslipp av CO₂ betyr lite for klodens klima.

Til tross for at alle lesende og tenkende mennesker er vel kjent med at klodens klima har vært i forandring siden tidenes morgen, blir ikke-troende, som meg, kalt klimafornektere og ellers mobbet ut av den offentlige diskusjonen. Nå er det slik at den sunne fornuft nesten er helt fordrevet fra den offentlige debatt og fra offentlig og privat sektor. Nesten alle viktige avgjørelser, offentlige som private, må begrunnes med lavere utslipp av CO₂ eller drømmen om det grønne skiftet. Den som ikke gir en slik begrunnelse, må regne med å bli gjort til en taper i enhver konkurranse med en som er blant de troende klimareligiøse fanatikerne. Dette var en grusom salve, men det bør også sies, slik at vi får inn det bildet av det som skjer.

Nå ser vi nettopp konsekvensen av klimareligionen og det grønne skiftet: skyhøye strømpriser, selv i det landet som var lært opp til å ha rimelig tilgang på strøm til

befolkning og bedrifter. Det er på tide at det er flere som begynner å bli kritiske til den nye klimareligionen som har fått altfor stor makt på altfor mange områder.

Marianne Sivertsen Næss (A) [13:35:58]: Jeg vil starte med å takke Høyre og Fremskrittspartiet for god ledelse av olje og energi gjennom åtte år. Derfor vil jeg også si at det er veldig pussig å høre fra denne talerstolen, og i innstillingen og forslagene fra Fremskrittspartiet, at man er bekymret for at 26. konsesjonsrunde nå ikke kommer i 2022 – all den tid Tina Bru, før hun gikk av som statsråd, nettopp da hun ble spurt om det ble en 26. konsesjonsrunde i 2022, var usikker på om det kom til å skje.

Men det er også helt vanlig at det ikke skjer hvert år. Hvis vi går tilbake og ser, ser vi at 23. runde var i 2015. Så går det to år før neste runde, den 24. Det var i 2017. Så har vi fra 2017 fire år, altså fram til 2021, før 25. runde kom. Da blir det litt rart at man prøver å spille et spill om at man nå skal avvikle næringen fordi det ikke kommer en 26. runde i 2022. Når det er sagt, deler jeg utålmodigheten og ønsket om å ha aktivitet, bl.a. i Barentshavet, og det er viktig at man jobber videre med å utforske også det området.

Så har jeg lyst til å kommentere litt det som er blitt sagt, for det er hele tiden snakk om at vi vil ikke avvikle, vi skal ikke skru igjen kranene, når det kommer forslag fra Rødt, Miljøpartiet De Grønne og andre. Men det er jo det som er realiteten og konsekvensene hvis man ikke leter mer. Vær nå iallfall ærlig med hva dere sier. Det betyr at investeringer, kapital og arbeidsplasser forsvinner, og vi kan ikke snakke om dette uten å ta inn over oss akkurat det: konsekvensene for folk og næringsliv.

I regionen jeg representerer, har vi den største leverandørklyngen til nettopp petroleumsnæringen i nord. Hva er det de trenger? De trenger stabilitet, forutsigbarhet og volum. Det har de per nå, og det de gjør når de har det, er å investere i fornybart – for det har de muskler til, de har ressurser og kapasitet. De investerer i smoltproduksjon, tang og flere andre næringer som vil være der i framtiden.

Da vil jeg bare si: Det handler om å ha to tanker i hodet samtidig. Det klarer vi, og det har Norge vist at vi alltid har klart. Vi skal omstille oss, men vi skal gjøre det på lag med folk og industri.

Ola Elvestuen (V) [13:38:42]: Først til representanten Carl I. Hagen: Dette er ikke et spørsmål om tro der vi liksom er ganske likeverdige på begge sider. Nei, det er et stort flertall som følger de vitenskapelige råd vi får, og stiller også spørsmål ved dem. Det er hele tiden en utvikling av hva man forventer av framtiden, og så har man et lite mindretall som fornektet den vitenskapen.

For Venstre er det helt klart: Vi må følge vitenskapen, det er de rådene vi må ta.

Det er riktig det vi sier: Det er ikke å avvike den produksjonen vi har nå. Jeg er også glad for norsk gassproduksjon til Europa. Selvfølgelig trenger vi den, og det er bra at den er der nå. Det dette handler om, er når vi skal stoppe videre leting etter olje og gass. Jeg går ut fra at flertallet her som mener vi skal følge vitenskapen, mener det ville være et ideal at vi holder den globale oppvarmingen under 1,5 grader. Da går det ikke an bare å fortsette som før. På et eller annet tidspunkt lønner det seg ikke med ny aktivitet og nye felt vi skal hente opp. Skal vi følge de internasjonale faglige rådene, er det nå.

Så hører jeg i svar fra statsråden at man tar vurdering av klimarisiko, men klimarisikovurderingen overlates til selskapene. Om selskapene da tar utgangspunkt i om deres lønnsomhet ligger i at vi når 1,5-gradersmålet, eller om man forventer et økt forbruk og et større forbruk, det kjenner ikke jeg til, men jeg mener vi må begynne å stille spørsmål til det, for å nå målet.

Jeg tror ikke Russland eller Saudi-Arabia vil være i front på omstillingen, men den endringen vi ser i Europa, er sterk, og den har påvirkning langt utover Europas grenser. Når det gjelder den utviklingen vi ser i USA, er det forskjell på hvem som sitter nasjonalt, men ser man på delstater og økonomi, er det voldsom utvikling også der. Det ser man også i mange andre land. Det vil være førende. Vi er avhengig av dette for å nå målene i klimaavtalen.

Til Fremskrittspartiets representant som hele tiden påpeker at Norge er et bittelite land uten internasjonal innflytelse: Nei, Norge er et land, og vi har en betydelig innflytelse innenfor det klimasamarbeidet som er, som er langt utover den størrelsen vi har, og vi har en økonomisk posisjon, både med den økonomien vi har, og innenfor det petroleumsfondet vi har, som gjør at vi har større betydning enn det.

Helt til slutt vil jeg gjerne spørre statsråden om noe som gjelder den 26. konsesjonsrunden. Den utsettes, og det er Venstre glad for, men da blir spørsmålet om TFO-tildelingen: Når vi utsetter konsesjonsrunden, vil det også bety at TFO-runden ikke utvides, når den nå utlyses? Ellers gir ikke utsettelsen noen mening.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [13:42:05]: Jeg tror det er verdt å nevne at både Norge og olje- og gassnæringen er forberedt på at det kommer til å bli kutt i forbruket av kull, olje og gass i verden – både regionalt og globalt – i årene framover. Det er ikke fordi «klimareligionen» har hatt en stor framvekst; det er fordi jo mer lønnsomme de fornybare energikildene blir, jo strengere klimakrav som stilles, og jo mer investeringene forflytter seg, jo mer vil også den regionale og globale etterspørselen etter fossil energi falle.

I perspektivmeldingen vi la fram, legges det opp til at norsk olje- og gassproduksjon vil falle 65 pst. fordi etterspørselen vil falle. Men leteaktiviteten de neste årene er viktig fordi det vil begrense nedgangen og sikre at vi ikke taper arbeidsplasser, inntekt og kompetanse som vi trenger til nye næringer og industri og for å kutte utslipp. Havvind, som flere har nevnt i dag, er et veldig godt eksempel på at vi har forutsetningene for å kunne bygge opp en stor og viktig leverandørindustri. Mulighetene for blått hydrogen, som er et viktig energialternativ uten utslipp for skip, tungtransport og industri, er et annet eksempel.

Det vil være slik at norsk gass i Europa kan være viktig for å sikre at man får elektrifisert store deler av transportsektoren. Men da trenger vi stabil aktivitet på norsk sokkel over tid. Det er den globale etterspørselen vi må få bukt med, ellers flytter vi bare produksjonskapasiteten til andre land.

Til representanten Marhaug vil jeg si at det er ikke en karikatur å mene at dette Dokument 8-forslaget er en rask avvikling av olje- og gassnæringen. Rødt er jo ikke bare imot nye letetillatelser; de ønsker også å trekke tilbake 23., 24. og 25. konsesjonsrunde. Det er en krasjlanding for norsk olje- og gassnæring og arbeidsplassene i næringen.

Jeg synes det er et regnestykke for energi som ikke går opp, fra flere partier i denne salen. Mange nevner IEA-rapporten, men overser hva den egentlig sier. Det er at vi trenger en helt enorm økning i fornybar energi fram mot 2030 og 2050 for å lykkes, bl.a. fra vindkraft. De partiene som i sak etter sak er imot utvikling av ny fornybar energi også i Norge, som ønsker å avvike norsk olje- og gassnæring, og som samtidig er hårreisende bekymret for strømprisene i Europa, må se på regnestykket sitt på nytt. Høye gasspriser er jo årsaken til de høye strømprisene i Europa, og Norge dekker 22 pst. av Europas samlede etterspørsel. I energiovergangen i Europa vil da norsk olje og gass være en viktig energikilde.

Det er også et viktig sikkerhetspolitisk perspektiv her, som jeg synes flere partier underslår: Dersom EU blir mer avhengig av russisk gassimport, er det grunn til å frykte at flere land vil bli utsatt for økonomisk og politisk press i en krisesituasjon. Det ser man utspille seg akkurat nå. Dette er perspektiver jeg mener at alle partiene må ha med seg.

Sofie Marhaug (R) [13:45:14]: Kommentaren min om kjærlighetsforholdet mellom Rødt og Fremskrittspartiet handlet om at det ikke er noe kjærlighetsforhold i det hele tatt, i alle fall ikke i denne saken. I denne saken er det et kjærlighetsforhold mellom Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet. Det var derfor representanten Sivertsen Næss kunne takke Høyre og Fremskrittspartiet for deres innsats i foregående regjeringer.

Til kommentaren fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde vil jeg si at den oljen vi har funnet, vil vare i flere tiår framover. Derfor er ikke dette en avvikling av olje- og gassnæringen som sådan. Men det er noen tiår vi må bruke på å bygge nye næringer, ikke fortsette som før. Det er det som er grunnlaget for dette forslaget også. Det sier at nå skal vi si, en gang for alle, at vi skal slutte å lete etter mer olje og gass. Det må ses i sammenheng med annen næringspolitikk. Det er jo den som står stille. Det man i virkeligheten gjør nå, er å fortsette å satse på olje og gass. Så kan man late som om det ikke er noen motsetning mellom det og annen industri, men kraftsituasjonen vi har i dag, beviser jo at det er det. Det er det mange steder, kanskje særlig på Vestlandet, der jeg kommer fra. Jeg nevnte Mongstad, Øygarden og Tyssedal. Dette er steder der den rene energien kommer til å bli ført ut på sokkelen. Det betyr døden for norsk fastland-sindustri på sikt, hvis det er dette vi skal ende opp med.

Helt til slutt til dette med lønnsomhet: Jeg er fullstendig klar over at olje- og gassnæringen er lønnsom. Jeg later ikke som noe annet heller. Men da vi begynte å investere i norsk olje og gass, var det ikke lønnsomt, og det er den tiden vi står i nå: Vi er nødt til å investere i annen industri, som ikke er lønnsom akkurat nå, men som kan bli lønnsom i framtiden.

Roy Steffensen (FrP) [13:47:35]: Representanten Marhaug snakket både i det første innlegget og i det hun nettopp holdt, om at det er en gal framstilling av forslaget at dette vil føre til avvikling av oljenæringen. Men her må vi forholde oss til realitetene, og realiteten er at av oljenæringens kostnader på om lag 250 mrd. kr i året er 70 pst. av dem, rundt 175 mrd. kr, knyttet opp til leting og utbygging av ny aktivitet. Kun 30 pst. går til drift og vedlikehold av eksisterende produksjon. Så hvis dagens forslag fra Miljøpartiet De Grønne, Rødt og SV, og nå med støtte fra Venstre, blir vedtatt, vil det føre til at titusenvis av ansatte langs hele kysten vil miste jobbene sine over natten. Det vil føre til konkurser, massearbeidsledighet, tomme hus langs hele kysten og lavere levestandard, og det vil ikke ha effekt på globale utslipp.

Representanten Sivertsen Næss tok opp at hun var overrasket over at Fremskrittspartiet var så kritisk til Arbeiderpartiet og Senterpartiet for å gå med på SVs krav om den 26. konsesjonsrunden, for Tina Bru hadde lagt opp til det samme. Det er jo ingen grunn til å tro at Fremskrittspartiet hadde vært mindre kritisk til Tina Bru, hvis det var regjeringen Solberg som nå satt og styrte, og Fremskrittspartiet som hadde forhandlet med dem. Vi hadde vært like kritiske, og vi hadde aldri akseptert at 26. konsesjonsrunde ikke skulle bli gjennomført.

Representanten Elvestuen mente at Norge er et veldig viktig land ute i verden. Men hvis det er sånn at Nor-

ge går i front, vil jeg veldig gjerne vite hvilke av landene Russland, USA, Saudi-Arabia og Algerie som vil komme etter Norge og gjøre det samme hvis vi kutter ut oljeleting. Hvis det er sånn at vi har så stor innflytelse, burde vi bruke den innflytelsen på å sørge for at vi får et internasjonalt regelverk mot fakling. Norge har et strengt regelverk om fakling, som gjør at vi produserer den reneste oljen og gassen som er, men hvis vi hadde klart å få på plass et internasjonalt regelverk med samme standard som i Norge, ville man bare på å innføre et forbud mot fakling vest i Afrika ha kuttet utslippene med mer enn 50 millioner tonn. Det er mer enn hele Norges totale utslipp. Da mener jeg at det er der vi bør sette inn innsatsen, ikke på å kutte ut oljeleting og redusere aktiviteten på norsk sokkel.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:50:46]: Alle disse partiene som roper klimakrise her ved enhver anledning, kun med noen få ukers avbrudd der man har måttet ta tak i de skyhøye strømprisene, foreslår nå i dag en politikk som vil øke globale utslipp. Det vil forverre denne krisen som alle partiene er så bekymret for. Hvis man ønsker reduksjon i klimagassutslippene, er norsk olje og gass det siste man skal fase ut. Verden trenger energi, det kommer den til å gjøre i årtier framover. EUs klimapolitikk, som framholdes som den hellige gral, har spilt fallitt i år – vi ser en europeisk kraftkrise som er selvpåført, på grunn av misforstått klimapolitikk som har trumfet forsyningssikkerhet.

Det er ikke veien å gå å legge ned norsk olje og gass. Som representanten Roy Steffensen påpeker, er letevirksomheten størsteparten av petroleumsinvesteringene årlig. Det å fase ut og stoppe nye letetillatelser er første skritt for å avvikle norsk olje og gass, og det må vi stoppe.

Veien til helvete er brolagt med gode hensikter, og dette forslaget er et godt eksempel på akkurat dette. Hvis man skal kutte klimagassutslipp, må pengene brukes fornuftig. Da er det å ta tak i de store forurensningskildene internasjonalt. Det å pumpe opp mer gass er det som fortrenger kull, og ikke slik som Tyskland gjør, som har økt bruken av kull i år.

Vi vil med dette igjen presisere at vi støtter at en ny konsesjonsrunde kommer i gang så snart som mulig, og at norsk olje og gass opprettholdes på et høyt nivå. Det er gunstig for landet vårt, for alle det sysselsetter, men også for globale klimautslipp.

Rauand Ismail (MDG) [13:53:13]: Mitt innlegg blir rimelig kort. Jeg har bare påtatt meg den utakknemlige oppgaven med ikke å la Fremskrittspartiets påstander om klimareligion og klimahysteri stå uimotsagt mens jeg møter på Stortinget. Så her kommer det: Klimakrisen er ikke noen religion. Det er ikke overdrevent hys-

teri. Det er en krise som tar liv, som ødelegger natur, og som ødelegger samfunnet vårt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:53:53]: Jeg har et kort svar til representanten Sivertsen Næss. Det er veldig positivt at hun uttrykker en støtte til den olje- og energipolitikken som er blitt ført under Solberg-regjeringen, og jeg tror Arbeiderpartiet har et veldig godt utgangspunkt for å videreføre en god olje- og energipolitikk.

Når det gjelder den 26. konsesjonsrunden, blir det for enkelt å si at den tidligere olje- og energiministeren kanskje ikke hadde planer om å gjøre denne runden. Det er de som sitter i regjering, som må gjøre den helhetlige vurderingen og anlegge en nasjonal strategisk analyse. Samtidig som man forhandlet på Stortinget, gikk altså gassprisen opp med 500–600 pst. Våre allierte i Europa uttrykker en stor frykt for å være veldig avhengig av Russland, så energileveransen fra Norge er blitt aktualisert sikkerhetspolitisk. Samtidig vet vi at det går framover med å se på blått hydrogen og ammoniakk. Vi trenger utvikling i Barentshavet, og vi trenger å få vite om og kartlagt olje- og energiresurser som kan være grenseoverskridende over delelinjen til Russland.

Jeg vil si til Arbeiderpartiet at det er viktig ikke å tenke at man her skal ha partipolitiske hestehandler om så viktige spørsmål, men at hvis man virkelig mente at det var riktig å gå videre med 26. konsesjonsrunde, kunne man eventuelt ha snakket med partier som kanskje kunne ha stilt seg positive til det, heller enn å skyte på forrige regjering og bruke den som en unnskyldning.

Så jeg ønsker Arbeiderpartiet lykke til og håper at det blir en stødig og god olje- og energipolitikk videre.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:56:16]: No er det heldigvis sånn, eller det ser i alle fall slik ut, at det ikkje er så greinelaust at det er eit fleirtal for å røyste for dette framlegget. Det ser ut til at regjeringspartia, Framstegspartiet og Høgre i alle fall er einige om at olje- og gasssektoren skal fortsetje. Det er litt ueinigheit om tidsaspektet, men det er jo viktig å ha med seg dette.

Det har vore sagt fleire gonger, både av finansministeren og av andre, at vi må hugse på, no etter valet, at vi er folkets tenarar, vi i denne salen på Stortinget. Det skal vi sjølv sagt vere. Men når vi tenkjer på å vere folkets tenarar, er det sånn at det er eit rop frå innbyggjarane i heile Noreg om å avvike, utsetje eller true olje- og gassnæringa? Er det eit sånt rop frå innbyggjarane som vi, folkets tenarar, skal ta til oss? Slik høyrest det ut som det er ein del parti som får. Men det er jo ikkje sånn.

I valkampen kom det eit forslag frå regjeringspartia om å auke nokre skattar som gjeld olje og gass, og det vart eit veldig engasjement blant innbyggjarane. I mitt eige heimfylke, Møre og Romsdal, er det over 20 000 til-

sette innan olje og gass. Dei vart heilt oppskaka og svært bekymra for framtida. Det er tusenvis på tusenvis i kvart fylke som har arbeidet sitt innan olje- og gassnæringa, og det er store næringsklynger utanfor sjølve olje- og gassnæringa som er synergieffektar når det gjeld arbeidsplassane som er der. Det er éin ting at Noreg har inntektene sine frå olje- og gassnæringa, men det er altså hundretusenvis av innbyggjarar i Noreg som har arbeidet sitt innan olje og gass. Kva skal det erstattast med dersom enkelte parti i denne salen skulle få viljen sin til å utsetje og til å byggje ned olje- og gassektoren? Det er det ingen som har fått svar på.

Underteikna har i alle fall tenkt å vere innbyggjarane sin tenar. Eg har tenkt å lytte til innbyggjarane. Den tilbakemeldinga som eg har fått frå dei som har valt meg, er i alle fall at olje- og gassnæringa absolutt ikkje skal byggjast ned – den skal utviklast og vare ved i lang, lang tid framover i Noreg.

Terje Aasland (A) [13:59:13]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet, men i og med at Høyre og Framskrittspartiet også til dels forsøker å så tvil om evnen til å utvikle olje- og gassindustrien videre, knyttet til 26. runde, og at det blir tatt opp så mange ganger i debatten, er det greit å nevne dette.

Det er ikke unormalt at en utsetter eller avventer framleggelsen av en runde. Tvert om, det gjorde Solberg-regjeringen gjentatte ganger. De la vel fram to runder på åtte år. De la heller ikke fram noen ny petroleumsmelding, for de syntes petroleumsmeldingen fra 2011, fremmet av Stoltenberg-regjeringen, var særdeles god. De evnet ikke å gjøre endringer på den, og den styrer vi etter fremdeles. Det viser at det er langsiktige løp som legges av en Arbeiderparti-ledet regjering, som gjelder også for olje- og gassindustrien vår.

Jeg har lyst til å understreke at selv om en ønsker å utvikle olje- og gassindustrien, blir det ikke sagt at vi ikke skal stille krav til den når det gjelder klimagassutslipp. Tvert om, vi skal kutte 50 pst. innen 2030. Vi skal ha netto null i 2050. De klare forutsetningene for videre drift av olje- og gassindustrien er at den må klare å oppfylle de klimamålene som ligger der.

Det er sånn en også utviklet den fastlandsbaserte industrien vår, nettopp ved å stille tydelige krav, men samtidig ikke ta fra dem det økonomiske grunnlaget for å utvikle seg videre. Det samme gjelder selvfølgelig olje- og gassnæringen, som kan ta nye posisjoner innenfor karbonfangst og lagring, flytende havvind, hydrogen osv.

Det største grunnlaget for å erstatte forbrenning av olje og gass er at vi klarer å skaffe til veie tilstrekkelig fornybar energi, som representanten Tybring-Gjedde sa på en god måte. Det er det viktigste. Det er en storstilt og krevende oppgave som ikke løses over natten. Det er

den viktigste oppgaven for å avløse betydningen til olje- og gassindustrien.

Helt til slutt: Siden jeg ser representanten Hagen har tegnet seg på nytt i denne debatten, har jeg lyst til å minne ham om en artikkel som stod i Nettavisen den 19. oktober 2010. I sin egen refleksjon over Fremskrittspartiets forslag fra 1975 om å selge Statoils eierandeler i Statfjord sa han den gang at han var veldig «glad for at Stortinget ikke hørte på en ung og uerfaren stortingsrepresentant». Da jeg hørte representanten Hagens innlegg om klima, tror jeg de samme rådene står seg godt nå, selv om han nå både har mer erfaring og er blitt noe eldre enn han var i 1975.

Carl I. Hagen (FrP) [14:02:03]: Jeg takker Terje Aasland for nok en anledning til å si at jeg skulle ønske Arbeiderpartiet snart sluttet å spre løgner om hva som skjedde på den tiden. Jeg har aldri noen gang foreslått å selge Statoils eierandeler i Statfjordfeltet. Legg merke til hva jeg nå sa: Det har jeg aldri gjort. Men jeg har bedt om unnskyldning fordi jeg i min pure ungdom var litt for fascinert av at vi ikke skulle stille alle de kravene til utenlandske oljeselskaper som begynte å lete etter olje i Norge. Det står jeg på. Det var en uklok beslutning. Jeg er sikker på at Terje Aasland også hadde noen ukloke tanker i sin ungdom. Men jeg er i hvert fall blitt eldre og har endret oppfatning. Det var en fornuftig oljepolitikk som ble ført av Finn Lied, Arve Johnsen og de som den gang styrte.

Det er takket være dem jeg derfor også senere har sagt: Hvorfor i all verden har vi ikke stilt de samme kravene overfor dem som forvalter vårt oljefond, om at de må etablere virksomhet i Norge, gjøre det fra Norge, ta om bord norske folk for å lære dem opp i finansforvaltning? Vår oljeformue er den nye oljen, og den kunne vi brukt på samme måte, til å stille krav og bygge opp en oppegående finansnæring, for det spiller ingen rolle om en megler sitter i Oslo eller Tokyo eller New York. Der burde vi brukt den makten vi har, ved å si at de som skal forvalte vårt oljefond, skal gjøre det fra Norge, og de skal ta om bord norske trainees. Så det har jeg i hvert fall lært.

Så til representanten fra Miljøpartiet De Grønne, som kom med en del påstander om min sammenligning med religion og andre ting. Jeg vil bare si at alt det representanten fra Miljøpartiet De Grønne sa, var feil. Det var ikke sant i det hele tatt. Det er nok av vitenskapsfolk – jeg har navnet på 500 av dem nede på kontoret og har referert til det tidligere – som sier: Det er ingen klimakrise. Det kan være klimaendringer, ja, men det har lite å gjøre med menneskelig aktivitet. Da er det bedre å ha en holdning om å tilpasse seg eventuelt naturens egen klimaendring – slik naturen alltid tidligere har hatt klimaendringer. Det var mitt hovedbudskap. Nå er jeg sann-

synligvis blitt så gammel at jeg ikke kommer til å endre oppfatningen noe særlig, så lenge jeg kan stå på denne talerstol.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [14:04:50]: Så lenge det har vært folk på jorda, har vi aldri før stått overfor så store klimaendringer som det vi står overfor nå. Jeg tror jeg også har velgere som jeg skal hensynta. Jeg tror med de enorme utfordringene vi står overfor, med en klimakrise, med en naturkrise og også med forurensning, trenger man politikere som leder, og ikke politikere som bare ser på hvordan de skal forholde seg til det som er i dag.

Heldigvis har vi fått til ting tidligere. Jeg har vært med på begrensningene i Lofoten, Vesterålen og Senja – der er det ikke lenger oljeleting. Grensen for hvor langt nord vi kan gå, er dratt sørover. Den er fjernet fra Jan Mayen og Mørefeltene. Jeg har vært med på å utsette 25. konsesjonsrunde, og jeg håper nå på å utsette 26. konsesjonsrunde, som også medfører at man ikke utvider TFO-en, for da gir det ingen mening med utsettelsen. Det må være der nå.

Så er dette selvfølgelig en diskusjon som må føres framover. Det er ingen tvil om at skal vi nå klimamålene, vil det føre til at vi må stoppe letevirksomheten i Norge. Det er derfor bare et spørsmål om tid. I denne stortingsperioden – i 2025 – vil dette være helt annerledes enn i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:06:08]

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve om drenering av fjellskredområdet ved Åkneset (Innst. 89 S (2021–2022), jf. Dokument 8:20 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:07:03] (ordfører for saka): Det er mi fyrste saksordføraroppgåve, og eg skal

presentere innstillinga frå energi- og miljøkomiteen til Dokument 8:20, fremja av representantane Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve. Det er eit tredelt forslag der representantane ber Stortinget gjere vedtak om at regjeringa skal kome attende til Stortinget med ein plan for drenering av høgriskredområdet for skred ved Åkneset i Stranda kommune, og at regjeringa skal sørje for at NVE blir tilført nødvendige midlar, slik at drenering av fjellskredområdet ved Åkneset kan gjennomførast.

Eg vil takke komiteen for konstruktivt samarbeid om denne innstillinga i saka. Samtalane vi har hatt, understrekar at alle skjønner at skredførebygging er ei viktig og alvorleg sak, og at samfunnssikkerheit er eit stort politisk ansvar.

Til grunn for arbeidet med innstillinga ligg, forutan representantforslaget, Meld. St. 33 for 2012–2013 om klimatilpassing i Noreg og Meld. St. 29 for 2011–2012 om samfunnssikkerheit og beredskap. NVE har òg laga to rapportar som omhandlar skred i Noreg, rapport nr. 77 og rapport nr. 22. Dette er soleis ikkje ei sak som er ny, og det er ei av fleire saker som NVE allereie har stort fokus på og er godt i gang med. Førebygging og rassikring er svært viktig for å vareta samfunnssikkerheita i Noreg.

Det er ikkje eit spørsmål om raset ved Åkneset i Stranda kommune kjem til å gå, men når. Kor stor tsunamien blir når fjellmassane rasar ned i fjorden, er avhengig av om alt rasar på ein gong, eller om det skjer litt etter litt. Her er det gjort utrekningar og prognosar, og det er planlagt både evakuering og tiltak for å beskytte samfunnet mot skadane raset vil påføre.

Fjellsprekkar over dei 54 millionar kubikkmeter fjell som kan rase, blei oppdaga i 1983, og måleinstrument syner at denne sprekken utvidar seg fire–ti cm i året. Raset vil gjelde ti kommunar i Storfjord-regionen, og minst 5 000 menneske kan bli råka av tsunamien, i tillegg til dei materielle skadane.

Denne tilrådinga vi kjem med, er fyrst og fremst ei politisk støtte til å prøve ut ein ny metode, ikkje eit forsøk på å gå inn og overprøve NVE sine prioriteringar i dette arbeidet. Tilrådinga frå komiteen er fremja av medlemmane frå Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristelig Folkeparti. (Presidenten klubbar).

Presidenten: Taletiden er ute.

Jeg regner med at representanten vil ta opp forslag?

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:10:31]: Ja, det vil eg.

Presidenten: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp forslaget fra SV, Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Linda Monsen Merkesdal (A) [14:11:13]: Førebygging er ei av dei viktigaste oppgåvene når det gjeld å handtera naturfarar og hendingar som truar samfunn, liv, helse og verdier. Åkneset i Møre og Romsdal har eit fjellparti som har krav på alle desse faktorane. NVE sine rapportar i 2016 og 2021 slår fast at Åkneset i Stranda kommune er klassifisert som eit høgrisikoobjekt for fjellskred med eit stort skadepotensial.

Det er belastande for eit samfunn å leva i eit særassett område. Det positive i NVE sin rapport frå 2021 er at det truleg kan vera mogleg å bremsa utglidingane i fjellmassane ved å drenera bort vatn frå fjellet. Dette gjer ein etappevis over fleire år.

Det finst gode eksempel frå andre land der slike dreneringstiltak har ført til eit redusert tempo i utgliding av fjell. NVE skisserer ei trinnvis gjennomføring med kontinuerleg evaluering av tiltaka. Forundersøkingane som NVE har gjort, viser så langt gode resultat, og dreneringa blir vurdert å ha svært god nytte for samfunnet samanlikna med kostnadene. Dersom ein startar opp med første fase i 2024–2025, vil kostnadene til oppstart liggja på omkring 30–40 mill. kr.

Allereie no i 2022 aukar midlane til førebygging av flom- og skredfare med 120 mill. kr samanlikna med 2021. Den samla løyvinga til NVEs flomarbeid og skredførebyggjande tiltak vil i 2022 vera på over 720 mill. kr.

Det er NVE som prioriterer skredførebyggjande tiltak i den årlege prioriteringa av skredsikringsprosjekt, basert på forskning, undersøkingar og observasjonar. Arbeidarpartiet har tillit til NVE som fagdirektorat og til prioriteringane NVE kjem med.

Eg vil koma med ei stemmeforklaring. Senterpartiet og Arbeidarpartiet kjem òg til å støtta framlegg til dette.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:14:03]: Norge har dramatisk natur og mye vær, om vi kan si det på en sånn måte. Klimaendringene gjør at vi trolig kan vente oss et klima som er både våtere, varmere og villere. Det vil også påvirke naturen ved at vi oftere vil oppleve tilstander som f.eks. flom og tørke, og ikke minst ras.

En av de fremste oppgavene staten har, er å beskytte egne innbyggere. Derfor bruker Norge mye ressurser på bl.a. rassikring og klimaforebygging. I framtiden kommer vi til å bruke mer ressurser på det.

De siste årene har befolkningen fått flere påminnelser om hvor ustabil naturen kan være, først gjennom de årlige minutt for minutt-sendingene fra fjellpartiet Mannen i Rauma, og ikke minst med det tragiske kvikkleireskredet ved Gjerdrum for ett år siden.

Filmbransjen har også satt saken på dagsordenen gjennom katastrofefilmen «Bølgen», en film som nettopp tar utgangspunkt i et ras fra Åkneset, som denne saken handler om. Åkneset har på grunn av sin risikograd blitt

fulgt opp gjennom mange år av eksperter og ulike typer måleutstyr, ikke minst av det nye seismiske måleutstyret som jordskjelvforskere fra NORSAR har fått på plass – alt dette for å sikre en så god overvåking som mulig, for på den måten å kunne sørge for innbyggernes trygghet.

Senterpartiet har gjennom mange år slåss for å styrke bevilgningene til flom- og skredforebygging, og vi er glade for at regjeringen i statsbudsjettet fulgte opp det med en kraftfull styrking av posten. Det er Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, som fagdirektorat som prioriterer hvilke sikringsprosjekter som skal gjennomføres gjennom årlige føringer. Ved Åkneset er man godt i gang med et prosjekt for å lede vann bort fra fjellet, med godt resultat, for å forsinke utglidningene i fjellmassivet. NVE skisserer en trinnvis gjennomføring med løpende evaluering av tiltakene.

Det er ingen tvil om at dette er en alvorlig sak, ikke minst for dem som bor i de omkringliggende områdene, og det vil ha enorme konsekvenser den dagen fjellet kommer. Derfor er dette også klassifisert som et høyrisiko objekt, og NVE gir allerede området stor oppmerksomhet. Deres arbeid bygger på faglige vurderinger, og de tiltak man gjennomfører, har et klart mål, nemlig å beskytte folk og samfunn.

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:16:54]: Arbeidet knyttet til Åkneset er høyt prioritert. Det handler om å sikre liv, helse og andre samfunnsverdier.

Arbeidet med flom og skred er blitt høyt prioritert under Solberg-regjeringen, med en høyere bevilgning for hvert år siden 2013. Nå er det iverksatt veldig gode tiltak for å overvåke bevegelsene ved Åkneset, og man har gode beredskapsplaner. For Høyre er det også viktig at dette arbeidet følges opp, og at planene for det pionerarbeidet som skal gjøres med drenering, får fortsette som planlagt og innenfor det tidsløpet som er tenkt. Vi antar også at regjeringen kommer til å følge opp det på en god måte.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:18:27]: Åknes/Tafjord-prosjektet kom i stand i 2003, etter at det kom ei bekymringsmelding frå dåverande beredskapsleiar hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal til ordførarane i kommunane som ligg rundt fjellskredområdet på Åkneset. Allereie i 1996 – og i åra før det – kom det varsku frå befolkninga som budde der. Det var ei sprekk som vart større og større. Tidlegare kunne ein hoppe over ho, men til slutt kunne ein ikkje hoppe over sprekkka, og det vart så breitt at dei ikkje kunne kome seg over. Då varsla dei kommunane, Fylkesmannen tok fatt i det, og kommunane sette i gang Åknes/Tafjord-prosjektet.

Det kom i gang i 2003, og regjeringa vart innlemma i det i 2004/2005. I åra framover vart det brukt over 200 mill. kr på monitorering i fjellet. Det er kanskje det

området i verda som har mest utstyr i fjellet. Det er instrumenter som geofonar, laser, radar og totalstasjonar som skannar heile fjellsida. Det er borehol 100 meter ned i fjellet, med datamaskiner i hola som måler rørsle heilt ned til 100 meter. Dette fjellpartiet, som er 54 mill. kubikkmeter, 1,3 km langt og 700 meter breitt, er 100 meter djupt og glipene nedover er 100 meter djup, 60 meter djup og 33 meter djup, for å vere heilt nøyaktig.

Utgangspunktet er at det er så formidabelt stort at det er vanskeleg å sjå for seg kva som er realiteten. Det er heilt rett, som saksordføraren sa, at det ikkje er snakk om om raset går – raset er eigentleg, per definisjon, i gang. Det glir litt kvart år, men det skal kollapse før ein får eit fysisk ras i fjorden.

I 1934 gjekk det eit ras i Tafjord, litt lengre inn i fjorden, på 1 mill. kubikkmeter, som vart til 3 mill. kubikkmeter som gjekk i fjorden. Det var 75 meter høge bølger innover i fjorden, og 40 innbyggjarar omkom i den rasulykka. Ein kunne merke bølger ut av fjorden og inn i andre fjordar. I Ørsta vart båtane skylte på land. Det var 3 mill. kubikkmeter – her snakkar vi om 54 mill. kubikkmeter, og kanskje tek raset med seg meir masse også.

Kvart år vert det i det nasjonale risikobildet lagt fram som eitt av dei fem største scenarioa for ei gedigen katastrofe. Det einaste som har vore over dette, er pandemi – og vi har sett kva det fører til.

Så eg er veldig glad for at det ser ut til at Stortinget kan vere samla i ei slik sak. Kommunane, fylket og Fylkesmannen har heile tida jobba for at det ikkje skal vere ei politisk sak. Det skal vere ei sak som dei viktige forvaltningsnivåa tek på alvor, og då er det veldig viktig at Stortinget gjev ei tydeleg bestilling. Vi håpar at regjeringa tek imot den bestillinga. Det oppfattar eg at dei vil gjere, og det er underteikna veldig glad for.

Presidenten: Presidenten vil anta at representanten Sve vil ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:21:33]: Vi sluttar oss heller til det framlegget som vart tilrådinga frå komiteen til slutt. Det er eit framlegg som har støtte frå alle, også oss.

Presidenten: Det er helt i orden – takk for avklaringen.

Ola Elvestuen (V) [14:21:53]: Først vil jeg takke forslagsstillerne for å ha fremmet forslaget. Åkneset er en viktig sak, og det er en sak som Venstre har vært opptatt av gjennom flere år. Gjennom denne saksbehandlingen får vi både en viktig oppdatering av hvordan det nå ligger an, og en mulighet for at Stortinget i fellesskap får være med på å dytte prosessen videre.

Fra Venstres side har dette vært en diskusjon helt siden vi i budsjettet for 2015 forhandlet inn at staten skulle overta alle kostnadene ved overvåkningen av Åkneset, som var viktig. Tidligere var det kommunene som igangsatte og finansierte det, i hvert fall hoveddelen. Da var det viktig for oss, i samarbeid med den daværende regjeringen med Høyre og Fremskrittspartiet, at staten tok ansvaret.

For budsjettåret 2017 var det også forhandlinger her på Stortinget hvor vi fikk inn midler til å igangsette den undersøkelsen som NVE nå har gjennomført, om muligheten for og effekten av en mulig drenering av Åkneset. Som en oppfølging av det, synes jeg det er veldig bra at – så vidt jeg kan se – et enstemmig storting sier at vi skal gå videre også med den prosessen, og at vi må få utarbeidet en plan for hvordan drenering kan gjøres. NVE må selvfølgelig være med og foreta de prioriteringene som må gjøres, når det eventuelt er behov for at det gjennomføres.

Vi har mange områder som er utsatt for ras i Norge. Dette gir også et kunnskapsgrunnlag for Stortinget. Der som man havner i en situasjon hvor NVE mener det er behov for tiltak, og at det trengs å gjennomføres nå, men det er behov for midler til å kunne gjøre det, har vi det kunnskapsgrunnlaget vi trenger for å kunne tre inn der også, når vi skal behandle f.eks. budsjetter framover.

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:24:12]: Jeg forstår veldig godt at det er stor interesse for denne saken, og det var fint å høre på representanten Sves kunnskapsrike innlegg.

Et tiltak som kan redusere faren for et så stort fjellskred, vil ha stor betydning å få til. Det vil ha betydning lokalt og regionalt, og det vil ha betydning for menneskene som bor i området. Det er mye velferd i forebygging og rassikring.

NVE har undersøkt mulighetene for å drenere fjellpartiet Åkneset i Møre og Romsdal og på den måten redusere bevegelsen i fjellet. Så langt viser heldigvis undersøkelsene lovende resultater, og dette er verdifull kunnskap om et nytt risikoreducerende tiltak mot fjellskred.

Det er viktig at vi som bor i et land med så vill natur, får mer kunnskap og kompetanse om hvordan vi kan forebygge framtidige hendelser. Samtidig må vi også ha med oss at drenering er et helt nytt og krevende tiltak. Det er aldri blitt gjort i Norge før, og derfor er det også viktig at vi lytter til fagfolkenes vurderinger.

NVE anbefaler at et slikt tiltak først må planlegges og prosjekteres og deretter gjennomføres etappevis, over flere år. Det må gjøres grundige målinger og evalueringer underveis for å vurdere om effekten er god nok til å fortsette. Jeg vil selvsagt be NVE utarbeide en plan for drenering, men utover det legger jeg til grunn at

framdriften må være basert på NVEs løpende faglige vurderinger og prioriteringer.

Befolkningens liv, helse og trygghet er en høyt prioritert oppgave for regjeringen. Det er derfor viktig for meg å få fram at NVE har et omfattende system med døgnkontinuerlig overvåking og varsling. Dette er etablert for alle fjell i landet som er såkalte høyrisikoobjekter, også ved Åkneset. Overvåkingssystemet gjør det mulig å varsle bevegelser i fjellet i god tid, slik at folk kan evakueres dersom et skred er under utvikling. Dette ivaretar sikkerheten for liv og helse. Men dersom et tiltak kan bidra til at vi unngår de omfattende skader som et fjellskred gir, er det selvsagt veldig interessant.

Regjeringen er opptatt av å øke tempoet i arbeidet med forebygging av alle typer flom- og skredskader. For 2022 er midlene til forebygging av flom- og skredskader økt med 120 mill. kr sammenlignet med 2021, og den samlede bevilgningen til NVEs arbeid på dette området vil være på over 720 mill. kr i 2022. NVE prioriterer sin bistand til kommuner etter risiko. Målet er at vi skal få mest mulig igjen i form av redusert risiko for tap av liv og for skader. Dette er de vanlige prinsippene for bruk av midler til flom- og skredforebygging, og det sikrer at gode, faglige vurderinger ligger til grunn.

Avslutningsvis vil jeg gjerne understreke at disse prinsippene bør vi holde fast på også i denne saken, særlig når det er snakk om et helt nytt og krevende tiltak der det er nødvendig å vinne erfaringer underveis.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:27:22]: Eg vil egentleg takke statsråden for innlegget. Det er ei viktig sak, og eg synest det er veldig flott at statsråden engasjerer seg så godt i denne saka.

Åkneset har hatt besøk av ganske mange statsministrar og ikkje minst olje- og energiministrar. Eg veit ikkje om det er heilt vanleg, men eg har lyst til å invitere ministeren på besøk, til å verte flogge ut. NVE, med senter på Stranda, stiller heilt sikkert opp og får statsråden ut på Åkneset. Eg trur det kan vere ein veldig nyttig informasjon, også for statsråden. Så hjarteleg velkommen til Stranda. Det er mi heimbygd. Viss det var litt spesielt – det var ein invitasjon.

Presidenten: Det er lov.

Statsråd Marte Mjøs Persen [14:28:12]: Det er veldig hyggelig å bli invitert, ikke minst til stortingsrepresentanters hjembygder, og ras- og skredsikring er et felt som engasjerer meg veldig. Jeg tror at det kanskje er noe med oss vestlendinger, som har det litt iboende i oss at vi vet hvor stor fare det er i det som handler om ras- og skredsikring, og hvor viktig det er for oss men-

nesker å være trygge. Det er, som jeg sa i hovedinnlegget mitt, mye velferd i forebygging av ras og skred. Så dette er et prosjekt jeg gjerne vil følge tett, og jeg forstår hvor viktig det er. Selvsagt vil jeg gjerne, når anledningen byr seg, komme og se fjellet og mulighetene for skredsikring på Åkneset. Så takk for det.

Presidenten: Presidenten kan underskrive på at vestlendinger har et spesielt forhold til dette temaet.

Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [14:29:36]: Ja, nok ein vestlending, også frå Møre og Romsdal – frå nabokommunen til Stranda, kan ein få lov til å seie når ein er her i Oslo, det er i alle fall ikkje langt unna.

Eg legg til grunn informasjonen frå dei to NVE-rapportane nr. 77 frå 2016 og nr. 22 frå 2021, som slår fast for det første at Åkneset i Stranda kommune er klassifisert som eit høgrisikoobjekt for fjellskred med eit stort skadepotensial, og for det andre at det truleg kan vere mogleg å bremse denne utglidinga av fjellmassane – det viser òg delar av rapportane – så det er viktig no å få drenert bort vatn i fjellmassane.

Drenering av fjellpartiet Åkneset er eit lovande, men samtidig nytt og krevjande prosjekt. Forundersøkingar viser så langt gode resultat, og dreneringa vert vurdert til å ha svært god nytte for samfunnet samanlikna med kostnadene.

Vi ser at det vert anslege at den første anleggsfasen med boreleiding og drenering av vatn i dei øvre fjellpartia vil kunne gjennomførast i 2024 og 2025. Kostnadene til denne fasen er førebels estimert til omtrent 30–40 mill. kr. Det er då veldig kjekt for meg som representant frå Møre og Romsdal å kunne få lov til å støtte eit slikt forslag og det gode arbeidet som har vore gjort tverrpolitisk, og ikkje minst det som representanten Frank Edvard Sve har vore med på å bidra til, både gjennom vervet sitt som ordførar og også som fylkespolitikar. Då er det kjekt at vi kan stå samla her i dag, og at vi no ber regjeringa sikre at det raskt blir utarbeidd ein plan for drenering av høgrisikoområdet for det store fjellskredet ved Åkneset i Stranda kommune, og vi høyrer òg at regjeringa vil det.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [14:32:06]: Det er eit litt unikt augeblikk at vi er så einige, og det set eg veldig stor pris på i denne saka. Det er NVE si oppgåve å prioritere, greie ut og finne ut kva som må gjerast. Vår oppgåve i Stortinget er først og fremst å løyve midlar og prio-

ritere innanfor det som er viktigast. Budsjettavtalen står vi bak, og der er det løyvd meir pengar til rasførebbyggjande tiltak og flaumsikring.

SV har også eit alternativt budsjett der vi har prioritert dette endå høgare. Det trur eg er viktig framover, for klimaendringane og det som skjer rundt oss med det, vil berre forsterke behovet for å førebbyggje. Det som stortingsmeldingane understrekar, og det som dokumentarfilmar på tv understrekar rundt desse spørsmåla, er at å førebbyggje er meir lønsamt enn å reparere etterpå.

Eg vil berre avslutte med å seie at eg set veldig stor pris på Stortinget si haldning til denne saka og på at vi kan gå vidare og få gjort meir – forhåpentlegvis meir. Vi veit ikkje om dette vil utsetje dette raset så veldig lenge, men direktoratet får i alle fall ei veldig tydelig politisk støtte til å prøve noko heilt nytt, som kanskje kan gje oss både kunnskap og ny innsikt i også andre saker framover.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Den neste saka er referat, i tråd med dei endringane som blei gjorde i dagsordenen tidligare i dag.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Sak nr. 11 [14:43:30]

Referat

1. (194) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om endring av midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømudgifter (Dokument 8:63 L (2021–2022))

Presidenten: Presidenten foreslår at Dokument 8:63 L behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e, altså at det ikke tas under behandling.

Presidenten vil åpne for ett innlegg fra hver partigruppe, med en taletid på inntil 3 minutter, til en stemmeforklaring.

Carl I. Hagen (FrP) [14:44:21]: La meg først få en avklaring om dette med taletiden: Er det slik å forstå at presidenten benytter sin makt etter § 51 første ledd til ikke å foreslå eller åpne for, men til å vedta en begrensning av taletiden på 3 minutter per partigruppe? Er det riktig forstått? Eller er det nå en åpen debatt, etter § 52.

Presidenten: Presidenten har foreslått en taletid, og den er vedtatt.

Carl I. Hagen (FrP) [14:44:52]: Nei, presidenten foreslo ikke, han åpnet for, for jeg ville bedt om ordet til å foreslå at vi behandler dette etter § 52.

Presidenten: Presidenten har den fullmakten etter § 51 og har foreslått 3 minutter til hver partigruppe til en stemmeforklaring – det er stemmeforklaringen vi er på nå – og det ble klubbet uten at jeg så noen protestere mot det.

Carl I. Hagen (FrP) [14:45:13]: Debatten burde vært organisert på normal måte, etter § 52. I så tilfelle kan man ikke gå rett til votering før vi får anledning til å fremme forslag om en annen behandlingsmåte, og jeg fremmer forslag om at den skal behandles etter § 39 annet ledd bokstav d. Jeg har gått inn i forretningsordenen for å se hva som står der, og i Stortingets forretningsorden med kommentarer står det om § 39 annet ledd bokstav e, «avvises eller ikke tas under behandling», at det «bare bør brukes når det er formelle mangler ved forslaget som gjør at det ikke underlegges realitetsbehandling».

Det er ingen formelle mangler ved det forslaget som er fremlagt, så det er ikke hjemmel til det etter den paragrafen, etter min oppfatning. Og forslaget er ikke det samme som det forslaget jeg tror presidenten har i tankene. Det ligner på et som var til behandling i desember, men det er ikke det samme forslaget – det er vesentlige endringer i dette forslaget.

§ 39 annet ledd bokstav e, «ikke tas under behandling», «kan brukes når andre grunner – også politiske innholdsmessige grunner – gjør at Stortinget ikke vil gjøre noen videre realitetsbehandling av forslaget» – altså politiske grunner.

Jeg skjønner godt at stortingsflertallet ikke ønsker en debatt om endringer i kompensasjonen til forbrukere når det gjelder de høye strømprisene, som vårt forslag innebærer – en vesentlig forbedring. Hele det norske folket venter nå på at Stortinget skal gjøre dramatiske ting for å hindre de store regningene som kommer ikke bare nå i januar – folk vil jo få sjokk når de får dem – men også kommer i februar, mars og kanskje også senere.

Da synes jeg det er veldig rart at presidenten nekter oss en skikkelig debatt om dette, som store deler av det norske folket er opptatt av. I tillegg til at man vil avvise et forslag som åpner for debatt, begrenser man også debatten om forslaget, slik som presidenten nettopp gjorde – og klokken går – etter at jeg stilte spørsmål om hva presidenten egentlig åpnet for eller vedtok. Det er forkastelig at man prøver å kneble landets nasjonalforsamling fra å drøfte den saken som hele det norske folket er opptatt av. Det beklager jeg meget dypt.

Presidenten: Presidenten har ikke begrenset debatt om saken, for saken er ikke til behandling. Det er behandlingsmåten som behandles her nå.

Carl I. Hagen (FrP) [14:47:40]: Behandlingsmåten er en sak i seg selv. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Representanten Carl I. Hagen har ikke fått ordet nå.

Behandlingsmåten er en sak, og det er gitt anledning til 3 minutter til hvert parti til å gi en stemmeforklaring. Det må representantene respektere. Så er det mange måter en slik sak kunne vært fremmet på. Denne saken gjelder strømsøtteloven, og den var til behandling i Stortinget like før jul: Fredag 17. desember var det førstegangsbehandling, og 20. desember var det andregangsbehandling. Og det forslaget som nå fremmes, er tilnærmet lik de forslagene – det var flere av dem – som det ble votert over den gangen. Jeg har drøftet dette med presidentskapet, og vi er enige om at det er riktig å avvise dette nå. Men myndigheten ligger hos den presidenten som presiderer til enhver tid.

Nå gis ordet til andre som eventuelt vil ha ordet til en stemmeforklaring.

Rigmor Aasrud (A) [14:48:50]: Fra Arbeiderpartiets side vil vi støtte det forslaget som presidenten har kommet med. Det ble, som her er sagt, gjennomført en debatt i Stortinget den 17. desember om det samme temaet. Så ble det andregangsbehandlet i Stortinget den 20. desember. Vi ser ingen grunn til at man skal ta opp saken til behandling nå.

Presidenten: Stortinget går da til votering over behandlingsmåten vedrørende Dokument 8:63 L.

Det votes over presidentens forslag om at forslaget behandles etter § 39 annet ledd bokstav e, altså at det ikke tas under behandling.

Carl I. Hagen (FrP) (fra salen): President! Jeg går ut ifra at man kan stemme for vårt forslag. Vi har fremmet et forslag.

Presidenten: Nå skal vi votere over avvisning. Der som det forslaget faller, vil det være naturlig å votere over en annen behandlingsmåte. De som mener at forslaget skal behandles på en annen måte – jeg regner med at Fremskrittspartiet vil gjøre det – stemmer da imot presidentens forslag.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag ble bifalt med 79 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.50.09)

Presidenten: Før vi går tilbake til sakslisten, vil presidenten minne om at det blir en ny votering ved møtets slutt i dag.

Sak nr. 7 [14:50:54]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter) (Innst. 103 S (2021–2022), jf. Prop. 45 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [14:51:56] (komiteens leder og ordfører for saken): Som man akkurat var innom nå da vi behandlet referatsaken, hadde Stortinget gjennom lovbehandlingen den 17. desember egentlig den politiske debatten omkring strømstøtteordningen. Når vi nå behandler Innst. 103 S og Prop. 45 S, begge for 2021–2022, er det egentlig en ren teknisk bevilgningssak i tilknytning til de vedtakene Stortinget gjorde den 17. desember og som følge av det ved annengangsbehandlingen den 20. desember. Med det som utgangspunkt hadde komiteen egentlig lagt opp til den arbeidsordningen at det ikke var nødvendig å debattere denne saken nå, fordi debatten egentlig var ferdigstilt før jul.

Når jeg likevel tar ordet, er det bare for å presisere at det er ikke noe nytt i selve saken fra desember til nå, så den ligger fast. Innst. 103 S og behandlingen av Prop. 45 S er en direkte konsekvens av de lovvedtak Stortinget gjorde i tilknytning til Innst. 102 L og behandlingen av Prop. 44 S, også de for 2021–2022.

Så til de løse forslagene som er fremmet i denne saken: Aller først er det et forslag fra Fremskrittspartiet. Jeg antar at det ikke egentlig er relevant lenger nå, så lenge ikke lovforslaget blir behandlet. I hvert fall har det ingen konsekvens med tanke på utbetalinger, som nå er fastsatt i loven som ble behandlet før nyttår.

Så er det tre forslag fra Sofie Marhaug, på vegne av partiet Rødt. Forslagene nr. 3 og 4 der er egentlig vedtatt, og tydeliggjort gjennom en flertallsmerknad, i forbindelse med foregående innstilling – altså den innstillingen der vi behandlet lovproposisjonen – som også klargjør veldig tydelig at både sameier, aksjeselskapsleiligheter og andre husholdninger med strømmålere som er registrert som næringsvirksomhet, skal inkluderes i ordningen. Det ble der også redegjort for at utbetalingene kanskje, på grunn av tekniske forhold, først blir gjort i februar, eventuelt i første kvartal, slik flertallet – egentlig hele komiteen – samlet seg om i foregående innstilling.

Jeg håper at vi kan forholde oss til det, og at vi fortsetter den metoden når det gjelder saken.

Jeg mener altså at i hvert fall de to siste forslagene fra representanten Sofie Marhaug er overflødige, i og med at dette allerede er vedtatt. Når det gjelder det første forslaget fra representanten Sofie Marhaug, om å forsterke strømpakkeordningen, har vel også regjeringen veldig tydelig sagt at den følger situasjonen nøye og eventuelt vil komme tilbake med justeringer.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:55:20]: Enkelte gonger kan det vere fornuftig at alle nivåa i det norske samfunnet lyttar til kva som skjer der ute, og at vi faktisk får med oss realiteten blant folket vi skal styre, i ei nasjonalforsamling. Det er altså ei alvorleg straumpriskrise ute blant folk flest i heile Noreg, og den treng vi ikkje bruke mykje meir tid på. Folk slit med å betale dei enorme rekningane, og eg er ganske sikker på at dei fleste som er i denne salen, har fått dømme frå folk som har fått skyhøge rekningar, som kanskje er både ti og femten gonger høgare enn det dei normalt har hatt. Det er ein dramatisk situasjon.

Så har regjeringa med støtte frå SV lagt fram ein pakke der ein då skal inn med berre brøkdelar av summene. Eg kan vere freista til å seie at det blir litt det same som om ein går i ein hage på epleslang og tek 100 eple, og så går ein og bankar på døra til dei som eig hagen og seier: Du skal få sju eple, men då må du skryte av oss. Det er nesten på det nivået.

Problemet er at ein på grunn av dei høge straumpriksane får inn frå Statnett og Statkraft til statskassa 30–40 mrd. kr i moms og elavgift, og så skal ein dele ut 5–5,5 mill. kr til innbyggjarane. Det blir utruleg vanskeleg for innbyggjarane å forstå noko av.

Framlegget vi fremja i denne saka, 20 mrd. kr, står ved lag, så det fremjar eg på nytt. Det er forslag nr. 1, det lause forslaget. Viss det vert vedteke, kan jo regjeringa kome med eit lovforslag etterpå, og så vil det kunne verte vedteke likevel. Akkurat rekkefølgja er ikkje så viktig, vil eg tru.

Utgangspunktet er i alle fall at eg er rimeleg sikker på at det norske folk kjem til å trykkje på så kraftig at denne salen er nøydd til å kome med nye pakkar i framtida. Så langt har det skjedd for seint, for lite og lenge etter at problemstillinga er oppstått. Sånn kan vi faktisk ikkje halde på i ei nasjonalforsamling, etter mitt omgrep.

Det er viktig for oss å vere folkets tenarar. Det er vi som skal prøve å leggje til rette for gode tenester i landet. Då kan det ikkje vere slik at vi sender rekninga til innbyggjarane på grunn av ein feilslått klima- og miljøpoli-

tikk i Europa, som vil føre til skyhøye gasspriser. Reknin- ga for heile den prisgaloppen vert send til innbyggjara- ne, og så sit vi i denne sal og ikkje klarer å kome fram til i løysing som faktisk er bra for innbyggjarane.

Eg er veldig, veldig overraska over et ein ikkje kan ha ei raskare framdrift, men eg registrerer det, og det er eg ganske sikker på at det norske folk også registrerer.

Forslag nr. 1 er fremja.

Presidenten: Då har representanten Frank Edvard Sve fremja det forslaget han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [14:58:41]: Det er ingen tvil om at det nå er mange som sliter med skyhøye regning- er. SV fikk før jul på plass en avtale med regjeringen som forbedret regjeringens forslag til en strømsøtte- ordning, og som bl.a. gjorde at 50 000 flere mennesker nå kommer inn under bostøtteordningen og får en skikkelig støtte til de skyhøye strømsregningene.

Det er heller ingen hemmelighet at SV i utgangs- punktet ønsker en høyere generell støtte gjennom strømspakkeordningen. Vi har også merket oss de siste dagene at representanter for regjeringspartiene har vært ute og sagt at regjeringen følger situasjonen, og at det kan bli aktuelt med en økt støtte. I så fall vil jeg ønske regjeringen og regjeringspartiene hjertelig velkommen til å sette seg ned med SV for å diskutere forbedringer i den framlagte pakken.

Så bare en kort kommentar til forslaget om å inklu- dere borettslag og sameier. Det er jo allerede inkludert i ordningen, men det står også i proposisjonen at på grunn av noen tekniske utfordringer blir støtten der ut- betalt noe senere.

Jeg vil også påpeke at det faktisk var et enstemmig storting som før jul vedtok denne strømsøttepakken.

Sofie Marhaug (R) [15:00:30]: Jeg skal komme med en stemmeforklaring. Når det gjelder det første løse for- slaget fra Rødt, der vi ber om at regjeringen kommer til- bake til Stortinget med en sak om å øke størrelsen på strømspakken, handler jo det nettopp om at regjeringen har gitt de signalene. Det var mange partier på Stortin- get som ønsket å styrke pakken før jul, og jeg mener at det er klokt å inkludere Stortinget i en styrking av den pakken, fordi det er et bredere flertall for det, og vi øns- ker å være med på det. Så det forslaget opprettholder Rødt.

Så til de løse forslagene nr. 3 og 4. Jeg hadde ikke fremmet dem hvis det ikke var for at det er nærmere en million nordmenn som bor i sameier, borettslag og så- kalte aksjeleiligheter som faktisk ikke har fått avslag på strømsregningen sin for desember. Det oppfatter jeg som i strid med det klare ønsket fra flertallet i komiteen og i Stortinget, egentlig enstemmig, om at det må komme

like raskt på plass for dem som bor i leiligheter med fel- les måler, som for andre.

Så forstår jeg at grunnen til at dette er forsinket, er at man er redd for at det er i strid med EØS-regelverket. Da har vi to innspill til regjeringen. Det ene er å avklare opp mot EØS etterpå – de pengene må utbetales, og så får man ta den diskusjonen opp mot EØS i etterkant. Det andre forslaget er å løse det snarest gjennom Husban- ken, for vi kan ikke ha det sånn at de som bor i boretts- lag, sameier og aksjeleiligheter, ikke får ta del i den lø- pende tilbakebetalingen som nå finner sted.

Når det er sagt, tror jeg at det er et felles ønske om dette, og jeg ber om at forslagene nr. 3 og 4 oversendes til komiteen for hurtigbehandling der, siden jeg opplever at det er et felles ønske om å få det på plass raskt, hvis det er mulig.

Rauand Ismail (MDG) [15:03:10]: Miljøpartiet De Grønne fremmet i høst et helhetlig forslag til strømspak- ke for å ta vare på dem som rammes av de høye strøms- prisene, samtidig som vi styrket insentivene til strøms- sparing og energieffektivisering.

Jeg har lyst til å komme med en stemmeforklaring til dagens løse forslag, fordi Miljøpartiet De Grønne kom- mer til å stemme for Rødts forslag nr. 3 og nr. 4, om å sikre at også borettslag og sameier får støtte til de høye strøms- regningene. Dette var noe som regjeringen lovet å fikse, men hvor de synes å ha kommet til kort. Derfor er det vik- tig med en midlertidig ordning hos Husbanken hvor disse kan søke om støtte til dekking av strømsregningene si- ne, mens vi venter på en bedre løsning fra regjeringen.

Så kommer vi ikke til å stemme for forslag nr. 2 fra Rødt, om å komme tilbake med en ny og forsterket strømspakke. Vi er enig i at dagens ordning ikke er god nok, men vi vil ikke stemme for et forslag som kan tolkes som at Stortinget bare ber om mer av det samme. Vi må formulere tydelige rammer fra Stortingets side hvis en forsterket ordning skal treffe dem med lav inntekt og lavt forbruk på en måte som hjelper dem som trenger det mest, og de rammene er ikke på plass nå. Det har hel- ler ikke komiteens medlemmer hatt anledning til med dagens behandling, selv om vi har sympati for intensjo- nen bak forslaget fra Rødt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:04:36]: Jeg ønsker også å komme med en stemmeforklaring, på vegne av Kristelig Folkeparti. Vi hadde et annet forslag da vi be- handlet denne saken før jul, da vi behandlet lovsaken. Vi mente og mener at kompensasjonen er for dårlig. Vi foreslo 80 pst. kompensasjon. Flertallet landet på 55 pst. Jeg mener at den kompensasjonen som er kom- met til de regningene som ligger hos forbrukerne nå, vi- ser veldig tydelig at det er for dårlig kompensasjon, og derfor mener jeg fremdeles at det burde vært mye høy-

ere. En kompensasjonsgrad på 80 pst. mener jeg hadde stått seg mye bedre. Det er krevende for mange å betale de regningene, som vi har sett er blitt både dobbelt og tredobbelt så store.

Når det gjelder behandlingsmåten, er jeg veldig glad for det som presidenten gjorde i stad, for jeg mener det var helt riktig. Det har en vært enige om i komiteen og i Stortinget, at dette er behandlingsmåten vi gjør det på.

Jeg skulle gjerne hatt en forsterket ordning, som sagt. Jeg mener fremdeles det er det rette. Derfor ønsker vi, i motsetning til Miljøpartiet De Grønne, å støtte forslag nr. 2, fra Rødt, for det handler nettopp om at vi mener at regjeringen må komme tilbake igjen med en bedre ordning. Vi kommer til å jobbe videre på vår måte uansett, men jeg synes det forslaget er godt.

Når det gjelder forslagene nr. 3 og 4, fra Rødt, mener jeg at det er ivaretatt – som komitélederen også har vært inne på – gjennom det Stortinget pekte på før jul. Jeg forventer at det kommer på plass, og det regner jeg med at statsråden også kommer innom i sitt innlegg.

Når det gjelder forslaget fra Fremskrittspartiet, er det bare en endret overslagsbevilgning. Det har ikke så mye å si når loven er som den er. Det beløpet staten bruker, blir det beløpet det blir, så det ligger allerede inne. Men jeg skulle veldig gjerne sett at en hadde økt kompensasjonsgraden, men det har dessverre Stortinget stemt ned.

Statsråd Marte Mjøs Persen [15:06:33]: Jeg har stor respekt for at Stortinget har avsluttet sin debatt om strømpakken og skal ikke dra opp de store diskusjonene igjen, men jeg har veldig lyst til bare kort å kommentere forslagene.

Det er viktig for meg å presisere at når det gjelder forslaget knyttet til borettslag, sameier, aksjeileigheter og andre husholdninger som har strømmåler som er registrert som næringsvirksomhet – bl.a. landbruk, som kom direkte inn i ordningen – er det ivaretatt i lovproposisjonen som ble behandlet av Stortinget direkte før jul, for månedene desember, januar, februar og mars. Det ble løst ved at vi har fullmakt til en forskriftsendring som gjør at når vi har løst de tekniske problemene, vil det bli foretatt utbetaling til de borettslagene, slik at de også blir kompensert på samme nivå som resten i strømpakken. Så det er ivaretatt, det jobbes med det, og vi skal selvsagt levere på det.

Når det gjelder forslaget knyttet til forsterking, gjen- tar jeg i grunnen bare det jeg har sagt også tidligere, bl.a. i mediene, at vi vurderer og følger tett med på situasjonen, og vi forstår at det er krevende. Samtidig har jeg lyst til å påpeke at nå kommer snart januarregningen, som jeg vet vil være krevende for mange, men det vil også bli gitt relativt store kompensasjonsbeløp. Selv fikk jeg,

som har hus i Bergen, melding fra nettselskapet mitt i går om at kompensasjonsgraden der er på vel 73 øre/kWh. Jeg vil også minne om at Stortinget har vedtatt en ordning som man ikke har sett maken til, som er ubyråkratisk i sin natur, og vi løser de tekniske utfordringene. Men det handler rett og slett om at næringskoden på målerne er så bred at vi må plukke ut borettslagene, sameiene og aksjeileighetene, og så må RME gjøre det manuelt. Det er på vei, og vi leverer selvsagt på Stortingets vedtak og bestilling.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Carl I. Hagen (FrP) [15:09:21]: Lars Haltbrekken mente at dette var et enstemmig lovvedtak fra Stortinget i desember, og det er teknisk sett riktig, men politisk feil. Det var flere partier som hadde divergerende lovforslag, og så, etter at våre forslag var falt, stemte vi selvsagt for det som var nest best. Men det å fremheve at det var et enstemmig vedtak når det var divergerende forslag, er feil.

Fremskrittspartiet foreslo i desember at vi skulle ha en kompensasjonsgrad på 75 pst., ikke 50, eller 55, og at det skulle være for alt over 50 øre per kWh istedenfor 70 øre per kWh – som SV aksepterte, dessverre. Jeg tror SV faktisk hadde fått bedre uttelling for sine primære synspunkter sammen med bl.a. Fremskrittspartiet enn med regjeringspartiene.

Det var først etter den 17. desember, i realiteten, at vi har fått en del reaksjoner blant det norske folk, og det har ikke vært noen fantastisk omfavnelse av denne kompensasjonsordningen blant folk. Nå får vi jo se i neste uke, når de fleste får sin strømregning for desember, om det blir et allment jubelbrus over den store kompensasjonen fra regjeringspartiene og SV, eller om det blir, som jeg tror, en betydelig skuffelse over hvor mye høyere den regningen forbrukerne selv må betale, faktisk er blitt. Det er da vi får reaksjonene.

Det er jo også derfor vi i dag forsøkte å få en forbedring av ordningen, når vi nå ser og leser i avisene om de enorme merinntektene som staten og det offentlige i form av kommuner og fylkeskommuner får som følge av resultatet av de skyhøye strømprisene, og hvor lite som egentlig gis tilbake til befolkningen, slik som Frank Sve har understreket flere ganger.

Så da får vi se i neste uke, og er det da slik at det er en allmenn begeistring, skal jeg si at da tok jeg feil, og det er helt greit. Men hvis det er slik jeg tror, at det blir veldig mange neste uke som blir veldig skuffet over hvor liten kompensasjonen er, da vil det kanskje være på tide at også andre enn Fremskrittspartiet vil være innstilt på å forbedre ordningen. Vi var innstilt på å gjøre det fra og med januar-strømbruket, som forfaller til betaling i fe-

bruar, slik at man kunne få i hvert fall en trøst når man åpner regningene sine neste uke, om at det vil bli bedre i neste måned.

Jeg er skuffet over at alle andre partier ikke ville benytte anledningen til å forbedre ordningen allerede i dag.

Terje Aasland (A) [15:12:40]: Jeg skal forholde meg til det komiteen har blitt enig om, at vi ikke skal ha en politisk debatt om strømstøtteordningen nå, men jeg har lyst til igjen å presisere: Når det gjelder forslagene fra Rødt, både forslag nr. 3 og nr. 4, slik de foreligger, foreslo representanten at de skulle oversendes. Jeg går ut fra at det kanskje var oversendt regjeringen uten realitetsbehandling, eller hva som var utgangspunktet. Det som allerede er vedtatt, som står i en flertallsmerknad, og som regjeringen følger opp – det er viktig å presisere, slik at det ikke er noen som helst tvil om det – er at vi sa at ordninger for borettslag, sameier og aksjeileigheter med fellesmålt strøm etableres så raskt som mulig innen utgangen av januar 2022. Januar 2022 er ennå ikke slutt. At man ikke fikk refusjonen på den regningen som kommer nå, var vi innforstått med da vi behandlet saken i desember. Men jeg understreker at merknaden fra regjeringspartiene og flertallet gjelder. Innretningen på det skal være klar innen utgangen av januar, og for de øvrige er det innen første kvartal. Det skrev vi veldig tydelig i merknaden den gang. Vi var klar over situasjonen, at den hadde noen tekniske utfordringer som måtte løses mer manuelt enn det en kunne gjøre for de ordinære husholdningene.

Med det som bakgrunn har jeg lyst til å understreke at også de som bor i borettslag, skal få støtte tilsvarende det som andre husholdninger har fått.

Bård Hoksrud (FrP) [15:14:24]: Jeg registrerer at foregående taler ikke ville at man skulle ha debatt. Jeg mener at strømpakken er viktig. Det handler faktisk om hverdagen til folk der ute. November 2020 var strømprisen 6,24 øre. I november 2021 var den 132,91 øre. Så hører jeg statsråden skryte av at man får tilbake 73 øre. Ja, men da må man ha utgangspunkt i hva prisen er, og for veldig mange kommer dette til å ramme hardt. Jeg er veldig enig med representanten Carl I. Hagen, som sto her på talerstolen: Jeg tror ikke det kommer til å bli hallelujastemning ute hos det norske folk når man ser konsekvensene av den ordningen som regjeringen nå har lagt opp til.

Jeg hører representanten Haltbrekken snakke varmt om viktigheten av den gode pakken, og jeg sto også ute i vandrehallen og hørte på da man presenterte det og sa hvor bra dette var. Vi vet altså at SV ønsket å øke elavgiften igjen – som regjeringen foreslo et lite kutt på, bare tre–fire uker før dette gikk igjennom.

Det er bra at de som har bostøtte, og de som har sosialstøtte, får hjelp, men det er veldig, veldig mange andre i dette landet som går på jobb hver eneste dag, som kanskje tjener 400 000–500 000 kr, som med den strømpakken regjeringen har kommet med, kommer til å bli kjempebekymret for hvordan de skal klare å få dette til. Jeg får meldinger støtt og stadig fra vanlige folk som har en vanlig, normal industriarbeiderinntekt, som er kjempebekymret for hvordan de skal klare å betale strømregningen sin de neste månedene. Det tar jeg på alvor, men jeg registrerer at statsministeren, ifølge VG, mente at den viktige parameteren for å få vite hvordan det sto til og hvordan folk opplevde dette, var stortingsrepresentantene til Arbeiderpartiet. Det gjaldt både skjenkestopp, sårbare grupper, de som mister jobben, og ikke minst det som handler om strømpris. Jeg føler nok ikke at stortingsrepresentantene til Arbeiderpartiet er representative for hvordan vanlige folk der ute opplever denne pakken, og hvordan den kommer til å slå ut for vanlige folk. Jeg har blitt kontaktet av noen som har syke barn, som på grunn av at man må bruke strøm av hensyn til barna sine for at de skal få en levelig hverdag, risikerer å få en strømregning på kanskje over 100 000 kr i året. Det er heftig, det betyr noe, og jeg håper det kommer en bedre ordning.

Det var synd at ikke Fremskrittspartiets forslag ble mulig å debattere og få tatt opp til avstemning, for det ville betydd noe for vanlige folk der ute.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:17:18]

Interpellasjon fra representanten Ola Elvestuen til samferdselsministeren:

«Ny rutemodell for Østlandet, Rutemodell 2027, er et av de viktigste jernbaneprosjektene i Nasjonal transportplan og vil gi nesten 100 flere avganger daglig, de fleste på overbelastede lokalstasjoner innenfor Ski, Asker og Lillestrøm. Holmlia stasjon på Østfoldbanen i Oslo har flere reisende daglig enn Bergen og Trondheim stasjoner til sammen. Ifølge prosjektet er bygging av flere spor i Brynsbakken i Oslo en avgjørende forutsetning for å realisere Ny rutemodell Østlandet. Prosjektet skulle starte opp neste år og er kostnadsberegnet til 2 milliarder kroner og finansiert gjennom en avtale mellom Jernbanedirektoratet og Bane NOR. Stor var derfor overraskelsen da Bane NOR nylig varslet Oslo kommune om at prosjektet utsettes med fem år.

Vil statsråden akseptere denne utsettelsen, og når vil i så fall Rutemodell 2027 kunne realiseres?»

Ola Elvestuen (V) [15:18:25]: Togtilbudet på de mest trafikkerte linjene i Norge har blitt bedre det siste tiåret. Under den forrige regjeringen ble investeringene til jernbanen doblet, og antall passasjerer økte kraftig. De siste årenes jernbaneutbygging og utbedring av flaskehalser har gjort det mulig med flere tog på linjene og gitt flere muligheter til å ta toget og la bilen stå.

Venstre har vært i fremste rekke i jernbanepolitikken. Nye jernbaneprosjekt er under bygging, og mange er planlagt for å sørge for at enda flere kan få et bedre togtilbud. Nå tyder imidlertid flere ting på at utviklingen er i ferd med å bremse opp, og helt sentrale jernbanepplaner utsettes. Jeg lurer nå på hva samferdselsministeren vil gjøre for å få fortgang i det arbeidet som nå er i ferd med å stoppe opp. Jeg snakker om NTP-prosjektet Ny rutemodell på Østlandet, også kjent som Rutemodell 2027. Planlegging av dette prosjektet ble startet under en tidligere Arbeiderparti-regjering, og formålet var å få til flere togavganger på de mest trafikkerte strekningene, særlig på det sentrale Østlandet.

Prosjektet Rutemodell 2027 ble opprettet i 2012. Det er nå ti år siden. Samferdselsdepartementet ba Jernbaneverket om å planlegge et mer optimalt togtilbud basert på transportbehovet, dvs. at man skulle sette reisendes behov først når man la framtidige ruteplaner. Dernest så man på hvilke utbygginger som burde utføres, og hvilke flaskehalser som måtte utbedres for å få til det nye togtilbudet. Jernbaneverket satte i gang med å analysere seg fram til hvor det var behov for flere togavganger, og hvilke utbedringer som måtte gjøres på jernbanenettet for å få til en bedre ruteplan.

Resultatet ble bl.a. Ny rutemodell på Østlandet, som nå er et av de viktigste jernbaneprosjektene i Nasjonal transportplan. Det består av et sett mindre utbygginger som vil gi nesten 100 flere avganger daglig i Oslo og Viken, de fleste på overbelastede lokaltogstasjoner innenfor Ski, Asker og Lillestrøm. Prosjektet vil også gi flere rushtidsavganger på de litt lengre strekningene.

Behovet for prosjektet er stort. Bare Holmlia stasjon på Østfoldbanen i Oslo har flere reisende daglig enn Bergen og Trondheim stasjoner til sammen. I mange år har det vært slik at passasjerer blir avvist på Østfoldbanen fordi togene er fulle. Holmlia er ikke den eneste lokalstasjonen med stort trøkk av daglige reisende. Behovet for flere avganger på jernbanestrekningene mellom Viken og Oslo er stort.

Vi som har vært med på å jobbe for et bedre togtilbud, har i mange år hatt blikket festet på denne milepælen, altså Rutemodell 2027. Der skisseres bedring i togtilbudet i storbyområdene, og for Østlandet har prosjektet i innværende Nasjonal transportplan navnet Ny rutemodell for Østlandet. Ifølge omtalen av dette NTP-prosjektet er bygging av flere spor i Brynsbakken i Oslo

en avgjørende forutsetning for å realisere den nye rute-modellen. Det er nemlig den største flaskehalsen. Prosjektet Brynsbakken skulle egentlig starte opp nå i år og er kostnadsberegnet til 2 mrd. kr. Det er finansiert gjennom en avtale mellom Jernbanedirektoratet og Bane NOR.

Oslo kommune vedtok reguleringsplan for prosjektet våren 2021, innen fristen Bane NOR har krevet. Det var en vond prosess, fordi mange husstander i Brynsbakken ble hardt rammet, og hus må rives. Oslo kommune leverte likevel et vedtak om reguleringsplan for prosjektet. Stor var derfor overraskelsen da Bane NOR senhøstes varslet Oslo kommune om at prosjektet utsettes i hele fem år.

I Nasjonal transportplan står det følgende om prosjektet:

«Lokaltogene fra henholdsvis Ski, Lillestrøm og Asker inn til Oslo S vil kunne gå fra femten- til timinuttersintervall. Ski vil også bli en del av timinutterssystemet for regiontog. Videre blir det mulig med flere rushtidsavganger til og fra Oslo S og pendleryene Moss, Halden, Tønsberg, Drammen, Eidsvoll og Jessheim.»

I handlingsprogrammet for Oslopakke 3 er det også en tydelig beskrivelse av effekten av Brynsbakken.

Nå ser det ut til at Rutemodell 2027 er skjøvet betydelig fram i tid. Utbedring av flaskehalsen Brynsbakken er blant hovedgrepene for å få til en ny ruteplan med flere avganger. Utvidelse til flere spor skulle ha oppstart i 2022, altså i år. Konsekvensene blir at det er usikkert når i framtiden det kan bli timinuttersfrekvens på lokaltogene, flere rushtidsavganger på mange strekninger og bedre plass til flere fjerntog. Brynsbakkeplanen kan til sammen gi ca. 100 ekstra avganger i døgnet, de fleste i lokaltrafikken mellom Viken og Oslo, der behovet er aller størst.

Selv med Follobanen ferdigbygd ser det ikke ut til at det blir flere avganger i rushtiden på Østfoldbanen, fordi flaskehalsen Brynsbakken ikke blir utbedret. Da blir mitt spørsmål om statsråden aksepterer den utsettelsen som Bane NOR nå har varslet. Er det virkelig nødvendig å utsette et så viktig prosjekt med hele fem år? At det trengs noen måneders utsettelse eller et år for å få verifisert reguleringsplanen, kan man jo tenke seg vil være greit, men fem år er mye. Når mener statsråden at det nye togtilbudet Rutemodell 2027 vil kunne realiseres?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:23:49]: Bevilgningene til jernbane har – som representanten Elvestuen ganske riktig sa – hatt en formidabel økning, og det bygges som aldri før. I 2022 er det bevilget 31,8 mrd. kr til jernbaneformål. Det bygges nå dobbeltspor til Tønsberg, Moss og Hamar. Utbedringen av Ulriken tunnel

og tiltak på Arna–Fløen vil gjøre det mulig å doble frekvensen på persontrafikken i byområdet rundt Bergen til fire avganger i timen. Tiltak på Nygårdstangen gods-terminal vil gi 50 pst. mer kapasitet, og Bergen får en modernisert, effektiv og utslippsfri terminal for gods-trafikk. Tiltak på Narvik stasjon og Narvikterminalen vil gi mer effektiv godsframføring i Nord-Norge. Det er med andre ord riktig at det er veldig mye positivt som skjer på jernbaneområdet.

Ny rutemodell for Østlandet er enda et eksempel på det, og jeg er helt enig med representanten i at effektpakken vil være sentral for å gi et bedre togtilbud til mange reisende på Østlandet. Jernbanesektoren har allerede jobbet i flere år for å få denne på plass. Tiltakene som inngår i ny rutemodell, løser flaskehalser i systemet på Østlandet og åpner for tilbudsforbedringer og bedre utnyttelse av jernbanenettet. Effektpakken muliggjør et togtilbud som utnytter jernbanenettet i Oslo-navet maksimalt, fram til ny jernbanetunnel gjennom Oslo blir realisert. Dette er spesielt viktig siden Oslo er navet i Jernbane-Norge og vi tidvis har store kapasitetsutfordringer på flere sentrale deler av nettet.

Ferdigstillelsen av ny rutemodell for Østlandet er i ny nasjonal transportplan for perioden 2022–2033 forventet å være rundt 2030. Brynsbakken vil, selv med nylig oppstått forsinkelse, bli ferdigstilt innenfor dette tidsrommet. At prosjektet Retningsdrift Brynsbakken er utsatt, vil med andre ord ikke forsinke ny rutemodell for Østlandet og effekten av denne.

Selv om Brynsbakken er et viktig regionalt prosjekt, må vi her ta hensyn til et enda viktigere nasjonalt prosjekt, og det er utbyggingen av signalsystemet ERTMS. Vi skal erstatte de mange og gamle signalsystemene på norsk jernbane med et felles, nasjonalt system. Signalsystemet skal flyttes fra lamper og skilt langs togskinne og inn i togene. Vi vil få et bedre og mer driftssikkert system som vil gi færre forsinkelser og bedre utnyttelse av kapasiteten i jernbanenettet.

Det nye signalsystemet vil i hovedsak være ferdigstilt i 2032. Kostnadsrammen er på 31 mrd. kr, og prosjektet er dermed Norges største IKT-prosjekt. ERTMS tas i bruk trinnvis over hele landet og skal etter planene tas i bruk på deler av Gjøvikbanen og Nordlandsbanen i oktober og november.

ERTMS er et prosjekt med mange avhengigheter, og det er ikke uten grunn at utbyggingen av ERTMS medfører lange frysperioder for den relevante strekningen der det ikke kan utføres annet arbeid. Et jernbaneprosjekt består av mange faser, flere kontraktører og ulike anleggsoperasjoner. Forsinkelse i en del av prosjektet vil kunne påvirke de neste i utbyggingen. Å bygge ut et jernbaneprosjekt på en strekning er derved krevende nok i seg selv, men å bygge ut et jernbaneprosjekt samtidig

som ERTMS bygges ut på samme strekning, vil med all sannsynlighet medføre at begge prosjektene blir forsinket, får økt risiko og blir langt dyrere. Når vi nå bygger nytt signalsystem i hele landet, må det prioriteres over andre prosjekter på samme strekning.

Det er nettopp det som har skjedd på Brynsbakken. Bane NOR har utsatt prosjektet fordi endelig reguleringsplan ikke vil kunne foreligge tidnok til at prosjektet kan fullføres før ERTMS skal bygges ut på den samme strekningen. ERTMS skal tas i bruk på Oslo S i 2026. Det vil ha vesentlig betydning for reisende på Østlandet, bl.a. som følge av bedre punktlighet. Det er ikke mulig å utsette innføringen av ERTMS på Oslo S. Risikoen for forsinkelser og økte kostnader ved å bygge ut Brynsbakken samtidig som ERTMS installeres på samme strekning, vil være svært høy. Nå som andre prosjekter i effektpakken til ny rutemodell er forsinket, og hele rutemodellen dermed er forskjøvet til 2030, er det også handlingsrom for å bygge ut Brynsbakken etter at ERTMS er ferdig implementert på Oslo S. Man har dermed ikke tenkt å overprøve den beslutningen som Bane NOR har lagt til grunn når det gjelder Brynsbakken.

Ola Elvestuen (V) [15:29:06]: Takk for svaret.

Det er ingen tvil om at ERTMS er et viktig prosjekt for norsk jernbane. Jeg er glad for at statsråden trakk fram alle de prosjektene rundt i landet som nå er igangsatt, for det har vært en betydelig bedring av norsk jernbane de siste årene og med langt flere reisende.

Men jeg trenger en liten avklaring: Én ting er at dette utsettes på grunn av ERTMS, men samtidig sier statsråden at i henhold til planene kan man få tilbudsforbedringen og tilbudet innenfor Rutemodell 2027 allerede i 2030 – så en liten klargjøring av hvordan det lar seg gjøre.

Så er det en diskusjon i Oslo om Brynsbakken, som har vært en veldig kontroversiell sak i seg selv, også med den løsningen som til slutt ble vedtatt, som innebærer riving av folks hjem. Spørsmålet er: Hvis det tar lengre tid og man kan oppnå en tilbudsforbedring tilsvarende Rutemodell 2027 i 2030, er det da også rom for å se på en bedre løsning i Brynsbakken, slik at det er mer langsiktig? Det er helt klart at diskusjonen om løsningen i Brynsbakken er ikke ferdig der vi er i dag, og i hvert fall ikke hvis man ikke har framdriften når det gjelder tilbudsforbedringen som dette veldig kontroversielle tiltaket skulle gi.

Jeg kan forstå at man har en utsettelse på bakgrunn av en reguleringsplan. Nå gjorde Oslo jobben sin ved at de fattet vedtak innenfor de rammene som ble satt, men man har selvfølgelig også en klagebehandling og en klagetid. Den retten er der, men at man dermed får en utsettelse som går hele veien til slutten av ERTMS på bakgrunn av det som tross alt er en mindre forsinkelse på en

veldig kontroversiell sak, er noe som er vanskelig å forklare.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:31:48]: Jeg kan bare bekrefte det jeg sa i mitt innledningsinnlegg: at det vil være fullt mulig å gjennomføre prosjektet på Brynsbakken innenfor den tidshorisonen som gjør at vi får opp rutetilbudet slik det er beskrevet i effektpakken, innen 2030.

Så er jeg klar over at dette har vært en vanskelig sak i Oslo. Jeg er også klar over at her har man selvfølgelig forsøkt å holde framdrift på reguleringsplanprosesser, men så er det en klagesak, og det medfører med oppsettende virkning at det faktisk ikke lar seg gjøre uten at det vil ha andre dramatiske konsekvenser for utviklingen av norsk jernbane. Da snakker vi om ERTMS på Oslo S, som jeg tror vi alle sammen er enige om at vil være vesentlig å få på plass, og at det vil ha stor betydning for regulariteten, for forutsigbarheten og for hvor godt tjenestetilbud vi har på tog i Norge.

Jeg forutsetter at Bane NOR har en god dialog med Oslo kommune om å finne gode løsninger på de utfordringene som ligger der. Så får vi håpe at denne reguleringsplanen blir stadfestet, slik at vi har grunnlag for å komme videre i prosessen.

Trond Helleland (H) [15:33:11]: Takk til representanten Elvestuen for en viktig interpellasjon, og takk til statsråden for svar.

Jeg har også lest meg fram til at ERTMS nå er hovedgrunnen til denne utsettelsen. Jeg kan jo si det sånn at da jeg drev med samferdselspolitikk fra 2005 til 2009 her på Stortinget, var ERTMS en hovedsak som en måtte få på plass. Nå begynner det endelig å løsne. Det tar litt tid, men det er et enormt prosjekt.

Når det er sagt, er det nok fortsatt en del spørsmål her som jeg gjerne vil utfordre statsråden på, for Rutemodell 2027 kan nå gjennomføres i 2030. Da oppfatter jeg det slik at ting ikke er helt på skinner, for å si det bokstavelig; da blir det utsettelser. Og hva er det Rutemodell 2027 for Østlandet legger opp til? Jo, den legger opp til store effekter for lokaltogtilbudet fra Ski, Asker og Lillestrøm til Oslo. Så har man denne effektpakken – det er mye fine ord her – med tilbudsforbedringer for hele det sentrale Østlandet, altså det som kalles Ny rutemodell Østlandet. Da vil man kunne gå fra 15-minutters til 10-minutters intervall for lokaltog fra Ski, Lillestrøm og Asker inn til Oslo. Det er så ofte at det blir omtrent som med bussen: Man trenger ikke vite når man skal ta toget, man bare går ned på stasjonen, og så kommer det. Det er jo en drøm for dem som er pendlere.

Det vil også bli rom for flere avganger i rushtiden fra pendlerbyer som Tønsberg, Drammen, Eidsvoll, Jessheim og Moss. Det største tiltaket her er den endringen

i Brynsbakken som Elvestuen helt riktig har tatt opp. Den gjør det mulig å kjøre åtte tog ekstra i timen inn til og ut fra Oslo S fra den strekningen. Det er viktig. Derfor håper jeg at det Bane NOR nå sier, er riktig – det må man jo stole på – men at det ikke får så store konsekvenser at alt av ruteforbedringer på Østlandet blir utsatt i nesten ti år. Det ville ikke være noe godt signal å sende når vi snakker om det grønne skiftet, grønn transport osv.: at alt skal stoppe opp eller bli utsatt i flere år.

Det er også andre ting som ligger inne i denne pakken, bl.a. utvidelse av Sandvika stasjon til seks spor. Det er en forutsetning for å få på plass Ringeriksbanen, som nå er godt i gang, i hvert fall planleggingsmessig. Jeg føler at hvis en nå utsetter dette i fem år, må vi få noen svar på om det ikke har noen konsekvenser for andre ting enn at ERTMS kommer på plass først, og så får vi de andre tingene etterpå.

Jeg har en følelse av – etter å ha vært med i samferdselsdiskusjoner i mange år – at tar man den, så tar man den, og får man den utsettelsen, så får man den utsettelsen. Derfor føler jeg meg ikke helt beroliget av det som nå blir sagt. Dette er kanskje – jeg håper det ikke – et sparetiltak, for det er satt av 9,8 mrd. kr til effektpakken Ny rutemodell Østlandet i neste NTP, med 5,6 mrd. kr i første planperiode og 4,2 mrd. kr i andre planperiode.

Høyre kommer i hvert fall til å følge svært nøye med på hvordan framdriften i disse prosjektene blir, og jeg håper at det fortsatt vil være bred enighet om at det å forbedre togtilbudet på Østlandet ut fra og inn til navet som er Oslo S, er helt avgjørende. Det betyr noe. I effektpakken har man kapasitetsøkning på Brynsbakken, man har utvidelse til seks spor på Sandvika, planskilt avgreining til Østfoldbanens østre linje og togparkering sør for Ski. I tillegg kommer mindre tiltak som ventespor og stasjonsutvikling av Grorud, vendespor ved Asker og sikkerhetssone og nye sporvekslere ved Lillestrøm.

Jeg håper at disse prosjektene går videre, at en fortsetter planarbeidet, og at en fortsetter med å holde tempoet oppe, og at ikke innføringen av ERTMS nå blir nok en sovepute for å utsette en kraftig effektbedring på Østlandet, for det trenger vi.

Rauand Ismail (MDG) [15:38:14]: Rutemodell 2027 er av Bane NOR omtalt som en togrevolusjon som skal gi betydelig flere avganger på jernbanen i det sentrale østlandsområdet. Det viktigste prosjektet i pakken for å øke antall avganger, er ombyggingen av Brynsbakken, og det vil si jernbanesporene østover fra Oslo S og mot Bryn.

Å si at dette har vært en vanskelig sak, som statsråden gjorde, er mildt sagt å underdrive. Jeg satt selv i bystyret da vi behandlet saken, og dette har vært en av de aller, aller mest betente sakene i Oslo-politikken i lang tid.

Det handler om at ombyggingen innebærer store inngrep i eksisterende byområder, inkludert riving eller flytting av bevaringsverdige boliger på «Hylla» ved Vålerenga. Saken har vært en stor belastning for beboere og naboer, som lever i usikkerhet om hva som skal skje med nærmiljøet deres.

Bane NOR la i fjor et stort press på Oslo kommune for å hastebehandle saken om Brynsbakken for å sikre framdriften i prosjektet, hvis ikke mente Bane NOR at trusselen var at et nytt rutetilbud med flere togavganger ville bli utsatt i flere år. Dette var også bakgrunnen for at byrådet i Oslo, sammen med enkeltrepresentanter i Rødt og hele Venstres gruppe, sikret flertall for saken da den var til behandling i bystyret i fjor vår.

Når Bane NOR nå melder at de likevel vil utsette prosjektet i flere år, er dette en helt uakseptabel helomvending. Det har stor innvirkning på hverdagen til rundt én million togreisende i Oslo-området, i tillegg til beboerne og naboene som blir direkte berørt av utbyggingen, og som nå må leve med usikkerhet i enda lengre tid. Utsettelsen er også kritisk med tanke på å sikre østlandsområdet en helt nødvendig økning i tilbudet som legger til rette for en kollektivbasert boligbygging i nærområdene til Oslo, og som hindrer ytterligere press på veinetet og flere biler. Når vi nå gjennom en årrekke har investert et titalls milliarder kroner i utbyggingen av jernbanen rundt Oslo, blir saken bare enda mer absurd.

Miljøpartiet De Grønne mener Bane NOR med dette har holdt Oslo kommune, Oslos innbyggere og de togreisende på Østlandet for narr. Oslo kommune har strukket seg langt for å hastebehandle saken, etter sterkt press fra Bane NOR. Vi forventer nå at utsettelsen av prosjektet omgjøres, og at samferdselsministeren så raskt som mulig instruerer Bane NOR til å ta fatt på prosjektet, i tråd med det som var planen.

Seher Aydar (R) [15:40:56]: Det er bra at både ministeren og representanten Elvestuen er opptatt av å forbedre togtilbudet inn og ut av Oslo. Det er Rødt også. Det betyr noe for titusener av pendlere, det betyr noe for klimaet. Det skal også bygges tusenvis av boliger langs traseene i årene som kommer, og de er avhengig av toget. For Rødt er togutbygging viktig – vi er for tog.

Men vi må også innrømme at medaljen har en bakside. Bydel Gamle Oslo er et av landets mest tettbefolkede områder. Her ligger mange bygårder, blokker og gamle trehus tett på jernbanen. Strekningen fra Bryn inn mot Oslo sentrum er en av landets mest trafikkerte jernbanestrekninger. Til nesten alle døgnets tider går bråketet tog rett forbi vinduene til folk. Alt nå kan det kjøre mer enn 400 tog her på hverdager, og utbyggingen skal gi mellom 100 og 200 ekstra persontog hver eneste dag, pluss at det kommer flere godstog. Bane NOR vil

rive et helt lite nabolag for å utvide jernbanesporene i Brynsbakken. Et titalls familier og personer mister hjemmet sitt på det som kalles Hylla. Da mister Vålerenga skole en skolekrets med mange små leiligheter, viktige familieboliger, og hovedstaden mister flere av sine aller eldste beboere hus.

Bystyret i Oslo sa ja til denne planen, men de ba også om at Bane NOR utreder muligheten for å gi noe tilbake til strøket, til bydelen og til byen. De ønsket et større lokk over flere av sporene. Det samme har bydelen og et samlet nærmiljø bedt om. Da vil man slippe at enda mer areal enn i dag bindes opp av jernbanen, med høye gjerder og støyskjermer rundt. Skolebarna vil få en langt større park å leke i. Det kan kanskje også gi mindre støy.

I høst, noen uker etter valget, var en foreløpig utredning klar. Et slikt lokk er fullt mulig å bygge, sier rapporten, det er ikke engang særlig dyrt eller krevende i jernbanesammenheng, men Bane NOR er imot. De har selv uttalt i mediene at ønsket om å spare penger er en hovedforklaring på at de ikke vil bygge et slikt lokk. Skal noe skje, krever det at regjeringen handler. Hvis regjeringen støtter partifellene sine og resten av bystyret i Oslo, må den snart vise det i praksis. Utsettelsen til Bane NOR har gitt en stor, ny mulighet. Nå har man tid til å planlegge lokk, kanskje har man også tid til å finne en bedre løsning, som også tar bedre vare på de verneverdige husene.

Da er egentlig spørsmålet til regjeringen: Vil man vil gripe denne muligheten, eller ikke? Ministeren har et stort engasjement for togpendlerne, det er bra, og jeg håper at han har et like stort engasjement for å gå videre med lokkplanene på Oslos østkant. Vanlige folk fortjener flere togavganger, men vanlige folk fortjener også bedre nærmiljø. Det gjelder også på Oslos østkant.

Ola Elvestuen (V) [15:44:35]: Først vil jeg takke for debatten og for alle som har deltatt. Jeg tror nok at jeg fortsatt har noen spørsmål om dette, for det er ikke noen tvil om at utsettelsen kom overraskende, i hvert fall på meg, og den kom overraskende også lokalt. Nå gjelder det å holde trykk på å få tilbudsforbedringen, som har vært der gjennom mange år – den må fortsette. Rutemodell 2027 er den vi har sett fram mot hele veien, når vi har drevet fram prosjektet, i hvert fall fra Oslo og osloregionens side. Jeg mener man fortsatt må se på om det er mulig å få dette tidligere enn 2030, og også om det er andre tilbudsforbedringer, ikke bare i de sentrale delene av nettet, men i de ytre delene – som dette med halvtimesruter til Hokksund, eller mot Fredrikstad og andre deler av det ytre nettet. Nå kommer det en bedring på Gjøvikbanen, men dette har også stor betydning innenfor hele østlandsregionen.

Så er det nok en kjensgjerning, og det tror jeg statsråden og alle som planlegger her, bare må ta inn over

seg, at med denne utsettelsen kommer Oslo til å lete etter om det er bedre løsninger for Brynsbakken enn den som nå ble vedtatt. Om det er mulig å få til noe der som gjør det bedre, både for nåværende beboere og for regionen, mener jeg det er noe vi må se på også som en mulighet, både for å få tilbudet, og også for å gjøre den omlegnelsen av jernbanen bedre for lokalmiljøet.

Man vil fort ende opp med at det er fysisk mulig, men at det er en kostnad som følger med. Da vil vi, i hvert fall fra Venstres side, følge opp den eventuelle kostnaden, om det er den vi må ha trykk på for å lage et så godt tilbud som mulig. Dette må være et tilbud som bygger opp under jernbanesatsingen som klimatiltak, men like mye som næring, og det at det gjør det mye enklere for folk flest å bevege seg rundt i østlandsområdet. Jeg har alltid sagt at man må huske på at de som går, sykler, kjører bil eller tar toget eller annen kollektivtransport, gjerne er de samme folkene, og da må det totale tilbudet være der, samtidig som løsningene hver for seg må være gode nok.

Jeg vil avslutningsvis takke for debatten, og så vil i hvert fall vi holde trykket oppe på denne saken også framover.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:47:38]: Jeg vil takke for en interessant debatt med viktige temaer.

La meg begynne med å si at jeg har ingen vanskeligheter med å forstå at det er en skuffelse, særlig da i Oslo og Oslo kommune, knyttet til at det her blir en utsettelse. Samtidig har Bane NOR hele veien vært tydelig på at endelig reguleringsplan må foreligge for at Brynsbakken skal kunne ferdigstilles før bygging av nytt signalsystem, at det må være på plass på et tidlig nok tidspunkt. Man har hele tiden også sagt at her vil det kunne bli en utfordring hvis man fikk den type situasjon som her oppsto, nemlig at vi nå har fått klager på vedtaket og oppsetten- de virkning, og da medførte det at prosjektet måtte utsettes. Man skjønner jo at det ikke er ideelt, at det ikke er ønskelig i utgangspunktet.

Når det gjelder byutvikling, forutsetter jeg at Bane NOR og Oslo kommune har en god prosess om videre planlegging av prosjektet. Stortinget vil deretter ta stilling til omfanget og oppstart av prosjektet når forslaget til kostnadsramme blir forelagt Stortinget. Jeg er opptatt av at jernbaneprojektet skal bidra til god byutvikling når det bygges ut i bynære områder. Det er naturlig at Bane NOR bidrar til utbygging av andre tiltak som må tas med samtidig som investeringer i jernbane, men her må man altså finne balansepunktet, en forholdsmessighet, for vi kan heller ikke akseptere at man får fordyrende elementer i prosjektene. Det må i hvert fall være innenfor rimelighetens grenser.

Så tenker jeg at det er greit å minne om at årstallet 2030 har sin opprinnelse i Solberg-regjeringens forslag til NTP. Der ble dette skjøvet fra utgangspunktet 2026, og det var som følge av at det rent økonomisk ikke var funnet rom for å prioritere hele effektpakken tidlig i planperioden. Det er altså ingen ny hendelse som har oppstått her og nå, og det er ingen andre tiltak i denne effektpakken som er utsatt, formelt, per nå.

Jeg skjønner at dette skaper usikkerhet for de berørte. Bane NOR går selvfølgelig videre med arbeidet med innløsning. Reguleringsplanen blir forhåpentligvis etter hvert godkjent, slik at man etter hvert skaper større og større sikkerhet for de berørte i denne prosessen. Slik er det dessverre med mange samferdselsprosjekter, at det berører mange. Det berører storsamfunnet og alle som skal bruke tilbudet, men også de menneskene som blir berørt når det gjøres nye investeringer. Det tror jeg vi alle har kjent på fra våre roller i politikken gjennom årene, at det også er vanskelige prosesser, men det må også noen ganger til for at vi skal lykkes med det store prosjektet, som er å få til et bedre jernbanetilbud for hele Østlandet.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avslutta.

Sakene nr. 9 og 10 vil bli behandla under eitt.

Sak nr. 9 [15:50:40]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde og Tor André Johnsen om å oppheve nasjonalt skjenkeforbud for restauranter (Dokument 8:61 S (2021–2022))

Sak nr. 10 [15:50:40]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å oppheve den nasjonale skjenkestoppen for utelivsbransjen (Dokument 8:62 S (2021–2022))

Presidenten: Presidenten vil ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Cecilie Myrseth (A) [15:51:53]: Hvorfor har vi tiltak som gjør så stor innngripen i folks liv? Det handler jo om

at det er en pandemi som velger ikke å være ferdige med oss, selv om vi alle så gjerne skulle vært ferdige.

Regjeringens rolle er å respondere raskt, følge med og handle ved behov. I september feiret vi med glede gjenåpning og endelig litt mer frihet, men før jul hadde vi også det største utbruddet av den nye varianten her i Norge, og igjen ble målet å begrense kontakten mellom folk.

Konsekvensene over tid er store, for bransjer, for arbeidsplasser og for barn og unge. Det er alarmerende tall for spiseforstyrrelser – en økning. Det er ensomhet, konsekvenser for psykisk helse og for helsepersonell i både kommuner og sykehus, og forskjellene mellom folk øker.

Vi kjenner alle noen som jobber i disse bransjene, bl.a. en veldig hardt rammet serverings- og utelivsnæring. Vi kjenner disse folkene, det er skikkelige folk som tar smittevern på alvor. Det er ikke det dette handler om, at man ikke har forståelse for en næring. Det handler om å ta pandemien på alvor.

For regjeringen er det særdeles viktig å ivareta arbeidsplasser og bidra til at bedriftene klarer seg også gjennom disse ukene. Tiltak og kompensasjon må derfor gå hånd i hånd. Det gjør de med denne regjeringen. Økonomiske tiltak er innført, lønnsstøtte. Det kommer også ekstra støtte til sykehusene.

At folk er lei, at det er tiltakstrøtthet, og at en er sliten, er fullt forståelig. At det stilles spørsmål og er diskusjon, er også fullt forståelig og helt naturlig i et demokrati. Men noen må gjøre disse krevende vurderingene. De må gjøres balansert, og det må være de faglige rådene som ligger til grunn, selv når det er vanskelig og vi er slitne, for målet må jo være å ha kontroll og vite hva vi skal ha kontroll over, at det er en balanse, at vi har kontroll i helsevesenet vårt. Så må det selvfølgelig måles opp mot hva som er forholdsmessig, og det skal være i tråd med smittevernloven. Det ansvaret tar regjeringen. Men det er en helhet her vi ikke kan se bort fra, og de tiltakene som er innført, bygger altså på faglig begrunnede råd som er gitt til regjeringen.

Det ble først innført skjenkestopp klokka 24, men man så at man var nødt til å stramme ytterligere til. Vi har altså prøvd, fordi det har vært stor vilje i denne salen til å se på ulike måter å gjøre det på. Vi har prøvd, i fjor, på å gjøre vurderinger av om man kan skille mellom matservering og bar. Det funket ikke så godt, det må vi innrømme, også vi som var med på det fordi vi ønsket det så inderlig. Det er ikke mulig å skille mellom restauranter med Michelin-stjerne og uteplasser som serverer «grændis».

Så er det noen som sier: Jammen, er det så stor forskjell på et glass vin og en Pepsi Max? Forskjellen er at jo flere glass vin en tar, jo mindre blir meteren. Jeg tror ikke

det samme skjer uansett hvor mange Pepsi Max-flasker en drikker. Er det én ting en ikke skal gjøre, er det å begynne å rasjonere hvor mye folk får lov til å drikke.

Situasjonen i verden, inkludert Norge, er alvorlig. Vi ser det når smittetallene går fra 3 000 om dagen til 8 000 om dagen på ganske kort tid. Vi er nødt til å ha kontroll. Rimelig snart, neste uke, kommer jo regjeringen med nye vurderinger.

Så til de forslagene som ligger. For det første er begge forslagene som å slå inn åpne dører. Regjeringen følger smittevernloven. Man gjør vurderinger hele tiden, det er man pålagt, av om de tiltakene som innføres, er forholdsmessige, og man gir ut nødvendig informasjon. Den er offentlig. Derfor kommer vi ikke til å støtte de forslagene som ligger.

Men er det én ting som er sikkert, er det at idet det er forsvarlig, kommer vi ikke til å vente en dag lenger enn nødvendig med å åpne opp. Det er ingen som ønsker strengere tiltak enn nødvendig, men vi er nødt til å ha kontroll og sørge for at helsevesenet også har kontroll.

Erna Solberg (H) [15:57:09]: Jeg har vel en viss følelse av at jeg har vært her før og diskutert akkurat den samme saken. Heldigvis er vi i en litt annen situasjon enn vi var i for ett år siden. Vi er i en situasjon hvor selv om smittetallene er høye, så er svært mange vaksinert, svært mange har fått en tredje dose, og svært mange deler av vårt samfunn kan fungere godt. Likevel er det ingen tvil om at belastningen vi har i både førstelinjen i kommunene og sykehusene er så stor, ikke minst på grunn av hvor lenge dette har pågått, at det er nødvendig å ha ordentlige smitteverntiltak som bidrar til at vi har kontroll.

Det er heller ikke vanskelig å forstå hvor håpløst og vanskelig dette føles for en næring som har måttet ta mesteparten av de inngripende tiltakene. Tirsdag hadde jeg møte med en rekke næringsdrivende innenfor reiseliv og restaurantvirksomhet i Bergen. Det er klart at håpløsheten er stor. Det de ønsker seg mest av alt, er forutsigbarhet fremover, forutsigbarhet for kompensasjonsordninger, fleksible og gode ordninger, men også forutsigbarhet for når det er trygt nok til å starte opp – for opp og ned er veldig krevende på kort tid.

Det er ingen grunn til ikke å si at det kunne vært greit å være for å heve skjenketaket av hensyn til næringen og heve forbudet mot skjenking, men det er altså ikke det som er bakgrunnen for at vi er nødt til å jobbe med disse sakene. Det er en smitte vi er nødt til å forholde oss til. Vi har en vifte av tiltak vi kan bruke, og valget av tiltak i den viften har Stortinget gitt regjeringen i ansvar å forvalte. Derfor dreier denne saken for oss i Høyre seg ikke om spørsmålet om hvilke smitteverntiltak som er riktige, men om hvem som skal fatte vedtakene. Vi

mener det er regjeringens ansvar og plikt å sikre og håndtere dette. Det mente vi i januar i fjor, og det mener vi altså i januar i år også, uansett hvilken posisjon vi sitter i.

Det er slik at vi fra Stortinget, senest ved revidering av smittevernloven i 2019, har pålagt regjeringen ansvaret for å se helheten i dette. Da må vi ha tillit til at regjeringen faktisk gjør de riktige vurderingene, og ikke overta ansvaret uten noe særlig annet grunnlag enn det som er offentlig gitt uttrykk for fra regjeringens side, for å gjøre andre valg. Derfor vil vi i utgangspunktet si at det er helt grunnleggende for oss at vi ikke skal gå inn og plukke hvilke smitteverntiltak som velges. Selv om det i viften er flere andre tiltak som kan velges, er vi enig i formålet, nemlig at vi må få ned møteplassene mellom folk, vi må sørge for at folk klarer å holde meteren, vi må sørge for at smittevernet er der. Men det er altså regjeringens ansvar og plikt å sørge for å ta de riktige valgene i denne sammenheng.

Å fastsette smitteverntiltak er krevende, og det er summen av tiltak som er viktig. Det er derfor også vanskelig å snakke om hvert enkelt tiltak uavhengig av hva alternativene skulle være. Den helheten har vi fagmyndigheter til å gi råd om, og vi har en regjering til å fastsette vedtakene rundt det.

Det er lagt frem flere forslag, og vi kommer til å stemme imot ut fra et prinsipielt synspunkt knyttet til forholdet mellom regjeringen og Stortinget. Det er også fremmet flere andre forslag i forbindelse med denne saken. De fleste av de forslagene har implisitt at regjeringen ikke følger den smittevernloven Stortinget har vedtatt. Det har ikke jeg noe grunnlag for å si at den ikke gjør. Vi kommer altså til å stemme imot de forslagene som er fremmet, ut fra at vi mener vi må forvente at regjeringen følger reglene. Hvis de ikke følger reglene som ligger i smittevernloven, er det en sak hvor kontrollkomiteen og andre etterpå må vurdere om det er gjort på riktig måte.

Men det er ett område hvor jeg vil få lov til å gi en anbefaling til regjeringen. Det er nemlig slik at vi fra 21. januar i fjor begynte å offentliggjøre begrunnelsene våre på regjeringen.no for alle typer inngripende smitteverntiltak ut fra diskusjonen som hadde vært om dette. Det synes å ha glippet for regjeringen. Det er ingen oppdateringer eller offentliggjøring på regjeringen.no om begrunnelsene for dette siden 28. april. Det betyr at de innstrammingsvedtakene som er gjort, ikke er begrunnet på samme måte. Jeg vil anbefale regjeringen å gå tilbake til den praksisen.

Hans Inge Myrvold (Sp) [16:02:43]: Pandemiutviklinga har vore og er utfordrande for mange – sidan i haust, då Noreg vart forklart at ein kunne leva normalt,

til no, der ein i desember på ny måtte innføra djupt inngripande tiltak i samfunnet for å redusera smitteomfang og ikkje minst antalet innleggingar på sjukehus. Nye virusvariantar gjev oss nye utfordringsbilde som må handterast. Helsemyndigheitene har framleis ikkje god nok oversikt over kva omikron vil gje av langvarige effektar, særleg for omsynet som gjeld sjukehusinnleggingar og intensivbehandling.

I midten av desember var det ingen i denne salen som stilte spørsmål eller kom med kritikk rundt nye, varsla tiltak frå regjeringa. Heller tvert om – det var brei semje om innføringa og alvoret. Det er sjølvsagt ikkje ein ønskt situasjon, og ein erkjenner at tiltaka har vore særleg krevjande for restaurant- og serveringsbransjen, som har hatt det tøft lenge. Difor har fleire av tiltaka som regjeringa har følgd opp med den siste tida, som t.d. lønnsstøtteordning og kommunal kompensasjonsordning, vore viktige og riktige båtande tiltak opp mot bransjen.

8 385 – dette talet er antal positive smittetilfelle i landet siste døger. Det har aldri vore registrert tilsvarende antal tidlegare under nokon tid av pandemien. Samstundes kjem det ei rekkje nyhendeoppdateringar frå verda elles som refererer til store og til dels ekstreme eskaleringar av smitte og sjukehusinnleggingar. Mange samfunn er no heilt eller delvis stengde ned, som t.d. Nederland og Canada. Noreg var forholdsvis tidleg ute med ny strategi og nye tiltak i midten av desember samanlikna med andre europeiske og nordiske land. Dette har vore med på å dempa presset i helsetenestene.

Me veit at kombinasjonen av smittevern og alkohol ikkje er ein god formel. Ansvaret som kviler på kvar enkelt av oss, er stort. Å invitera til sosial kontakt må avgrensast til me har betre og meir overordna kontroll. Difor bør ikkje Stortinget gå inn i enkeltelement av ein samla pakke av smitteverntiltak, med den erfaringa Stortinget har med dette frå tidlegare.

Kontrollmyndigheitene i kommunane har formidla til meg og rapporterer om eit stort og betydeleg avvik på smittevernoppfølging når ein samlar seg og inntek alkohol. Mange verksemder har vore flinke til å leggja til rette for avstand og avgrensingar i antal, men eit fåtal av oss er flinke nok til å ta gode nok omsyn når ein samlar seg rundt eit bord i sosialt lag. Det vert difor heilt feil på noverande tidspunkt å ta stilling til endringar i smitteverntiltaka gjennom desse representantforslaga, og i alle fall før nye helsefaglege vurderingar er lagde fram frå FHI og Helsedirektoratet. Regjeringa har tidleg varsla at dei vil koma med ei ny oppdatering om ei dryg veke. Inntil då må me som dei fremste folkevalde støtta opp under og ikkje byggja ned alvoret i den faktiske situasjonen landet og verdssamfunnet elles står i.

Stortinget skal vareta alle delar av samfunnet og det regulerte næringslivet. Regjeringa har fått tildelt mynde

til å gjera heilskaplege og forholdsmessige vurderingar. Dei kjenner også til dei mange innspela og den kritiske situasjonen for restaurant- og serveringsbransjen. Eg er overtydd om at dette vert innspel som regjeringa vil ta med seg inn i sitt vidare arbeid med oppdaterte tiltak.

La oss halda fram med å tenkja førebygging der liv og helse står i sentrum.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [16:07:24]: Vi har stått to år i en pandemi, og helsevesenet vårt har hatt det beintøft, og mange andre grupper i samfunnet i tillegg. Det har vært tøft, og det har vært vanskelig, og mange har strukket seg mye, mye lenger enn det vi kan forvente, for å sikre at samfunnet fungerer slik det skal.

Men det er også noen grupper, som restaurantbransjen, som har blitt beinhardt rammet av de restriksjonene man har innført. Mange av dem har vært stengt ned både ni og kanskje helt opp mot ti måneder. Det er klart at det får konsekvenser, og det er mange, mange tusen ansatte som nå er usikre på om de faktisk kommer i jobb igjen, og om bedriften faktisk er der. Det er også bedriftseiere som er frustrerte og usikre på om de kommer til å overleve, og vi har sett en rekke konkurser. Det er alvorlig.

Det har i stort vært bred enighet om de tiltakene som har vært gjort, og det som fagmyndighetene har kommet med, men jeg synes også at Stortinget bør merke seg at de konklusjonene som fagmyndighetene nå kommer med, ikke lenger er like tydelige og klare, når det gjelder f.eks. dette med restauranter. Jeg har registrert at både Nakstad, FHI og andre er mer utydelige på hvorvidt dette tiltaket er et så godt tiltak, enn det jeg opplever at statsråden er. Jeg hører nå at en Arbeiderparti-representant står her og sier at Arbeiderpartiet er opptatt av at man ikke skal ha dette lenger enn det som strengt tatt er helt nødvendig, men jeg har møtt i debatt med statssekretæren og registrert at statsråden sier at det skjer ingenting før 14. januar, selv om man sier at man følger utviklingen hver eneste dag, eller kontinuerlig.

Da har man egentlig bestemt seg, og det gjorde man for en måned siden, og det er jo det som gjør at vi tar denne diskusjonen i Stortinget igjen. Jeg synes det er trist at Høyre velger å bare følge etter og ikke ta stilling til de nye tingene som har kommet fram, og som jeg mener har kommet godt fram de siste ukene. Jeg har også registrert at FHI i lang tid har sagt at man har vært moderat, hvorvidt man har ment at disse effektene har vært slik som statsråden og det politiske flertallet sier og hevder her, men at de endret før den siste stengningen. Så ser det jo heller ikke helt bra ut når man den ene uka sier kjør på, arranger julebord, ikke avlys – og så går det en uke, og så stenger man ned.

Da er det også greit å ha med litt fakta. Kommuneoverlegen i Bergen hadde en rykende fersk undersøkelse, en rapport, som viser at for fjoråret under ett var det 24,4 pst. som ble smittet i egen husstand. Det var 4,6 pst. som ble smittet i utlandet, 4,8 pst. var elever i barneskole, og 4,7 pst. ble smittet på arbeidsplassen, mens 1,5 pst. av de smittede ble smittet på en bar eller på et utested, og kun 0,5 pst. ble smittet under et restaurantbesøk. Det viser jo at det er behov for å ta denne debatten.

Så er det jo spesielt å registrere at både SV og Venstre var høye og mørke og gikk ut som en løve og falt ned som en skinnfell. De kommer nå med et forslag som ikke betyr noen verdens ting, annet enn at statsråden skal fortsette å gjøre det hun har gjort, nemlig å vurdere. Det har hun jo sagt, at hun skal vurdere, men hun skal ikke gjøre noe før tidligst 14. januar og sender nå ut signaler om at man fortsatt kan risikere at det tar enda lengre tid.

Men Fremskrittspartiet kommer til å støtte forslagene. Det eneste er dette som går på innsyn, å få vite hvilke vurderinger som er gjort. Der har jeg også selv sendt et spørsmål til statsråden, nettopp for å utfordre på å få utgitt disse opplysningene, rundt de juridiske betenkningene. For når vi skal iverksette inngripende tiltak, må man være sikker på at det er de rette tiltakene og forsikre seg om at det er dette tiltaket man bør gjøre eller ikke bør gjøre.

Vi er enig i at vi står i en pandemi. Fremskrittspartiet har stort sett støttet opp om de tiltakene som har vært, men det handler nå om at det har blitt reist tvil ved om hvorvidt dette tiltaket er det rette og viktigste. Vi har altså en bransje, som jeg startet med, som står i en kjempevanskelig situasjon, og mange, mange tusen ansatte risikerer å miste jobben sin og aldri få tilbake jobben sin, og mange ser at livsverket sitt er i ferd med å gå til grunne.

Så jeg håper at de partiene som er i denne salen, faktisk vurderer Fremskrittspartiets forlag og støtter det, for å oppheve dette. Det betyr fortsatt at det skal være lokale forskjeller, og det skal være opp til lokale myndigheter, kommunene, å vurdere hvilke tiltak man skal ha i forhold til reduksjon i skjenketid osv., og eventuelt ikke skjenketid i det hele tatt. Og jeg tar vel opp forslagene.

Presidenten: Da har representanten Bård Hoksrud tatt opp de forslagene han refererte til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:12:36]: Det er dessverre ikke overraskende at Høgre ikke vil stille krav til at inngripende tiltak skal vurderast fortløpande, eller at offentlegheit og storting skal ha tilgang til grunnlaget for avgjerder. Spesielt det siste er litt spesielt, ettersom vi hørde at tidlegare statsminister i innlegget no nettopp kom med eit tips, eit råd, til regjeringa om å offentliggjere det. Kvifor kunne ikkje Høgre da støtte nettopp det forslaget?

Men vi hugsar jo korleis det var under høgreregjeringa si handtering av pandemien. Dei måtte pressast til å offentleggjere grunngevingar; dei nekta Stortinget innflytelse og kontroll med inngripande tiltak. SV har føreslått det no i fleire rundar, vi har eit forslag inne til behandling i Stortinget no. Og ikkje minst er situasjonen i helsevesenet – låg bemanning, dei dårlegaste i Europa på intensivkapasitet per 100 000 innbyggjarar – ein arv som har gjort at handteringa no er enda vanskelegare, og som også dimensjonerer tiltak i dag. Det er jo klart at det er situasjonen i helsetenesta som gjer at behovet for inngripande tiltak blir større. Det er denne fella vi åtvarar Støre-regjeringa mot å gå i. Vi må aldri gløyme kor alvorleg inngripande tiltak er, kor alvorleg det er for folk, for tilsette, for bedrifter og for velferd. Når ein gjennom smittevernloven vedtar inngripande tiltak som kan ha vesentleg påverknad på folks liv, må vedtaket byggje på klare faglege grunngevingar, og det må vere samhøve mellom konsekvensane av tiltaket og smitteeffekt. Loven krev solide grunngevingar, som det står skrive, og desse skal gjerast fortløpande.

Det kan vere mange gode grunnar til anten å oppheve eller forsterke tiltak undervegs også utover dei fastsette datoane ein har sett, og det har altså skjedd. Men all den tid Stortinget – og for den saks skuld offentlegheita – ikkje veit kva grunngevingane er for desse tiltaka, blir Stortinget sett i ein veldig vanskeleg situasjon. Det blir veldig vanskeleg å stemme for å oppheve eit enkeltvedtak. SV kjem difor ikkje til å støtte forslaget om å oppheve nasjonal skjenkestans. Men vi vil presisere at inngripande tiltak skal vurderast fortløpande, ikkje månadleg. Det opnar ikkje smittevernloven for, inngripande tiltak skal vurderast fortløpande for å grunngi at det er samhøve mellom tiltak og effekt.

Stortinget har gitt fullmaktene – heilt riktig – til inngripande tiltak i pandemi, men da har vi også ei plikt til å kontrollere at vedtak er skikkelege, og at det er samhøve. Viss vi skal kunne vareta vår plikt, krev vi innsyn. Vi skulle også kunne krevje av regjeringa at dei følgjer den loven som til kvar tid er vedtatt av Stortinget, og – som SV altså har føreslått, og som no er til behandling i denne sal – vi skal kunne etterbehandle forslag. Vårt forslag går altså ut på at det skal gjerast vurderingar fortløpande. Det betyr at det skal gjerast raske vurderingar av alle vedtak, også nasjonal skjenkestans.

Så støttar vi forslaget frå Venstre. Vi meiner det er heilt openbert at grunngevingane må gjerast offentlege, slik at både offentlegheit og storting kan vere i stand til å drive kontroll. For det er jo ikkje slik, og kan aldri bli slik, for alle som trur på demokrati, at det kan finnast ei lita gruppe menneske som veit best kva som er best. Det er ingen som veit kva som er best. Ekspertane veit ikkje det, byråkratar veit ikkje det, politikarar veit ikkje det,

folk veit ikkje det – ingen veit det. Men det er når ein gjer dette offentleg, at vi får ein stor offentlig debatt, at vi kan kome fram til dei aller beste avgjerdene.

I historias lys trur eg at vurdering av Stortingets kontroll med inngripande smitteverntiltak kjem til å få hard medfart. Stortinget har ikkje i tilstrekkeleg grad kontrollert at inngripande smitteverntiltak har vore bygde på skikkelege grunngevingar, og kontrollert det på ein ordentleg måte. Men vi har framleis moglegheit til å gjere noko med det, og med det fremjar eg forslaget til SV.

Presidenten: Da har representanten Torgeir Knag Fylkesnes tatt opp det forslaget han refererte til.

Seher Aydar (R) [16:17:50]: Gjennom hele pandemien har Rødt vært opptatt av at smitteverntiltakene må møtes tydeligere og bedre med økonomisk kompensasjon, sånn at det ikke er arbeidsfolk som må betale den høyeste prisen. Men skiftende regjeringer klarer ikke å levere kompenserende tiltak som er gode nok. Folk som allerede har lavere lønninger enn gjennomsnittet, blir gang på gang permittert. Det er ikke bare økonomien, men også den mentale helsen som blir påvirket av det. Folk som jobber i serveringsbransjen, trenger også at regjeringen stiller opp raskt og tydelig for dem. Når det ikke skjer, har vi forståelse for at frustrasjonen øker.

I Rødt har vi valgt å fokusere mest på at sykehuskapasiteten må økes, at de som jobber i front, får bedre arbeidsvilkår, at de som mister jobben eller blir permittert, blir kompensert, og at folks psykiske helse og tilgangen til hjelp styrkes. Vi har vært opptatt av det politiske ansvaret for de økonomiske og sosiale konsekvensene av smitteverntiltakene.

Så er det sånn at vi i dag behandler et konkret forslag – eller to. Det er viktig for oss å legge helsemyndighetenes kunnskap til grunn i møte med økt smitte i samfunnet. I denne saken er det knyttet usikkerhet til effekten. Når forslaget om skjenkestopp nå først kommer til Stortinget, kommer Rødt til å støtte en begrenset åpning framfor full skjenkestopp. Samtidig er det viktig for oss å nevne at det forutsetter gode smitteverntiltak. Utelivsbransjen har allerede erfaringer med tiltak som avstand og bordservering, vi har hatt flere runder med kortere åpningstider, regulert lydnivå osv.

En fersk rapport fra FHI viser at det ikke er skille mellom de kommunene som har hatt full skjenkestopp, og de som har hatt begrensninger i skjenking. Da er det vanskelig for oss å forsvare tiltak som er en enorm belastning for en bransje som over disse to årene allerede har måttet bære store byrder.

I dag kommer Rødt til å stemme for begge de løse forslagene, fra SV og fra Venstre. Vi kommer også til å støtte forslagene nr. 1 og nr. 3 i representantforslaget fra Frem-

skrittspartiet. Vi kommer til å stemme mot forslaget om at det kun skal knyttes til matservering. Erfaringer fra i fjor tilsier at akkurat det ikke fungerte så godt. Så i dag stemmer vi for disse forslagene. Framover forventer jeg av regjeringa at vi kan ha mer åpenhet rundt vurderingen av tiltakene, og også forskning på tiltak og oversikt over tiltaksbyrden. Etter over to år med pandemi skulle det egentlig bare mangle at vi ikke har lært oss dette.

Sveinung Rotevatn (V) [16:20:53]: Denne saka reiser to spørsmål. Det eine er det prinsipielle rundt forholdet mellom storting og regjering, og det andre er det faktiske rundt smitteverntiltaket skjenkestopp.

Når det gjeld det prinsipielle, om forholdet mellom storting og regjering, er eg og Venstre einige i det representanten Solberg gjorde klart i innlegget sitt, nemleg at når Stortinget har delegert myndigheit til regjeringa, med god grunn, i dette tilfellet for å kunne balansere smitteverntiltak mot kvarandre, bør den myndigheita liggje til nettopp regjeringa. Det er ikkje unikt for denne saka, det er mykje myndigheit og mange fullmakter som er gjeve til regjeringa, der i og for seg eg og partiet Venstre kan ha sterke meiningar, men der vi likevel meiner at regjeringa bør ta avgjerda. Det gjeld f.eks. klagevedtak på ulv like før jul eller ein mykje venta utnemning av sentralbanksjef, og ein del andre spørsmål der det er mykje politisk debatt, der eg har sterke syn, men der eg meiner at Stortinget ikkje bør fatte avgjerder og gjere enkeltvedtak. Difor kjem ikkje Venstre til å støtte dei ulike forslaga frå Framstegspartiet og Miljøpartiet Dei Grøne her i dag.

Når det gjeld det faktiske, nemleg diskusjonen rundt skjenkestopp som smitteverntiltak, har eg tillate meg offentleg, og det gjer eg også her, å meine noko om det, for når vi ser utviklinga som har vore sidan før jul, vert spørsmålet vi alle må stille oss, om dette er eit riktig tiltak, om det er eit forholdsmessig inngrep i livet til folk og for næringslivet, i lys av den situasjonen vi står i.

Eg har full forståing for at det var svært stor usikkerheit før jul. Regjeringa måtte handle raskt; ein kunne ikkje vente på at kommunane skulle fatte avgjerdene, ein måtte ha nasjonale tiltak. Då visste vi lite. No veit vi meir. Det aller meste som har kome av informasjon om omikron-varianten, iallfall som eg er vorten gjort kjent med, har drege i positiv og ikkje i negativ retning. Det er bra. Vaksinane vert rulla ut. Eg skal sjølv ta tredje vaksinedose etter møtet i dag, gjeve at møtet ikkje dreg altfor langt ut i tid. Eg kan avsløre at eg ikkje er blant dei mest risikoutsette i dette samfunnet. Det er eg for så vidt glad for personleg, men det seier også noko om kor langt vaksineringa er komen. Det er bra, det gjer oss meir motstandsdyktige.

Å ha nasjonal skjenkestopp i alle kommunar, for alle, utan rom for lokale variasjonar, er eit svært inngri-

pande tiltak, og eg må seie at eg er svært tvilande til om det er forholdsmessig i den situasjonen vi er i no. Difor vil eg oppfordre regjeringa og statsråden til å ikkje la det gå prestisje i saka, men når ein no skal gjere ei ny vurdering 14. januar, å la kommunane få den myndigheita som dei har vore i god stand til å handtere når det gjeld reglar for skjenking gjennom heile pandemien.

Så er det eit forslag som eg sjølv har sett fram, og det håpar eg at Stortinget vil støtte. Representanten Solberg sa i innlegget sitt at mange av forslaga, og eg tolka det slik at det òg gjaldt mitt forslag, er ein indirekte mistillit til at regjeringa ikkje følgjer smittevernlova. Eg vil understreke at det er det ikkje. Men det som er viktig med forslaget mitt, er at når regjeringa gjer desse vurderingane om forholdsmessigheit, bør ein offentliggjere dei vurderingane. Det gjorde Solberg-regjeringa rutinemessig, klokeleg – det har ikkje vorte gjort, det har ikkje vorte oppdatert med den nye regjeringa, i alle fall ikkje som eg har fått med meg. Det bør den nye regjeringa gjere.

Det er i høgste grad eit spørsmål Stortinget bør engasjere seg i, at ein får ut den informasjonen om forholdsmessigheitsvurderingar som regjeringa føretar seg etter smittevernlova. Eg håpar at Stortinget, og også partiet Høgre, vil støtte forslaget eg har kome med i den samanhengen.

Eg tek dermed opp det forslaget, og så har eg varsla at Venstre i tillegg kjem til å støtte forslaget frå Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Da har representanten Sveinung Rotevatn tatt opp det forslaget han refererte til.

Rauand Ismail (MDG) [16:25:09]: Utelivsbransjen er noe av limet i samfunnet vårt. For mange er det den viktigste sosiale arenaen de har. Det jobbet 70 000 mennesker i serveringsbransjen i 2019. I 2020 var det 60 000. Mange flere arbeidsplasser står nå i fare for å forsvinne for godt. Derfor ba MDG allerede før jul om at full skjenkestopp ble erstattet med mer fleksible løsninger. Vi vet mye om hva som virker mot smitte – avstand, færre nærkontakter, håndvask, munnbind og selvsagt vaksine. At to personer kan sitte rundt et bord med avstand og drikke Pepsi Max, men ikke drikke øl eller vin, står ikke på listen over tiltak vi vet virker. Full skjenkestopp rammer tusenvis av lavtlønnede og en hel landsdekkende næring. Det gjør lokalsamfunnene våre litt fattigere.

Å oppheve den nasjonale skjenkestopp betyr ikke fullt frislipp. En løsning kan være å overlate ansvaret til kommunene, slik NHO Reiseliv har tatt til orde for, eller skjenkestopp fra et gitt klokkeslett på kvelden til et gitt klokkeslett på kvelden og kun bordservering.

Så vil jeg minne om dette: Polet er åpent, REMA 1000 selger fortsatt øl. Hvis begrunnelsen for skjenke-

stopp er alkoholpåvirkning som fører til smitte, klarer de fleste helt fint å drikke seg fulle på hjemmefester. Smittevernet er neppe noe bedre der enn det er på restauranter og puber over hele landet. Å oppheve skjenkestopp handler ikke om fyll, det handler om å redde en hel bransje.

Til slutt vil jeg si noe om Stortingets rolle. Jeg trodde ikke det skulle bli nødvendig, men når vår tidligere statsminister ikke har tenkt å overkjøre regjeringen, samtidig som en hel bransje er i ferd med å knekke ryggen på grunn av regjeringens smitteverntiltak, mener jeg det er på sin plass: All makt er i denne salen. Stortinget har totalt misforstått sin rolle hvis vi tror jobben vår er å nikke til alt regjeringen kommer med av smitteverntiltak. Ja, regjeringen har ansvaret for å lede oss gjennom krisen, men Stortinget har en avgjørende kontrollfunksjon. Under koronapandemien har vi et soleklart selvstendig ansvar for å vurdere tiltaksbyrden opp mot helsegevinsten.

MDGs vurdering i denne saken, som jeg vet at mange i denne salen deler, og som jeg vet at mange i befolkningen deler, er at total nasjonal skjenkestopp, som Norge i dag altså er det eneste landet i Europa som har innført, har en altfor stor tiltaksbyrde. Det dreper rett og slett en hel bransje.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [16:28:00]: Jeg har jobbet lenger i norsk helsevesen enn jeg har vært politiker. I norsk helsevesen får man av og til inn så mange pasienter at man ikke vet hvordan man skal prioritere. Da prioriterer man det alvorligste først.

Nå er det sånn at vi har fått en skjenkestopp. Den skjenkestopp er ikke et alkoholpolitisk spørsmål for Kristelig Folkeparti, hvis noen skulle tro det. Vi ønsker utelivsbransjen vel. Dette handler om et smitteverntiltak sammen med alle andre tiltak. Jeg hørte angivelig at Folkehelseinstituttet denne uken sa at det ikke handlet om enkelttiltak, men om summen av tiltak for å få ned smitten, og da var dette ett av tiltakene i summen.

På en dag hvor vi har de største smittetallene vi noen gang har hatt, med et virus som er mutert, som vi vet smitter mer enn det gjorde i fjor, og som skaper enda større press på norsk helsevesen, er det et paradoks for meg at vi – uten det beste bakgrunnsstoffet, som jeg mener regjeringen har – skal avgjøre dette i denne sal. Før jul satt vi i denne salen og snakket om spesialsykepleiere og leger, og vi – både tidligere regjering og denne regjeringen – snakket om at vi måtte få sykehusene opp å gå fordi det var mange pasienter som var satt på vent og ikke fikk operert eller behandlet det de skulle fordi det ble tatt kapasitet til pandemien.

I denne situasjonen velger Kristelig Folkeparti å støtte regjeringens tiltak med skjenkestopp, når det er

det faglige rådet, for vi har ikke de andre rådene som noen i salen angivelig har. Summen av tiltak må vi i fellesskap gjøre, og også ha tiltak for utelivsbransjen, nettopp for å komme i mål med pandemien.

Vi vet at den beste muligheten for å komme i mål med pandemien er at flest mulig bør – eller må, vil jeg si – vaksineres seg hvis de ikke har en grunn for ikke å gjøre det. Det vil hjelpe helsevesenet; det vil hjelpe utelivsbransjen.

Når man har jobbet i helsevesenet, vet man også at informasjon skaper trygghet, informasjon skaper tillit, og informasjon skaper forståelse. Derfor vil jeg støtte meg til representanten Solberg, som ber om at vi får informasjon om begrunnelsen for tiltak, sånn at folk forstår, sånn at vi forstår, og sånn at næringslivet forstår hvorfor en har valgt disse tiltakene nå.

Jeg tror vi har en enda tøffere vår foran oss fordi det te viruset muterer så fort. Derfor skulle jeg ønske at vi i fellesskap nå lot regjeringen få ha ansvaret for faktisk å finne de beste tiltakene, med faginstansene i ryggen. I fellesskap må vi samtidig stille med tiltak for en næring som er i knep, men vi må velge hva som haster mest, og for Kristelig Folkeparti kommer liv og helse først.

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:32:50]: Jeg forstår godt at tiltakene vi har innført, har vært tøffe for en næring som har hatt det vanskelig lenge. Skjenkestopp er et inngripende tiltak, og det er ikke et tiltak vi har innført med lett hjerte.

Regjeringens beslutning om nasjonal skjenkestopp bygger imidlertid på klare anbefalinger fra FHI og Helse- og omsorgsdepartementet, som mente det var nødvendig, gitt den alvorlige og uoversiktlige smittesituasjonen. Etter anbefaling fra etatene besluttet regjeringen 13. desember full skjenkestopp. Dette var en innskjerping av skjenkestopp som da gjaldt fra kl. 24.00.

Nå er smittetallene på nytt økende i Norge. Situasjonen er derfor fremdeles alvorlig og uoversiktlig. I går satte vi smitterekord, i dag setter vi ny smitterekord – med 8 391 smittede. Det er nødvendig med kontaktreduerende tiltak.

FHI skriver at «skjenkestopp vurderes å ha en betydelig smitteverneeffekt». Folk passer mindre på seg selv og andre jo mer alkohol de drikker. Skjenkestopp bidrar til å redusere mobiliteten og kontakten i befolkningen og dermed også til redusert smittespredning. Forskning fra FHI viser også at ansatte i restaurant- og utelivsbransjen er blant dem med aller høyest smitterisiko på jobb.

Det er på det rene at full skjenkestopp reduserer kontakt mellom mennesker i større grad enn skjenkestopp til kl. 24, kl. 22 eller et annet tidspunkt. Det reduserer også kontakten mellom folk i større grad enn skjenkeadgang knyttet til matserving.

Av erfaring vet vi at det er summen av en rekke tiltak som gir tilstrekkelig effekt. At tiltakene har vært samlet i større pakker, er i tråd med anbefalinger vi har fått fra etatene. Totaleffekten kan være større enn summen av hver enkelt del, ved at tiltakene påvirker hverandre. Dette gjelder også forbud mot alkoholservering.

Det er en utfordring at alle grupper som blir berørt av deler av pakken, kan ha veldig gode grunner for å unntas. Men tar vi ut enkelte deler av tiltakspakken, vil effekten av tiltakene reduseres. Det kan være enkelt både å dokumentere og se de negative sidene av hvert enkelt tiltak, men vanskeligere å dokumentere smitteeffekten av de ulike enkelttiltakene.

Dersom den nasjonale skjenkestoppen som både Helsedirektoratet og FHI mener er nødvendig, oppheves, må andre tiltak innføres for å beholde totaleffekten av pakken. I tillegg må vi være mer tilbakeholdne med å lette på andre tiltak. Jeg vil gjerne utfordre stortingsrepresentantene som fremmer dette forslaget, om å gi sine vurderinger av disse spørsmålene.

Jeg vil også minne om at regjeringen prioriterer å skjerme barn og unge, deretter hensynet til arbeidsplasser og næringsliv ved vurdering av smitteverntiltak. Jeg vil understreke at det er utrolig viktig for regjeringen å ivareta arbeidsplasser og bidra til at bedriftene kommer seg best mulig gjennom den perioden dette vil vare. Derfor har vi også innført flere kompensasjonsordninger, bl.a. lønnsstøtteordning.

Situasjonen kan endre seg fort, og vi må se an utviklingen før vi kommer med justeringer. Vi har satt inn kraftige smitteverntiltak for å beholde kontrollen og for å unngå at helse- og omsorgstjenesten blir overbelastet. Dette vil også ha betydning for å dempe høyt sykefravær og at veldig mange i samfunnskritiske funksjoner blir smittet samtidig.

Vi må hele tiden veie ulike hensyn opp mot hverandre når vi setter inn tiltak. Vi følger situasjonen fortløpende og vil på nytt gjøre en samlet vurdering av tiltakene i løpet av neste uke, herunder også vurdering av skjenkestoppen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:37:45]: Høyre har over tid kritisert regjeringen for at vaksinasjonstempoet går for sakte. Vår bekymring har vært at dersom vi ikke får vaksinert flere raskere, vil økende smitte overbelaste helsetjenesten, og behovet for strenge tiltak vil melde seg.

Det var derfor positivt da regjeringen i desember satte seg mål om å få opp tempoet i vaksineringsen, selv om det etter vår mening kom litt for sent. Målet regjeringen la fram i desember, var at 400 000 skulle vaksineres i uken, og de to siste ukene av 2021 skulle 700 000 bli

vaksinert. Fasiten ble i underkant av 300 000, altså halvparten. Med det ble ikke målet nådd.

Vaksine er vår vei ut av pandemien og bort fra strenge tiltak, og da må vaksinetempoet opp. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hva vil regjeringen spesifikt gjøre framover for å få opp tempoet i vaksineringsen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:38:48]: Det var djerpe målsettinger da vi sendte ut 720 000 doser, og det var knyttet til hvor mange som hadde oppfylt intervallet på 20 uker for å kunne motta sin tredje dose. Kommunene har stått på strekk veldig lenge, i 22 måneder, og de har bygd opp sine vaksinetilbud etter hvert som tredje dose er veien ut av pandemien, som representanten påpeker.

Vi har i tillegg stilt ekstra ressurser til rådighet. Forsvaret har hatt innsatsteam som er 100 pst. belagt; det er det flere kommuner som har benyttet seg av. Vi har laget en rammeavtale for apoteker, som kommunene kan ta i bruk. Nå er det 20 kommuner som har tatt den i bruk, og 30 som ligger klare, sånn at antallet nå blir over 50 kommuner. I tillegg sendte vi ut 9 500 sms-er til helsefagstudenter med lisens om å melde seg i kommunen og få betalt fra staten for å gjøre vaksineoppdrag i sin hjemkommune.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:39:52]: Når en ser at en ikke når målene, må en jo sette i gang de tiltakene som statsråden snakket om. Det er klart at kommunene gjør en veldig god jobb. Det er veldig mange som gjør en god jobb med å sette vaksine. En av dem er Tone Wilhelmsen Trøen, som er Høyres leder av helse- og omsorgskomiteen, og som vaksinerer bl.a. i Eidsvoll. Det er veldig bra.

Før jul sa statsråden at vaksinetempoet spiller inn på nye tiltak. Det betyr at hvis en får opp tempoet, kan en også ta ned de strenge tiltakene som vi bl.a. diskuterer i denne saken.

Mitt spørsmål er da, som en oppfølging, og som statsråden også var inne på om det å ta i bruk Forsvaret og apoteker: Er alle ressurser mobilisert for å vaksinere, og hva tenker statsråden er årsaken til at vaksinerings tempoet går for sakte?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:40:48]: Alle tiltakene jeg nevnte i det forrige svaret mitt, var klare før juleferien. Kommunene gjorde nytte av dem i slutten av desember, gjennom romjulen og i de knappe dagene vi har telt opp i dette året.

Det er viktig for meg å si at selv om tempoet ikke gikk så bratt opp som vi hadde ønsket oss, økte faktisk tempoet betraktelig. Jeg vil være forsiktig med å felle dom over kommunenes innsats her. De har stått på strekk veldig lenge. Vi kommer til å fortsette å stille disse ressursene til rådighet ut januar – nå kommer det også et

større tilfang i og med at det nå kun er intervallet mellom dose to og dose tre som er begrensningen, ikke aldersgrupper – sånn at vi får opp tempoet og får satt den i overarmen. Jeg synes det er veldig hyggelig å høre at Tone Wilhelmsen Trøen bruker dagen til det i Eidsvoll.

Silje Hjemdal (FrP) [16:42:05]: Jeg registrerer at statsråden fremdeles ikke kan klargjøre hva disse vurderingene går ut på. Sist, men ikke minst, savner jeg også forklaringen på hvorfor man ikke har hatt noen dialog med bransjen. Hvor er tiltroen til bransjen? Man har jo hatt tiltro til veldig mange andre aktører. Jeg forstår veldig godt at restaurantnæringen er skuffet i dag.

Kommer de til å bli lyttet til? Nei, slik det ser ut i Stortinget i dag, blir det ikke et flertall for å oppheve den nasjonale skjenkestopp. Vi har heller ikke fått noen klargjøring av hvordan man har tenkt å kompensere for det som da er et næringsforbud.

Jeg ønsker å utfordre statsråden på følgende: Etter som byrådslederen i Bergen, som kommer fra hennes parti, støtter en opphevelse av skjenkestopp, vil statsråden gi en uforbeholden unnskyldning for den arrogansen regjeringen har vist overfor denne næringen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:43:10]: Vi har hatt dialog med partene i arbeidslivet og de organisasjonene som de nevnte bransjene har samlet seg i. Det har vi hatt gjennom hele regjeringsperioden vår. Det har vært en viktig del av pandemihåndteringen for både denne regjeringen og den forrige. Vi har også hatt dialog i etterkant av at smitteverntiltakene ble innført, for å kunne møte utfordringene med kompensasjonsordninger som treffer, bl.a. lønnsstøtteordningen, som har kommet på plass etter dialog med næringslivet. Den er det en annen statsråd som har det konstitusjonelle ansvaret for, men jeg vil understreke at etterlevelsen av smitteverntiltakene styrkes når regjeringen samtidig klarer å komme opp med gode kompensasjonsordninger for de bransjene som rammes.

Bård Hoksrud (FrP) [16:44:24]: Statsråden er veldig opptatt av kunnskap, og jeg er enig i at det er viktig. I november og desember var det ca. 1 pst. av dem som var smittet, som hadde vært på utested i Oslo – 1 pst.!

Alle er opptatt av omikronvarianten, hvilke konsekvenser den har, og hvor alvorlig den er, men det viser seg at man ikke har noen som helst oversikt over situasjonen på sykehusene når det gjelder hvor mange som er innlagt med omikron, og hvor alvorlig dette er. Da er utfordringen min til statsråden:

Hvordan kunne man unngå å sørge for at man hadde denne typen kunnskap, som ville vært viktig i nettopp den diskusjonen vi har her i dag, om skjenkesteder og konsekvensene for dem?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:45:12]: Jeg er litt usikker på om jeg skjønnte spørsmålet fra representanten Hoksrud, men jeg forstår at det handler om registrering av omikron blant de innlagte covid-19-pasientene på sykehus. Hvis det er riktig oppfattet – og jeg kan se på representantens tydelige kroppsspråk at det er riktig – er det noe vi selvsagt jobber med. I dag, den 6. januar, er omikronvarianten den dominerende virusvarianten i Norge. Det viser hvor smittsom den er. Når man viser til andre land og de strenge smitteverntiltakene vi har i Norge, eksemplifisert med skjenkestopp, setter vi riktignok smitterekord i dag i Norge, men det er land i Europa som har langt høyere smitte enn oss. Det må vi også ta med.

Da vi innførte den samlede pakken den 13. desember, var representanten Hoksruks kommentar at vi var for sent ute, og i dag ønsker han altså at vi skal oppheve tiltakene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:46:29]: Først må eg seie at eg har full forståing for at regjeringa, da omikron plutselig skyldte over oss og kom overraskande på oss alle, og regjeringa var i ein situasjon der helsetenesta stod i fare for å bli overbelasta – ei helseteneste som allereie var underbemanna, noko som var ein arv frå den førre regjeringa – tok ein del avgjerder om inngripande tiltak, der grunngevinga kanskje ikkje var like sterk, men ein gjorde det som eit føre var-tiltak, noko som også har kome fram frå bl.a. FHI, gjennom deira utsegner i media. At ein sette eit tidsrom – frå 15. desember til 14. januar – har eg også forståing for. Men det vi i SV ikkje klarer å forstå, er at ein ikkje skal gjere eventuelle vurderingar og justeringar undervegs. Vi oppfattar smittevernlova slik at det skal skje fortløpande. Har eg forstått det rett?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:47:30]: Vi har gitt Helse- og sosialdepartementet og FHI et løpende oppdrag. Det betyr at begge våre underliggende etater følger situasjonen fortløpende. Så har de samme etatene vært like tydelige på at de ønsker noe tid for å vurdere effekten av en tiltakspakke. Men det er ikke riktig, slik det blir framstilt av representanten Knag Fylkesnes, at det ikke skjer løpende vurderinger, selv om man har sagt at man ønsker å komme tilbake og se på pakken før 14. januar.

Sveinung Rotevatn (V) [16:48:23]: Problemet med argumentasjonen frå statsråden for full skjenkestopp er at han er heilt generisk – den er ikkje konkret. Det vert sagt at full skjenkestopp gjev mindre kontakt, og mindre kontakt gjev mindre smitte. Det er det ingen grunn til å tvile på. Men smittevernlova fungerer ikkje slik at ein kan seie at dette er eit tiltak som reduserer kontakt, ergo er det eit forholdsmessig tiltak. Ein må gjere ei

konkret vurdering av det forholdsmessige der ein ser på kor mykje dette vil fungere, og kva som er den negative kostnaden, i form av privat trivsel, fridom, næringsinntekter, m.m. Den vurderinga gjev ikkje statsråden uttrykk for i innlegget sitt. Eit større problem er at eg reknar med at regjeringa har gjort den vurderinga, men at dei ikkje offentleggjer ho. Då er spørsmålet mitt:

Kvifor har ikkje den typen grunnlag vorte offentleggjort sidan den førre regjeringa gjorde vedtak i koronaperioden? Kvifor vert dei ikkje offentleggjorde av denne regjeringa?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:49:26]: Jeg vil korrigere representanten Rotevatns framstilling. Vi har fulgt faglige anbefalinger, og smittevernloven sier at man skal ha en medisinskfaglig vurdering. Den har FHI beskrevet ganske utførlig. Det er noe som jeg tror at representanten Rotevatn og jeg fort kan bli enige om: at adferd påvirkes av inntak av alkohol.

Så har Helsedirektoratet gjort en forholdsmessighetsvurdering og drøftet tiltaket i sin besvarelse. Og når vi følger fagmyndighetene og offentliggjør deres besvarelse før vi offentliggjør vår egen beslutning, kan jeg ikke gå med på at vi ikke har offentliggjort forholdsmessighetsvurderingene. Hvis regjeringen hadde gjort andre vurderinger, kunne jeg ha forstått representanten Rotevatns innvending. Når det gjelder offentliggjøring på regjeringens nettsider, er jeg enig i at det bør vi ta opp igjen. Det ble avsluttet den 28. april av den forrige regjeringen, og vi har dessverre ikke hatt kapasitet til å publisere der. Men det skal vi gjøre.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [16:50:55]: I media i dag sa statsråden at det kunne ha vært fristende for representanten Solberg å gi regjeringen et politisk nederlag. Var bakgrunnen for Arbeiderpartiet og den daværende representanten Kjekshus' votering i januar i fjor at man ville gi den daværende regjeringen et politisk nederlag, midt i en pandemi?

Statsråd Ingvild Kjerkol [16:51:29]: Det var det ikke. Det var nok dessverre uvitenhet og kanskje en litt optimistisk tro på at man kunne skille dem som serverer mat på en tallerken og samtidig skjenker sine gjester alkohol, og dem som bare skjenker alkohol. Erfaringen fra det vedtaket kjenner vi i dag, bl.a. gjennom en rekke avisoppslag om barer og puber som solgte pølser. Noen bestilte til og med take away til sine gjester. Det var ingen god historie. Det ble ikke utviklet noen bransjestandarder vi kunne ha forholdt oss til i denne runnen. Så det var egentlig en pinlig lærdom – og det er det vel kanskje ingen politikere som liker å stå og innrømme fra Stortingets talerstol.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:52:44]: Alle er vi leie av pandemien, og alle har vi forståelse for at pandemi-håndtering er svært krevende for enhver regjering – som det var for den forrige, så også for denne. Jeg tror ikke det er noen uenighet om det i denne salen på tvers av partiene. Men det er saklig uenighet om det vi diskuterer i dag, ikke bare mellom partiene som vil stemme forskjellig her i dag, men også internt i partiene – heldigvis, for dette er ikke en problematikk eller debatt som bør følge partilinjene. Derfor er jeg glad for at Senterpartiets kommunalråd i Trondheim, Marte Løvik, i Adresseavisen i dag tar til orde for å fjerne den nasjonale skjenkestopp snarest mulig. Det samme gjør Høyres gruppeleder Ingrid Skjotskift. Tidligere har vi hørt at Senterpartiets ordfører og Kristelig Folkepartis gruppeleder i Hemsedal og Arbeiderpartiets byrådsleder i Bergen har uttalt det samme, og det har nå senest også en av Arbeiderpartiets representanter i Stortinget gjort. Det er sjeldent, men det er klokt.

Jeg tror de målbærer en undring og bekymring i folket – en undring over om akkurat dette tiltaket er forholdsmessig, en undring over hvor stor forskjell det er mellom å ta seg et glass brus og det å ta seg et glass vin eller en øl til maten. De målbærer en undring over hvorfor det må være full stans når FHIs egne forskere sier at delvis skjenkestans fungerer like godt som full stans. De målbærer en bekymring for folks livsverk og arbeidsplasser. Restaurant- og matbransjen er en bransje med jevnt over svært lave marginer, men sysselsetter veldig mange.

Et av problemene både dagens og tidligere helseministre har reist, er problemet med å differensiere ulike skjenkesteder. Men hvor mye har de egentlig prøvd? Mange kommuner klarte dette i januar i fjor. Hvorfor har ikke nasjonale myndigheter lært av det? Har de i det hele tatt forsøkt? Det beste hadde vært en nasjonal forskrift som klargjør hvem som får skjenke, og hvem som ikke får, gitt de rammene vi til enhver tid har.

Ingen tar til orde for fullt frislipp her i dag. Det er ikke snakk om folk på nattklubber og dansegulv til klokken tre om natten. Forhåpentligvis kommer vi dit at det blir mulig igjen, men vi er ikke der nå. Vi er der at vi bør åpne for noen glass vin til et måltid – ikke fordi det er så viktig å drikke vin i seg selv. De fleste av oss klarer oss selvsagt uten, men det er viktig for å ta vare på arbeidsplasser og bedrifter i en bransje som har slitt konstant i snart to år. Og vi er der at der man kan åpne noe, bør man gjøre nettopp det.

Silje Hjemdal (FrP) [16:55:42]: Tusenvis av arbeidsplasser er rammet av dette forbudet. En ting er skjenkeforbud, som jeg sa tidligere, men dette oppfatter jeg også som et næringsforbud. Dette er helt vanlige folk. Det er kokker, servitører, studenter, mødre, fedre, arbeidsgivere, leverandører, produsenter av lokale råvarer, unge som gamle skattebetalere – helt vanlige folk.

Jeg synes derfor det er rimelig arrogant at heller ikke statsråden på mitt spørsmål om hun ønsker å gi en unnskyldning overfor den arrogansen bransjen føler de er møtt med, kunne komme med den i dag. Man må gjerne skyve kompensasjonsordninger foran seg, men når det også er den klare tilbakemeldingen fra næringen selv at det ikke kompenserer for det forbudet man har innført, oppleves det som svært, svært problematisk.

Dette er arbeidsgivere og bedriftseiere som kanskje har tatt lån på huset eller leiligheten sin for å kunne drive videre i håp om forutsigbarhet. Jeg forstår at mange nå er veldig frustrert, og nettopp derfor så jeg også det var varslet at man nå igjen vurderer å gå til søksmål mot staten, noe jeg faktisk etter hvert synes blir en meget interessant prosess å følge. Vi har heller ikke i dag fått noen videre utdyping av hvilke vurderinger som ligger til grunn for et så inngripende tiltak som dette er. Man prøvde å vise til at man hadde hatt dialog med bransjen, men tilbakemeldingen fra min egen hjemby, Bergen, er snarere tvert imot helt motsatt.

Og til dem som kritiserer Fremskrittspartiet for å løfte disse forslagene i dag: Jeg er meldt inn i Fremskrittspartiet kanskje først og fremst fordi det er det partiet som tør å være vaktbikkjer og stille spørsmål ved ting – også i krisesituasjoner. Det er jeg veldig stolt av, og det tar jeg en debatt om når tid som helst.

Imidlertid var det noe annet i dag som var litt rart. Rett før vi startet debatten, ble det varslet at næringsminister Jan Christian Vestre fra Arbeiderpartiet kommer til Bergen i kveld for å snakke med representanter for restauranter og skjenkesteder i byen, og man viste bl.a. til initiativet for et nasjonalt opprop fra Tom Greni. Det som er rart, er at ingen har hørt om møtet, det ligger ingen informasjon på departementets sider, og ingen av aktørene har fått invitasjon. Det hadde vært fint om helseministeren kunne redegjøre mer for hva dette møtet med bransjen innebærer.

Tove Elise Madland (A) [16:59:04]: Landet vårt har i snart to år stått i ein pandemi. Det har vore krevjande for heile landet. I Noreg, som det tillitsbaserte landet det er, der tilliten mellom innbyggjarar og myndigheter er stor, var det lett å få innbyggjarane med på dugnad. Å stå i ein slik tilstand over lang tid er krevjande, og mange er slitne. Me høyrer dagleg om smittetoppar og sjukehusinnleggingar. Vårt fantastiske helseperso-

nell er òg slitne, men trass i dette gjer dei ein formidabel innsats.

I restaurantnæringa, servicenæringa, kjem det – og har kome – konkursar. Regjeringa har stilt opp med ei god lønsstøtteordning, og næringa ønskte ordninga velkomen. Som ein næringslivsleiar på Haugalandet sa til meg: Eg har ikkje råd til å miste fleire tilsette. Eg treng fagfolka mine. Det er eit sterkt vitnesbyrd om ein krevjande situasjon.

Dessverre var smittesituasjonen slik at me i desember var nøydd til å innføre nok ein skjenkestopp, ei avgjerd regjeringa tok ut frå smittefaglege råd og etter tilrådingar frå FHI og Helsedirektoratet. Ein nasjonal smittestopp rammar restaurantnæringa ekstra hardt nok ein gong. Næringa blør, og det er konkursar, og dei tilsette mistar si trygge, faste løn som dei har kvar einaste månad.

Konkursar kjem trass i lønsstøtteordning, men eg er veldig glad for at vi har ei lønsstøtteordning, for utan den hadde dette vore mykje, mykje verre. Som folkevalde representantar ser og høyrer me ropa frå bransjen. Dei står i ein svært alvorleg situasjon.

Skjenkestoppen var – og er – nødvendig. Den var smittevernfareleg grunngeven. Me må likevel snu alle steinar og sjå på alle moglegheiter. Kva er det mogleg å gjere? Me må sjå dei tilsette og næringa. Eg er sikker på at regjeringa vil følge opp dette på ein god måte, ut frå dei vurderingane som blir tekne saman med både departement og FHI. Pandemien har me stått i i snart to år. Det er tungt akkurat no, men saman vil me klare det. Skjenkestoppen må opphevast så snart som mogleg. Det veit eg at regjeringa tek på høgste alvor.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [17:02:02]: Det som er skråsikkert og dokumentert, er at restauranter går konkurs, at ansatte mister jobben eller blir permittert, at livsverk går i grus, og at leverandører rammes. Det er dokumentert, det er helt klart. Da slipper vi å diskutere det, og vi er enige om det.

Noe annet som er helt klart, er tallene. I uke 1 i 2021, altså hele uken for ett år siden, var det 4 589 som ble smittet. I første uke nå i 2022 var det 33 666, og i dag var det 8 391. Det vil si at det er veldig, veldig mange flere som blir smittet nå. Tiltakene som var i januar i fjor, var også kraftige. Vi kunne være bare fem sammen, og vi kunne nesten ikke gå ut.

Hva skulle ikke tiltakene vært nå? Nå burde man jo stengt samfunnet ned. Vi burde holdt oss under dyna, alle sammen, hvis vi skal tro på våre egne tall. I dag er til og med 80 pst. eller 90 pst. – jeg vet ikke – vaksinert. Den gangen var de ikke det. Allikevel er tiltakene i dag mindre kraftige enn de var da. Kanskje man ikke er helt skråsikker på hva man skal gjøre. Allikevel er man i denne salen skrå-

sikker på at akkurat det ene tiltaket med skjenkestopp er klokt, eller samlet sett er klokt, som man sier. Ja vel.

Så er det slik at Espen Nakstad og Camilla Stoltenberg ikke bestemmer norsk politikk. De gir råd og anbefalinger. Så har Jonas Gahr Støre sagt at vi må se om det er forholdsmessig, og nå har vi dokumentert at det ikke er forholdsmessig. Bransjen fortviler, folk som jobber, fortviler, studenter fortviler, eiere fortviler, leverandører fortviler, og så mener man at det er forholdsmessig. Nei, det er ikke forholdsmessig. Man vet ikke engang om det virker. Hvordan kan det da være forholdsmessig?

Dette er politisk prestisje. Det er klassisk politisk prestisje, og det vet alle. Det var politisk prestisje da Erna Solberg var på talerstolen her under den forrige regjeringen, og den forrige regjeringen var så perfekt. Nå kommer denne regjeringen og er akkurat like perfekt til tross for at man mente noe annet forrige gang. Det er politisk prestisje.

Jeg kan garantere én ting, og nå ser jeg statsråden litt i øynene, og det er at denne skjenkestopp kommer til å bli endret om en uke. Da er det ansvarlig, helt uavhengig av hva rådene og anbefalingene skulle være fra FHI og direktoratet. Den kommer til å bli opphevet, selv om man sier at man da får andre tiltak. Men skjenkestoppet vet man er veldig upopulær, man vet at den rammer. Det vet de i dag, og det vet de neste fredag. Allikevel skal man holde folk på pinebenken én uke til, helt unødvendig.

Carl I. Hagen (FrP) [17:05:27]: Det står i § 1-5 Grunnleggende krav ved iverksetting av smitteverntiltak, altså i smittevernloven:

«Smitteverntiltak etter loven skal være basert på en klar medisinskfaglig begrunnelse, være nødvendig av hensyn til smittevernet og fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering.»

Det blir spennende å se hva domstolene finner om denne skjenkestopp når det gjelder disse tre nødvendige bestemmelser, men det er en ting til:

«Tvangstiltak kan ikke brukes når det etter sakens art og forholdene ellers vil være et uforholdsmessig inngrep.»

Da går jeg ut fra at regjeringen i realiteten har en slik gjennomgang. På den ene siden er det kostnadene for samfunnet ved det inngripende tiltaket – og det er det mange som har snakket om her i dag; det er ganske dramatisk – og på den andre siden hva vi oppnår. Hvor mange innleggelser i sykehusene blir hindret av skjenkestoppet? Da kan man vurdere det forholdsmessig, og da ligger bevisbyrden i å si at skjenkestoppet medfører så og så mange som ikke blir innlagt på sykehus, for det er jo av hensyn til helsevesenet alt dette skjer.

Hvis vi går litt tilbake i tid, vet vi at det var 1 400 som døde av vanlig influensa i 2017–2018. Det var altså flere

som døde av en vanlig influensa enn som hittil har dødd med covid-19, ikke nødvendigvis av covid-19.

Det blir spennende å se disse juridiske vurderingene av forholdsmessighet. Jeg er ikke i tvil om at jeg vurderer at skjenkestoppet er både lovstridig og grunnlovsstridig.

Så er det det som hele tiden sies om at fagfolkene har gitt råd. Det høres ikke sånn ut fra statsråden. Det høres ut som at fagfolkene har bestemt, og at hun bare er en lakei som gjennomfører fagfolkenes meninger. Jeg vil gjerne understreke at statsråden og regjeringen er ansvarlige for sine vedtak. At de hører på såkalte fagfolk, er greit, men man behøver ikke nødvendigvis være fagmann eller fagdame for å vurdere om man kan sitte på en restaurant hvor alle må sitte på anviste plasser ved bord, får servert mat og får lov til å drikke et glass vin eller øl, eller Coca Cola eller Pepsi Max, hvis grensen f.eks. settes til kl. 22 om kvelden. At noen kanskje oppfører seg galt i beruset tilstand kl. 02 om natten, aksepterer jeg, men det er fullt mulig å fjerne skjenkestoppet og følge resten av § 13 i covid-19-forskriften.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [17:08:51]: De fleste er vel rimelig lei av både koronapandemi og tiltak, og mye er sagt i debatten. Jeg synes allikevel det er på sin plass å minne om at situasjonen var mye verre i fjor. Det ble utbredt blant folk å gå på nettet og bruke klikk og hent fordi landet var nedstengt. Nå har vi kommet mye lenger. Vi har kommet så langt at vi i debatten som var tidligere i uka, hører at forskerne i FHI sier nei, det er ikke noe grunnlag for å si at en begrenset åpning og skjenking har større smitteeffekt enn det at man har nedstengt. Det har ikke det. Det er faktisk slik at det er fullt mulig å gjennomføre det. Derfor har noen av oss tatt til orde for å fremme et forslag, som det også er vår plikt å gjøre som folkevalgte representanter. Det er helt riktig at det er delegert myndighet til regjeringen, men det er ikke dermed sagt at man til enhver tid skal være stilltende enig i hva som skjer.

Dette er en næring som over lang tid har ligget i stabilt sideleie, og knapt har kommet seg opp i knestående før man blir valset til bakken igjen. Hele livsverket står og faller snart på dette. For svært mange er det falt. Det er folk som må gå ut av arbeidslivet og finne seg noe annet å gjøre, og da er det min plikt som folkevalgt å si: Nei, dette stoler jeg ikke på lenger. Det er faktisk slik at det er andre lover som skal benyttes når noen endrer adferd fordi de har fått for mange glass vin. Det vi i denne salen gjør, er å vise mistillit overfor en hel næring, som er underlagt alkoholloven og alkoholforskriften når den serverer folk. Det er nemlig den som skal definere når adferden er endret slik at man ikke skal ha skjenking lenger. Det er ikke smittevernloven, og det synes jeg det er på sin plass at denne salen faktisk tar et grep om.

Jeg håper at flere gjennom debatten har blitt opplyst nok til at man kan støtte forslagene fra Fremskrittspartiet.

Cecilie Myrseth (A) [17:11:24]: Det er interessant å høre en del av representantene fra Fremskrittspartiet stå og etterlyse kunnskap, faglige råd og begrunnelser. Man kommer ikke med en eneste begrunnelse selv for hvorfor man vil avvike tiltak, for hvordan det er forsvaret, eller hvem som sier at det er lurt å gjøre det. Når jeg hører særlig noen av de siste representantene snakke her, vil jeg si at det er ingen i regjeringen som har mistillit til næringen, men man tar et virus på alvor og kommer med nødvendige tiltak. Man viser lederskap også når det er vanskelig, for det er nemlig det lederskap handler om.

Når det gjelder representanten Hagen, er jeg ikke så overrasket, men den forakten man viser for fagfolk fra talarstolen, forundrer meg. Måten man omtaler FHI og helsemyndighetene på, må jeg bare ta avstand fra. Det som man bygger de faglig begrunnede smitteverntiltakene på, er viktige fagfolk som har peiling. Jeg tror FHI har mer peiling enn Fremskrittspartiet, rett og slett. Jeg velger å lytte til dem. Jeg velger også å lytte til Sykepleierforbundet, som gikk ut i går og advarte mot det man nå gjør. Jeg velger å lytte til den debatten som høylytt gikk før jul, når det gjelder intensivkapasiteten – sykepleiere som gråter av fortvilelse på tv. Derfor gjør vi nødvendige tiltak. Så gjør man jo kontinuerlige vurderinger. Det er ingen som ønsker å ha den typen tiltak. Man gjør det fordi det er nødvendig.

Representanten Hoksrud prøver å slå politisk mynt på at man den ene dagen ba om å gå på julebord, og den andre dagen kommer man med tiltak. Hvorfor ba man om å gå på julebord? Jo, fordi man er opptatt av næringen, fordi man er opptatt av at så langt det er mulig, må man benytte de tilbudene som er, fordi denne næringen har lidd så lenge. Men hva var det som endret seg? Jo, det kom en ny virusvariant. Det visste man ikke den ene dagen, men man visste det den andre, og da valgte man å handle. Det er det man må gjøre når man viser politisk lederskap.

Man viser fremdeles til at man kan ta bare ett eller noen glass vin. Ja, men det kan jo ikke vi som politikere bestemme. Enten er det åpent eller så er det ikke det. Enten har man tro på at det å begrense nærkontakter, det å begrense kontakt mellom folk, funker – eller ikke. Det er dessverre sånn det må være akkurat nå, men jeg er helt sikker på at når man får det faglige grunnlaget på bordet, vil man gjøre riktige beslutninger i regjeringen, og så fort det er mulig, vil man åpne det man kan åpne.

Hans Inge Myrvold (Sp) [17:14:39]: Eg skal fatta meg kort til litt oppsummering. Eg skal ikkje koma i ve-

gen for vaksinedosen til representanten Rotevatn, men det er umogleg å ikkje kommentera noko av det som er sagt frå talarstolen.

Det vert referert til fleire senterpartiordførarar som har teke ordet i denne saka gjennom pandemien – og elles kjem det mange gode råd og innspel frå senterpartiordførarar – men éin ting er sikkert, og det er at det me treng no, er dei faglege vurderingane som ligg til grunn. Difor har eg teke meg den fridomen i media å vera tydeleg på at me no forventar ei oppdatering, ei fagleg kvalifisert oppdatering frå folkehelsemyndigheitene på korleis dette artar seg. Det er akkurat det regjeringa treng for å gjera sine vurderingar og for å koma tilbake til samfunnet og innbyggjarane våre med sine innstillingar til vedtak.

Me veit klekkeleg godt at inntak av alkohol skapar større utfordringar for oss når det gjeld å halda på dei smitteverntiltaka som er i samfunnet. Då eg snakka med dei kontrollmyndigheitene som eg refererte til i innlegget mitt tidlegare i dag, kunne vedkomande erkjenne at i 199 av 200 av dei gjennomførte kontrollane som var gjorde ute i eit knippe kommunar, vart det avdekt i merknadane i den rapporten at smittevern faglege tilrådingar ikkje vert følgde av gjester. Det vil implisitt seia at ein ikkje klarar å oppretthalda dette på ein så god måte som me no treng.

Eg håpar at me heller kan bruka denne talarstolen framover til å diskutera korleis me faktisk skal klyva ut av pandemien på ein god måte og heller byggja opp under det, i staden for at me no skapar både større frykt, større misnøye og mistillit ute blant befolkninga.

Morten Stordalen (FrP) [17:17:11]: Det er ganske spesielt at man her som parti nesten blir sett ned på fordi man faktisk tar opp problemstillinger som ikke bare bransjen nå stiller spørsmål ved. Tidligere statsminister Solberg går opp og sier at det er en uting at Stortinget blander seg inn i dette. Nei, det er det ikke. Hvis det er noe Stortinget skal, er det å ivareta innbyggernes interesser – og også næringslivet. Når statsråden sier, som Solberg sa, at det er faglige råd og en vifte med tiltak, er det helt riktig, men det skal være forholdsmessighet.

Det må være grunn til å stille spørsmål, for det er en helt annen situasjon nå i januar enn det var i januar for ett år siden. Nå har man flere forskere, FHI og leger. Senest i dag var det en smittevernoverlege i Bergen som sa at han mener tiltaket er for strengt. Han referer også til oversikten fra Bergen som viser at «kun 341 smittetilfeller av de totalt 17.608 i Bergen er knyttet til serveringssteder.»

Når statsråden sier her i dag at vi må redusere kontakten med hverandre, er det egentlig rart at ikke restaurantene er helt stengt. Det kan virke som man viser mistillit til disse serveringsstedene og bransjen, for det står

klart i de råd og regler som ble iverksatt midnatt den 15. desember:

- Serveringssteder skal sørge for at alle kan holde 1 meter avstand til andre enn husstandsmedlemmer og tilsvarende nære.
- Serveringssteder skal ikke gjennomføre aktiviteter som normalt innebærer mindre avstand mellom gjestene enn 1 meter.
- Serveringssteder skal sørge for smittevernet, men må også passe på at det ikke er for mange.
- Det er krav om munnbind der det ikke er mulig å holde meteren, unntak mens man sitter ved bordet.
- Det er plikt til å registrere gjester som samtykker til det.

Det hadde holdt, det. Hvis regjeringen hadde hatt tillit til de stedene, hadde man sluppet det punktet om at det ikke er lov å servere alkohol. Det er det vi i Fremskrittspartiet stiller spørsmål ved når vi tar opp dette forslaget. Det er rett og slett slik at hvis man overholder det, er det ikke et problem. Det er faktisk serveringsstedenes ansvar å sørge for å overholde de reglene – hvis ikke har man en stor utfordring.

Jeg mener det utvises en arroganse fra regjeringen og enkeltrepresentanter i denne sal når man mener at et parti eller politikere ikke bør reise dette i Stortinget. Er det noe som er vår jobb i Stortinget, er det å reise folks interesser.

Sveinung Rotevatn (V) [17:20:24]: I sitt svar til meg i replikkvekslinga sa helse- og omsorgsministeren at regjeringa har grunngjeve det forholdsmessige i dette tiltaket fordi Helsedirektoratet har gjort det. Det er ikkje godt nok. Det er ikkje Helsedirektoratet som har myndigheit til å ta desse avgjerdene. Det er ikkje Helsedirektoratet som står ansvarleg overfor Stortinget for dei. Det er det regjeringa som gjer. Og det er regjeringa si sjølvstendige plikt å vurdere det forholdsmessige og grunngje det.

Dessutan heng ikkje regjeringa si haldning her saman, for det er også tilfelle der regjeringa har valt ein annan konklusjon enn den Helsedirektoratet har trekt. For eksempel er det raudt nivå i vidaregåande skular. Då tilrådde fagmyndigheitene ikkje å gå vidare med det. Regjeringa gjorde ei anna vurdering utan å offentleggjere si vurdering av det forholdsmessige. Det illustrerer kvifor det er viktig at regjeringa sjølv kjem ut med grunngjevingane. Det illustrerer også kvifor det er viktig at forslaget som Venstre og eg har sett fram i dag, bør verte vedteke. Så det håpar eg at Stortinget vil røyste for, inkludert partiet Høgre, som det no står på. Det handlar ganske enkelt om å be regjeringa Støre følgje same praksis som regjeringa Solberg.

Ein ting er den formelle publiseringa. Statsråden sa at dei ikkje har hatt tid til å oppdatere nettsida til regjeringa. Det kan ein tru på eller ikkje tru på, men eit større problem er det at statsråden sjølv i media, f.eks. i Aftenposten i dag, på direkte spørsmål om det forholdsmessige ikkje vil grunngje det, men berre viser til at det er gjort ei heilskapleg vurdering av det frå regjeringa. Det er ikkje godt nok, og difor vil eg be Stortinget røyste for det forslaget.

Grunnen til at dette er viktig, er at det ikkje er tilstrekkeleg at eit tiltak fungerer. Det er ikkje slik at fordi eit tiltak er kontaktreduserande eller avgrensar smitte, er det difor forholdsmessig. Eg trur både at eit munnbindpåbod reduserer smitte, eg trur at eit skjenkeforbod reduserer smitte, og eg trur at det å nekte folk å ha besøk i eigen bustad reduserer smitte, men likevel vil ein gjere ei ulik vurdering av dei tiltaka fordi dei grip inn i folks liv på ein ulik måte. Munnbind er ikkje veldig inngripande. Å nekte nokon å ha besøk i eigen bustad er svært inngripande. Eit skjenkeforbod er også svært inngripande, både for enkeltindivid, og ikkje minst for næringslivet.

Difor vil eg avslutte med å gjenta oppmodinga frå hovudinnlegget mitt til statsråden: Det er å ikkje la det gå prestisje i denne saka. Venstre respekterer at det her er forskjell i rolla mellom storting og regjering. Vi meiner at regjeringa bør ta desse avgjerdene, men ein bør ikkje la det gå prestisje i det, for eg er tvilande til at dette er eit forholdsmessig tiltak, for å seie det forsiktig. Det har store konsekvensar, og ikkje minst skapar det stor folkeleg motstand. Det handlar også om legitimiteten til heile smittevernpolitikken, som også er eit relevant element i desse vurderingane som eg håpar regjeringa vil leggje vekt på når dei skal ta sine avgjerder om vegen vidare etter 14. januar.

Truls Vasvik (A) [17:23:48]: Mye er sagt, og det ble vel sågar sagt før her i dag at det er ingen som vet hvilke tiltak som egentlig fungerer. Vel, jeg er trygg på at Helsedirektoratet og FHI vet mer om de faglige begrunnelsene enn det en enkel gutt fra landet, som meg selv, gjør. Det håper jeg i hvert fall vi kan legge til grunn.

Det er akkurat fagligheten som er poenget her. I Dagens Medisin i dag står det om bl.a. forsker Fredrik Methi ved FHI, som har undersøkt hva som skjedde ved skjenkestopp høsten 2020. Han sier:

«Når vi sammenligner smitten i kommuner med full, delvis og ingen skjenkestopp, så ser vi at etter fire uker så var smitten redusert med 50–60 prosent i kommuner med full og delvis skjenkestopp.»

Før noen arresterer meg på det, står det også at det er vanskelig å si hvilke tiltak som spesifikt gjelder, nettopp på grunn av at det er en pakke med tiltak det er

snakk om. Det var det også høsten 2020, og det er også det som bringes til torgs nå.

Men da er svaret egentlig ganske enkelt: Hvis vi skal lette på noe, må noe strammes inn. Da må vi her i salen spørre oss hva som skal strammes inn. Skal vi kutte ut barneidretten enda mer enn det vi har gjort, eller skal vi stramme inn på andre områder? Det må vi nesten ha et svar på når også forskningen sier at det er pakken av de forskjellige tiltakene som fungerer. Eller ønsker de som har fremmet forslag, som Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne i dag, at vi faktisk skal presse helse-tjenestene våre enda hardere? Det er det som er resultatet.

Jeg tror det er mange av oss som har hatt møter med utelivsaktører og ansatte i bransjen over hele landet. For min egen del kan jeg i hvert fall si at jeg kjenner godt på den håpløsheten de kjenner. Jeg tror vi alle kjenner noen som er rammet og ikke får gå på jobb nå om dagen. Så er ikke dette bildet så ensidig heller. Det er en stor restauranteier i Larvik som heter Pål Taklo, som har opptil flere steder der. Han uttalte da skjenkestopp ble innført:

«Når det gjelder alkohol, kan vi styre det greit når folk er inne hos oss, men så skal folk hjem, de mingler og skal ta taxi. [...] Vi får være med på smittedugnaden.»

Det sa en av de største driverne i Larvik.

De faglige rådene fra Helsedirektoratet og FHI er veldig tydelige på skjenkestopp. Jeg er glad for at vi har en regjering som lytter til fagmyndighetene våre når det gjelder medisinskfaglige spørsmål. Det er veien ut av denne pandemien. Men den aller viktigste veien ut er at alle må ta vaksinen.

Silje Hjemdal (FrP) [17:26:32]: Jeg reagerte litt på innlegget til representanten Myrseth, som bl.a. trekker fram representanten Carl I. Hagen og flere av oss andre som har fremmet dette forslaget, som noen som har forakt for fagfolk. Det kunne ha vært fristende å snu på det og si at det snarere tvert imot kanskje er Arbeiderpartiet som faktisk har forakt for en hel næring, etter som vi fremdeles – nå når det ser ut som debatten går inn for landing – ikke har fått klare oppklaringer av hvilke vurderinger som ligger til grunn, og hvordan denne forholdsmessighetsvurderingen er gjort.

Så kan man gjerne si det sånn at det er forskjell på Fremskrittspartiets og Arbeiderpartiets tilnærming når det gjelder forbud. I en rettsstat er det slik – det er i hvert fall min tilnærming – at når man skal innføre et forbud, noe som er ganske annerledes enn en rekke andre tiltak, skal det begrunnes. Noen begrunnelse har vi ikke fått, og da er det helt klart – slik jeg sa i sted – at det i denne salen

må være tillatt å være en vaktbikkje som utfordrer nettopp på det.

Det har Fremskrittspartiet gjort før. Da var Senterpartiet og Arbeiderpartiet enig med oss i at det var det helt riktig å gjøre. Så kan man gjerne skyve foran seg at det kanskje var noen uheldige konsekvenser av dette med matservering, og at det ikke var regulert godt nok, men det har man hatt tilstrekkelig med tid til å finne løsninger på. Jeg skjønner ikke at det skal være så utrolig mye mer komplisert enn at de lokale politikerne kunne ha fått dette ansvaret, eller at man rett og slett bare hadde satt et krav om kjøkken på disse stedene.

Så her er det veldig mange unnskyldninger for hvorfor man ikke ønsker å støtte Fremskrittspartiets forslag, selv om man gjorde det for et år siden. Dette gjør man da samtidig som man – som jeg har sagt tidligere – ikke kommer med de gode begrunnelsene, og samtidig som vi ikke har fått noen forsikringer om hva slags erstatning eller kompensasjonsordning denne næringen kan se for seg å få med dette næringsforbudet. Det er heller ikke noen beklagelse fra statsråden til alle de tusenvis av ansatte for den arrogansen regjeringen har utøvd overfor disse arbeidstakerne. Det synes jeg er veldig trist, og jeg hadde håpet at vi i hvert fall kunne behandle hverandre med litt respekt fra talerstolen, selv om man er uenig i sak.

Bård Hoksrud (FrP) [17:29:39]: Representanten Myrseth var oppe og sa at regjeringen var så god til å handle når man trengte å gjøre det. Ja, det er hver gang det skal gjøres innskrenkninger, men da man skulle se på det og vurdere det andre veien, bestemte regjeringen for en måned siden at det var 14. januar man skulle kunne gjøre endringer – ingenting før det. Det er ganske spesielt og arrogant, og jeg synes det er trist at regjeringen på den måten velger bare å overkjøre og ikke ta hensyn til dette.

Så skjønte ikke statsråden spørsmålet mitt i stad. Jeg trodde det var klart. Det er veldig enkelt, for det handler om kunnskap, det handler om de rådene man skal få. Da må man faktisk vite hvor mange med omikron som ligger på sykehus. Det tror jeg kan være viktig, og spesielt når man ser det i forhold til smittetallene. Det er greit å ha med seg at i Oslo – det har jeg fått fra en som er smittesporer – er det siden november 271 personer som er kartlagt med smittevei restaurant/bar, det er 5 000 med ukjent smittevei, det er 5 000 husstander, og det er 3 000 i skole og barnehage som har fått koronasmitte. Det er de stedene de har fått det – altså en veldig liten andel på restaurant.

Ja, vi får de faglige rådene, vi vet hva fagmyndighetene ønsker, men vi får ikke vite hva regjeringen har lagt til grunn for sin beslutning, og det er jo noe av det som er

diskusjonen. Jeg mener at det er helt riktig at Stortinget skal kunne diskutere dette.

Så opplever jeg at representanter bl.a. fra Senterpartiet står på denne talerstolen og håper at vi skal bruke talerstolen til å diskutere hvordan vi skal komme ut av pandemien. Selvfølgelig skal vi det, det er ingen som er uenig i det. Vi skal bruke den til ikke å skape frykt eller misnøye, men Stortinget må kunne diskutere og ta opp ting som regjeringen holder på med som det er mulig å sette spørsmålstegn ved. Og det er ikke bare Fremskrittspartiet som stiller spørsmål om dette. Det er ordførere fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, det er Fellesforbundet, det er NHO, det er bedriftsforbundet for små og mellomstore bedrifter som stiller de samme spørsmålene, som er kritisk til den skjenkestopp som regjeringen har lagt opp til.

Det er mange, mange tusen mennesker der ute som har mistet jobben sin, eller som er permittert, det er bedrifter som går konkurs hver eneste dag. Dette er virkeligheten der ute, og det er trist at ikke regjeringen ønsker å ta dette mer inn over seg – og regjeringspartiene, for jeg synes man har en arrogant holdning i den debatten som har vært i Stortinget i dag.

Jeg synes det er trist. Dette er en viktig sak for veldig mange, og man kan risikere at man vil få et søksmål mot staten. Det har enkelte organisasjoner sagt at de nå vurderer, og det bør man faktisk også ta på alvor. Og alle er enig: Helsepersonellet vårt har gjort en fantastisk jobb, vi må sørge for å bidra til at de fortsatt skal kunne gjøre det, og vi skal gjøre alt vi kan for at vi skal komme ut av pandemien, men tiltakene må stå i forhold til hverandre for at man skal ha den store tilliten i befolkningen. Det er viktig.

Erlend Svoldal Bøe (H) [17:32:49]: Når jeg hører debatten, lurer jeg av og til på om vi må løfte blikket litt. Norge er faktisk et av landene som er kåret av Bloomberg til å være de som har håndtert koronakrisen best, både helsemessig og økonomisk. Det er fordi folk har fulgt de rådene og tiltakene som har vært satt inn gjennom denne pandemien.

Høyre vil ikke være med og overkjøre regjeringen, for Stortinget har gitt regjeringen fullmakt til å sette inn koronatiltak ut fra faglige råd. Jeg mener også at Stortinget ikke har den samme fagkompetansen som regjeringen sitter på, basert på de rådene en får fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet.

Det kan også være sånn at full skjenkestopp ikke vil være nødvendig framover. For eksempel kan det være at en kan se på begrensninger i åpningstidene istedenfor full skjenkestopp, men det er det fagmyndighetene som må vurdere. Vi forventer også at regjeringen sammen med fagmyndighetene gjør de vurderingene når en i neste uke skal vurdere situasjonen og de videre tiltakene.

Jeg tror også det er viktig at regjeringen i større grad bidrar til å etablere forståelse hos folk og næringsliv for hvorfor en gjennomfører de tiltakene en gjør, med å begrunne beslutningene sine. Da er det helt riktig at en også i større grad bør offentliggjøre de vurderingene en har gjort, sånn som den forrige regjeringen gjorde. Når en ikke har gjort det siden april i fjor, begynner det å bli ganske lenge siden, og det håper jeg den sittende regjeringen følger opp.

Det er ingen tvil om at det er en vanskelig situasjon for serveringsstedene. Jeg tror også at en i denne debatten heller ikke må glemme at veldig mange serveringssteder har fått veldig god trening i hvordan de skal bidra til å håndtere situasjonen, og hvordan de skal bidra til å ha gode smitteverntiltak ved nettopp å ha kontaktredukerende tiltak. Det håper jeg også vektlegges når regjeringen sammen med fagmyndighetene i neste uke skal gjøre nye vurderinger av situasjonen og tiltakene.

Men glem ikke at vi er et av de landene i verden som har håndtert denne situasjonen best, både økonomisk og helsemessig, og det mener jeg er viktig å ta med seg når vi har denne debatten.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [17:35:34]: Eg har lyst til å poengtere at me framleis står midt i ei krise. Pandemien er ikkje over. Me har i desse dagar rekordhøg smitte, og sjukehusa har covid-fatigue, dvs. at dei er slitne. Eg skulle ønske at Framstegspartiet då dei hadde moglegheita i regjering, hadde brukt tida si på å ruste opp helsevesenet.

Skjenkestopp er ikkje eit enkeltstående tiltak, men del av ein tiltakspakke, fordi omikron er ein stor trussel for samfunnet vårt. Med så mange smitta som me har i dag, må mange halde seg heime. Det igjen går ut over arbeidsplassar, bedrifter og helsevesenet, som i dag blør fordi dei manglar folk i arbeid. Det er høgt sjukefråvær rundt om i heile landet vårt. Me må få ned smittetala.

Skjenkestopp gjer at utelivs- og restaurantbransjen, leverandørar og taxinæringa blir ramma. Frustrasjonen og sinnet som kjem frå næringane, er forståeleg, for det er levebrødet deira. Tiltak me veit fungerer, er avstand. Avstanden mellom oss er det som gjer at færre kan bli smitta. Når me går ut og tar oss nokon glas, er det for å skape nærleik. Det er derfor ein av grunnane til at desse næringane blir ramma. Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa har sikra lønsstøtteordning og ekstra kompensasjon til kommunane, sånn at kommunane kan dele ut til dei ramma bedriftene.

I morgon skal eg nok ein gong feire bursdagen min i eit samfunn som er ramma av skjenkestopp, og det går heilt fint. Eg kunne godt ha tenkt meg å ha med meg venninnene mine ut på ein heilaften, men det går ikkje.

Eg håpar eg kan det i næraste framtid. Dette er eit inngripande tiltak, og det må me skjøtte med omhug. Det er eg sikker på at regjeringa gjer, og eg er sikker på at me nok ein gong kan få oss ein heilaftan ute på byen i den næraste framtida.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [17:38:01]: Det er sjarmerende å høre på denne debatten, må jeg si. Representanten Myrseth åpnet sitt forrige innlegg med å si at man vil åpne når det er forsvarlig. Ja, det er interessant, for hele Europa ellers, med større smittetrykk, synes det er forsvarlig nå, bortsett fra Nederland, som Jonas Gahr Støre fremhevet – vi snakker om alle de andre landene som har funnet ut at det med høyere smittetrykk likevel er forsvarlig å ha servering og skjenking. Ja vel, da har man altså funnet ut at noe annet er forsvarlig i Norge, og det er interessant.

Representanten Myrseth igjen: Vi lytter til faglige råd. Men hvorfor følger de ikke alle de faglige rådene? De spurte hva Fremskrittspartiet vet om medisinskfaglige råd som ikke de kjenner til. Ingenting – vi vet ingenting mer om de faglige rådene enn de som har ansvaret, Helsedirektoratet og FHI. Vi vet ingenting mer enn dem. Regjeringen gjør det samme, den tar ikke alle råd og anbefalinger og implementerer det til politikk. Hva er det regjeringen vet som disse fagfolkene ikke vet? Jeg vet ikke, men man må prøve å være litt konsekvent i argumentasjonen. Vi sitter og snakker til hverandre som om vi er en gjeng med barneskoleunger. Vi må kunne bruke noe intellektuell kapasitet til å forstå hva de andre sier, og prøve å se det opp mot hverandre. Jeg skjønner at man skal ha partiloyalitet og regjeringslojalitet, men det fins nyanser her på begge sider. Det er folk i Fremskrittspartiet som er uenig i dette, og jeg er helt sikkert på at det er folk i Arbeiderpartiet som er uenig i Arbeiderpartiets standpunkt. Kan vi ikke prøve å ha en debatt som er saklig, istedenfor å stå og forsvare det som partiet eller den øverste ledelsen har sagt at de skal gjøre?

Så er det interessant å høre på representanten Vasvik. Han spør: Hvilke andre områder skal Fremskrittspartiet stramme inn på hvis man skal oppheve skjenkestoppen? Aha, neste fredag blir skjenkestoppen opphevet, og så kommer det et og annet tiltak som sier at nå er totaliteten der slik at skjenkestoppen kan oppheves. Jeg tar gjerne et veddemål om det, men jeg er rimelig sikker på det.

Og så det som kom fra representanten Bøe fra Høyre: Vi har klart oss bra økonomisk gjennom denne pandemien. Ja, det skulle bare mangle med 1 million offentlig ansatte, 1,2 millioner pensjonister, 1 million på Nav og 1 million barn og unge. Det skulle bare mangle, det er offentlig ansatte alle sammen – det skulle bare mangle at vi har klart oss økonomisk. Det det går ut over, er privat

sektor, som er relativt liten i Norge. Det er de som rammes, om det er kultur, om det er restaurantbransjen, eller om det er barer og puber. Det er de som rammes. Selv noen av disse kulturinstitusjonene er også statlig finansiert. Det er det private næringsliv som rammes, og da er det ikke rart vi har klart oss økonomisk – det skulle bare mangle. Jeg som stortingsrepresentant lider ingen nød, jeg får lønnen min hver eneste dag og hver eneste måned og plages ikke av dette, og jeg drikker øl hjemme.

Statsråd Ingvild Kjerkol [17:41:20]: Jeg tar ordet for å kommentere representanten Rotevatns innlegg. Det er rett og slett ikke riktig slik representanten framstiller det. Rotevatn understreker at regjeringen har en plikt til å gjøre en selvstendig vurdering. Og ja, det har vi gjort, på samme vis som den regjeringen Rotevatn inntil 14. oktober var en del av. Vi har til og med gjort det gjennom en kongelig resolusjon som koronakommisjonens første rapport påpekte, for virkelig å vise at dette går gjennom den myndigheten og det som ligger i smittevernloven. Vi har åpent redegjort for hvorfor vi f.eks. innførte rødt nivå i videregående skole og ikke gult nivå, slik som fagmyndighetene anbefalte. Det har både jeg og kunnskapsministeren gjort offentlig i mange kanaler.

Hvis man ser på nettsiden for oppdateringene fra 21. januar 2021 til 28. april 2021, hvor regjeringen Solberg offentliggjorde sine beslutninger, har de gjengitt fagmyndighetenes vurderinger og sluttet seg til dem, akkurat det samme som regjeringen Støre har gjort. Så sluttet forrige regjering å oppdatere disse nettsidene 28. april 2021. Min ambisjon er at vi igjen skal oppdatere dem. Det skjedde en rekke beslutninger fra Solberg-regjeringen som dessverre ikke ble publisert på denne nettsiden, og når vi får hodet over vannet, skal vi sørge for at det blir kommunisert godt der.

Det er ikke greit at det framstilles som at regjeringens vurderinger verken er gjort eller offentliggjort, for det er rett og slett ikke riktig.

Presidenten: Representanten Cecilie Myrseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Cecilie Myrseth (A) [17:43:32]: Jeg er bare nødt til å oppklare én ting. Det ble altså sagt i denne salen: «såkalte fagfolk» i FHI. Jeg mener det er forakt for kunnskap, for fagfolk. Det står jeg for.

Så må Fremskrittspartiet tåle å bli motsagt. Det er ikke slik at når man blir motsagt eller får argumenter mot seg, er de som gjør det, arrogante, men det er å gjøre seg mindre enn man er, for et parti. Det er heller ingen som har sagt at man ikke bør løfte debatten. Vi står her i nasjonalforsamlingen og diskuterer smitteverntiltak.

Det er i alle mediekkanaler. Det er vel ikke akkurat å si at man ikke bør løfte debatten. Så i stedet for å gjøre seg små og kalle andre arrogante, som en hersketeknikk, burde man forholde seg til og – slik som representanten Tybring-Gjedde sier – lytte til hva de andre sier.

Så er det også slik at for denne regjeringen er det viktig med arbeidsplassene, og liv og helse må også alltid komme først.

Sofie Marhaug (R) [17:44:47]: Det er klart at dette er en sak som er vanskelig for mange, også for mange partier, for vi har jo ikke gått til valg på om vi skal ha skjenkestopp eller ikke. Eller, det er mulig at noen partier har det, men det er i hvert fall ikke det vi i Rødt har rettet vår oppmerksomhet mest mot når vi har utformet vår politikk. Men det betyr jo ikke at vi ikke skal gjøre politiske vurderinger under pandemien, og vi er nødt til å ta stilling til hva som er forholdsmessig. Da er det veldig interessant å vite hva som er vurderingene til regjeringen, for regjeringens vurderinger er ikke offentlig kjent for oss.

Det er klart at det er mange muligheter for å begrense smitten. I Bergen, der jeg kommer fra, har man en ganske omfattende studie av smittesporingen som viser at rundt 2 pst. knyttes til utesteder, og at nærmere 10 pst. knyttes til hjemmefester. Jeg er ganske sikker på at mange av dem som jobber i utelivsbransjen, mener at noe av den jobben de gjør, også under pandemien, handler om å begrense smitte knyttet til inntak av mat og drikke. Og det tror jeg at de har rett i, selv om risikoen for smitte selvfølgelig øker hver gang mennesker samles. Spørsmålet er: Hva er de beste tiltakene, og hvilke hensyn skal veie tyngst?

Problemet med skjenkestopp handler ikke om at folk har lyst til å gå ut og drikke – det er i hvert fall ikke det som får oss til å engasjere oss – men det handler om at noen i praksis har fått yrkesforbud her. De som jobber i utelivsbransjen, har gang på gang på gang måttet ta byrden når samfunnet skal stenges ned. Og i desember var det ganske spesielt, for jeg gikk og handlet julegaver på kjøpesentre som var stappfulle av folk. Vi kunne valgt annerledes, vi kunne hatt en annen politisk prioritering for å begrense kontakten mellom mennesker, f.eks. gjennom å redusere julehandelen i stedet for å redusere julebordinntektene til utelivsbransjen.

Så kan man si at ingen av delene er veldig høyverdi, men vi gjør politiske vurderinger av dette hele tiden. Vi i Rødt har vurdert det slik at begrunnelsene og vurderingene for hvorfor akkurat utelivsbransjen enda en gang skal ta den byrden, og at de ansatte i utelivsbransjen enda en gang skal ta den byrden, er for oss vanskelig å ha full oversikt over og innsikt i. Vi mener at det er tynt begrunnet, det mangler en demokratisk forankring, og vi vil støtte en del forslag her.

Frank Edvard Sve (FrP) [17:48:02]: Det er ein litt merkeleg debatt. Det må eg ærleg innrømme. Når nokon trur at viss folk berre får drikke alkohol heime, vert det mindre smitte enn å gjere det på ein restaurant der ein kan sitje og ete mat, og der ein kan gjere det i organiserte former, då sporar det – og eg – litt av i forhold til kva som er realiteten. Dette er ein debatt mellom regjeringspartia, og Høgre har også hengt seg på og har teke ei veldig konservativ rolle og skal ikkje utfordre noko som helst. Men når ein ser på mediebildet, er det også ordførarar frå regjeringspartia, Senterpartiet og Arbeidarpartiet, som ber om å få oppheve desse skjenkestoppene, bl.a. i Hemsedal og i Tromsø, der dei ikkje forstår kvifor det skal vere skjenkeforbod.

Når ein kjem inn på Hemsedal og f.eks. Stranda, som eg kjem frå, eller Trysil, som er store turistdestinasjonar no om vinteren, kva er logikken når ein kjem skjenande inn på skisenteret og ikkje kan ta seg ein pils til maten, men ein kan reise bort til hytta og ha fest i lag med venar og kjente, det er heilt ok? Det er jo det som vert gjort når ein låser dette ute. Det gjer at det igjen er ei rekkje område som vert ramma, for n'te gongen – for ikkje å snakke om dei områda som f.eks. er stengde ned, som cruiseindustrien. Det er berre å ta seg ein tur til Geiranger eller Flåm eller kvar det måtte vere. Cruiseindustrien er stengd ned, ingen får gått på land, og i tillegg får dei skjenkestopp på skjenkestopp. Eg må berre innrømme at det vel er få plassar det er meir trygt å gå og ta seg ein øl eller eit vinglas attmed mat enn inne på ein restaurant, i forhold til det som er av mange andre påverknadsmoglegheiter i ein sånn samanheng, både kjøpesenter og alt mogleg anna, slik det vert sagt her.

Totalt sett er det merkeleg at ein ikkje lèt det lokale sjølvstyret styre. Det er jo ein masse kommunar der det omtrent ikkje er smitte. Når ein då ikkje kan servere på ein restaurant eller skirestaurant i dei områda fordi nokon sentralt har bestemt at det skal vere skjenkestopp, er det ganske ufatteleg, for å seie det mildt. Eg såg i media for kort tid sidan at både Venstre og mange andre lik som skulle slå på stortromma og oppheve denne skjenkestoppa, men det ser ikkje slik ut. Det er stort sett berre Framstegspartiet som sit igjen med eit forslag om å oppheve det, og det vert interessant å sjå kva dei forskjellige røystar. Eg er i alle fall utruleg skuffa over at regjeringa skjer alle over ein kam, gjer det enklast mogleg og igjen rammar restaurant- og barnæringa kraftig – ei næring som har lege nede mange gongar før.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [17:51:17]: Jeg må bare innom representanten Vasvik, som faktisk poengterte noe vel-

dig bra. Han sa at det ifølge FHI i dag – han hadde sett det i et av mediene – er 50–60 pst. reduksjon også ved delvis nedstengning. Det betyr altså at regjeringen har en annen mulighet. Hvis man hadde støttet Fremskrittspartiets forslag i dag, kunne man altså gått inn for en delvis nedstengning, som også bransjen selv har tatt til orde for, der man kan servere alkohol, men med noe kortere åpningstid. Det er også et av tiltakene man kan gjøre.

Jeg sa at vi støtter de andre forslagene, og jeg har lyst til å presisere at vi selvfølgelig gjør det subsidiært. Vi har vårt eget forslag, som vi mener er det aller beste, og som vi hadde håpet enda flere hadde støttet.

Carl I. Hagen (FrP) [17:52:22]: Cecilie Myrseth, fra Arbeiderpartiet, mente jeg hadde kritisert fagfolkene. Det har jeg ikke gjort. Jeg har kritisert regjeringen for hele tiden å skyve fagfolkene foran seg og derved prøve å frasi seg sitt eget ansvar for å foreta en helhetsvurdering.

Jeg har nå hørt fagfolkene på pressekonferanser i ganske mange måneder, og er det noe de hele tiden understreker, er det jo usikkerheten. Jeg har i dag prøvd å spørre: Hvor mange færre innleggelser får vi på sykehus som følge av skjenkestopp? Det er jo det som er det helt avgjørende faktagrunnlaget for å kunne vurdere om de negative konsekvenser av skjenkestopp er forholdsmessige i forhold til det vi oppnår. Jeg kan ikke erindre at verken Helsedirektoratet eller FHI noen gang engang har antydnet hvor mange færre innleggelser på sykehus det blir som følge av skjenkestopp.

En annen representant snakket om at dette er en del av en tiltakspakke. Det er mulig noen mener det, men vi foreslår ikke å oppheve tiltakspakken. Det vi foreslår, er å oppheve fjerde ledd i § 14 i covid-19-forskriften, og det lyder som så:

«Serveringssteder som har skjenkebevilling etter alkoholoven kapittel 4 og 5 eller forskrift om alkoholordningen for Svalbard kapittel 3, skal ikke utøve skjenkebevillingen.»

Alt annet av regler er ganske detaljerte i covid-19-forskriften, hvor det slås fast at de som har skjenkebevilling, skal ha sitteplasser til alle gjester. Det har som regel ikke en pub eller en bar, men det er det nok av bestemmelser i covid-19-forskriften som regulerer. Det vi nå foreslår fjernet, gjelder kun alle de restauranter og serveringssteder som nå ikke har gjester fordi gjestene i tillegg til å spise et godt måltid mat, gjerne vil ha et glass øl eller vin til maten, i stedet for Cola.

Dessverre er vi mennesker slik innrettet, i hvert fall noen, at hvis man ikke kan få et glass vin eller øl til maten, og maten på restaurant er dyr i Norge, lar man være å gå på restaurant. Da holder man seg hjemme. Det er jo

det som er problemet for alle arbeidsplassene vi i dette huset og med regjeringen nå i realiteten har fjernet. Answeret er hos staten. Det blir spennende å se de søksmål som jeg håper kommer.

Truls Vasvik (A) [17:55:49]: Representanten Tybring-Gjedde, og i og for seg representanten Carl I. Hagen også, poengterte helt riktig at jeg sa at tiltakene er en pakke, og at det er derfor jeg ba om å få vite hva Fremskrittspartiet ville stramme inn. Da viste representanten Tybring-Gjedde til regjeringen neste uke. Det mener jeg er totalt uansvarlig i forhold til å se tiltakene som en helhet, som vi alle faktisk mener er riktig.

Pandemien foregår nå. Folk ligger på sykehus. Bransjer sliter med skyhøyt sykefravær, og bransjer sliter med økonomien. Det er alvor. Til representanten Hagen, som visstnok kritiserte regjeringen og ikke fagfolkene: Jeg forutsetter, president, at hvis jeg hadde kalt mine kollegaer «såkalte politikere», hadde jeg blitt klubbet for disrespekt for mine kollegaer. Det forutsetter jeg også skjer når vi prater om våre fagfolk.

Ja, i andre land er det åpent, slik at folk kan ta seg et glass vin ute. De har også skyhøye smittetall. De har en dødsrate som er betydelig høyere enn i Norge. Derfor er våre fagmyndigheter tydelige i sine vurderinger. Dem mener vi det er verdt å lytte til, og det er jeg glad for at regjeringen gjør.

Morten Stordalen (FrP) [17:57:18]: Jeg må kommentere representanten Myrseth, som mente at det ikke var så lett for Stortinget å regulere nærkontakter på restauranter, og derfor var det egentlig håpløst. Det er ikke det overhodet. Det Fremskrittspartiet inviterte til, er å få debatten om hvorvidt man kunne hatt et gradert tilbud. Det betyr at om kommunene vil stenge kl. 22, gjør de det. Vil de stenge kl. 24, gjør de det. Fremskrittspartiet har ikke tatt til orde for å åpne opp og si at det ikke betyr noen ting, men vi tar ett punkt som vi setter store spørsmålstegn ved.

Så registrerer jeg nå på vg.no at byrådslederen i Oslo mener akkurat det samme. Han er enig med Fremskrittspartiet. Men jeg hadde forventet at når statsråden er invitert til Stortinget for å ta debatten, kunne hun faktisk klare å begrunne og vise til den konkrete faglige vurderingen av det ene konkrete med skjenkestopp, delvis eller helt. Det har statsråden fortsatt ikke svart på, annet enn å si at det er en totalvurdering, men hun klarer ikke å komme på talerstolen og fortelle hva det ville betydd dersom man stengte kl. 22, med en middag eller ikke. Det hadde vi forventet. Så er det rart å høre Arbeiderpartiet, som tidligere lyttet til Fellesforbundet, som også er tydelig her og lytter til arbeidsfolk. Men at byrådslederen i Oslo nå er enig med Fremskrittspartiet, bør være et tankekors.

Jeg håper at når debatten blir så polarisert, er det noen som sitter på fakta. Vi har akkurat det samme faktagrunnlaget. Vi setter bare spørsmålstegn, i likhet med andre fagfolk som nå har satt det spørsmålstegnet i det offentlige ordskiftet de siste par ukene.

Da er det interessant å se, siden forslaget antakeligvis blir nedstemt, hva regjeringen gjør om noen få dager, om det da plutselig er helt ok fordi det har passert datoen da man, som man sa i desember, skulle ta en ny vurdering. Det er veldig spesielt. Jeg håper ikke det blir praksisen framover.

Det er heller ikke slik Fremskrittspartiet begynner å løfte opp og gå i strid mot det faglige. Det har vi ikke for vane å gjøre. Under pandemien har Stortinget stort sett vært samlet i det aller meste og i stort. Jeg tror også statsråden husker det selv i en debatt som er reist. Det var om karantenehotell der man kunne bo hjemme og tryggere istedenfor å bo sammen med andre og med økt smitte. Det var heller ikke noen klar faglig anbefaling. Det eneste faglige var at vi skulle ha avskrekkende tiltak for at folk ikke skulle reise så mye. Så har vi satt spørsmålstegn ved akkurat det med alkoholnekt kontra det å ha kunne ha et delvis tilbud om servering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 9 og 10.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra Stortingets presidentskap om å be Riksrevisjonen om å gjennomføre særlige undersøkelser av Stortingets økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene (Innst. 101 S (2021–2022))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber Riksrevisjonen om å iverksette særlige undersøkelser av saker som gjelder stortingsrepresentantenes økonomiske ordninger, herunder om nåværende eller tidligere stortingsrepresentanter har søkt om eller fått tildelt ytelser i strid med stortingsgodtgørelsesloven eller andre regler eller retningslinjer fastsatt av Stortinget eller Stortingets presidentskap, eller i strid med inngåtte avtaler.

Undersøkelsene skal også omfatte Stortingets og Stortingets administrasjons håndtering av saker om til-

deling av ytelser og forvaltningen av de økonomiske ordninger for stortingsrepresentantene mer generelt.

Riksrevisjonen skal under undersøkelsene sikre at de berørtes rettssikkerhet ivaretas, herunder retten til informasjon om egen sak, kontradiksjon og etterprøvbarhet.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 6. januar 2022

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 5. januar 2022)

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er forslagene nr. 1–5, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Det opprettes en midlertidig ordning etter modell av Europautvalget om foreleggelse av saker av viktighet for Norge, med varighet så lenge Norge er medlem av FNs sikkerhetsråd. Ordningen har til hensikt å sikre offentlig debatt, demokratisk forankring og legitimitet til regjeringens politikk i Sikkerhetsrådet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for å styrke den folkerettslige beskyttelsen til barn som holdes internert i væpnet konflikt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan vår nasjonale lovgivning kan styrke beskyttelsen av barn som holdes internert i væpnet konflikt gjennom blant annet bestemmelser om repatriering.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ i sikkerhetsrådet for å innføre sanksjoner mot Israels brudd på folkeretten.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ i sikkerhetsrådet for å innføre sanksjoner mot Tyrkias brudd på folkeretten.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.08.32)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022 vedlegges protokollen. – Det anses enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2020, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. 93 S (2021–2022), jf. Meld. St. 35 (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 17 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 6–13, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 14–17, fra Guri Melby på vegne av Venstre og Kristelig Folkeparti

Det votes over forslagene nr. 15 og 16, fra Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over dagens lisenser for salg av A- og B-materiell og tilfeller der salg av utstyr eller våpen brukes som et ledd i å undertrykke egen befolkning eller bryte folkeretten.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for næringslivet og effektiv eksportkontroll av å slå sammen listene over A- og B-materiell.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 78 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.09.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6–13, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for ein umiddelbar stans i all eksport av strategiske varer til land som deltek i borgarkrigen i Jemen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stansa all eksport av norske strategiske varer til statar der militæret og tryggingssystemet er instrumentelle i systematiske og alvorlege menneskerettsbrot.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringa halda Stortinget fortløpande oppdatert om endringar i eksporten til landa i den Saudi-leia koalisjonen som intervenserer i Jemen, og orientera Stortinget umiddelbart om det skjer endringar i eksporten av strategiske varer til desse landa, på bakgrunn av føre-var-prinsippet om å unngå at norske varer bidreg til folkerettsbrot.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om at krav om sluttbrukardokumentasjon blir praksis i all eksport av strategiske varer, òg til NATO-land og nære allierte.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringa offentleggjera grunngevingar for avslag på og godkjenning av lisenssøknadar til land utanfor NATO.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringa styrka openheita i det norsk eksportkontrollregimet og greia ut moglegheita for å innføra ein liknande praksis som den i Nederland, der parlamentet blir informert offentleg om godkjenning av eksportlisensar over ein viss sum, unntatt til dei nærmaste allierte, med detaljar om vurderinga av kriteria opp mot søknaden innan to veker etter at søknaden er godkjend.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringa leggja fram eit forslag til endring i eksportkontrollforskrifta som skal sikra at norsk digital overvakningsteknologi ikkje blir eksportert til land kor det er fare for at teknologien blir brukt i strid med menneskerettane.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringa styrka førebyggingsarbeidet opp mot potensielle eksportørar av strategiske varer og klargjera overfor selskap som eksporterer strategiske varer, at dei er ansvarlege for å gjera sjølvstendige aktsemdsvurderingar, og rapportera om oppfølginga av dette som ein del av den årlege stortingsmeldinga om eksport av strategiske varer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 83 stemmer mot og 15 stemmer for forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

(Voteringsutskrift 18.10.02)

Presidenten: Det viser seg at flere har stemt feil. Da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.10.37)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 14 og 17, fra Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en oversikt over måter Nederland har økt graden av parlamentarisk kontroll rundt eksport av A- og B-materiell.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at eksport av biometrisk overvåkningsteknologi omfattes av norsk eksportkontroll definisjon av flerbruksvarer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.11.05)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa setta ned eit offentlig utval som skal gjera ein heilskapleg gjennomgang av det norske eksportkontrollregimet, både regelverket og den forvaltningsmessige sida, for å sikre reell og etterprøvbar etterleving av Stortinget sitt 1959-vedtak og 1997-presisering og av internasjonale forpliktingar. I tillegg skal utvalet vurdere om det er behov for fleire presiseringar, i tråd med norske folkerettslege, humanitærrettslege og menneskerettslege forpliktingar.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for å setta i gang ei uavhengig granskning av eksporten av strategiske varer til landa som har vore involvert i Jemen-krigen, med mandat til å undersøke risikoen for at norskproduserte strategiske varer har blitt brukt i Jemen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa tolke kriterium 2 i Utanriksdepartementet sine retningslinjer for eksportkontroll, om menneskerettssituasjonen i mot-

takarlanda strengare enn i dag, og sikra at Noreg ikkje eksporterer strategiske varer til regime som er ansvarlege for alvorlege menneskerettsbrot.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med ei sak som skal sikra at FN sin våpenhandelsavtale (ATT) artikkel 6 og 7 blir inkludert i lov eller forskrift.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa greia ut moglegheita for å utvikla kontrollmekanismar som gjer det mogleg å etterkontrollere sluttbrukerklæringane, til dømes gjennom ein stikkprøvemekanisme, og som blir rapportert på i den årlege stortingsmeldinga om eksport av strategiske varer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 79 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.11.26)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 35 (2020–2021) – Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2020, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 4, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2018 (Innst. 86 S (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2018 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Sofie Marhaug og Lan Marie Nguyen Berg om å stanse tildelingen av letetillatelse på norsk sokkel (Innst. 76 S (2021–2022), jf. Dokument 8:4 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ha Parisavtalen og lov om klimamål, samt hensynet til klimarisikoen for norsk økonomi, som rammer for videreutviklingen av norsk petroleumsvirksomhet og begrense fremtidige lisenstildelinger til utvidelser eller forlengelse av allerede eksisterende produksjon i modne områder.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.12.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse all tildeling av letetillatelse på norsk sokkel, både gjennom nummererte konsesjonsrunder og gjennom TFO-ordningen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.13.18)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:4 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Sofie Marhaug og Lan Marie Nguyen Berg om å stanse tildelingen av letetillatelse på norsk sokkel – vedtas ikke.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 72 stemmer for og 22 stemmer mot komiteens innstilling. (Voteringsutskrift kl. 18.13.59)

Presidenten: Nå var det flere usikre hender her, så da tar vi voteringen på nytt. Det er viktig at alle skjerper seg, så kommer vi forttere hjem.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 79 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.15.00)

Votering i sak nr. 6, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve om drenering av fjellskredområdet ved Åkneset (Innst. 89 S (2021–2022), jf. Dokument 8:20 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget viser til arbeidet som skredseksjonen ved NVE utfører, og ber om at regjeringen følger opp dei anbefalingane som NVE kjem med i saka om drenering av fjellskredområdet ved Åkneset.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.15.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen sikre at det raskt vert utarbeidd ein plan for drenering av høgrisikoområdet for store fjellskred ved Åkneset i Stranda kommune.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til tilrådingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7, debattert 6. januar 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2022 under Olje- og energidepartementet (midlertidig stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter) (Innst. 103 S (2021–2022), jf. Prop. 45 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt

Forslagene nr. 3 og 4 er under debatten omgjort til oversendelsesforslag.

«I statsbudsjettet for 2022 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
(NY)	75	Stønad til husholdninger for ekstraordinære strømutfgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , bevilges med.....	20 000 000 000

»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I statsbudsjettet for 2022 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	26	Reguleringsmyndighet for energi, økes med	5 000 000

Forslag nr. 3 lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å sørge for at borettslag, sameier, aksjeselskapsleiligheter og andre husholdninger med strømmåler som er registrert som næringsvirksomhet, også på desember-regningen får støtte på samme nivå som andre husholdninger til strømregningene, og ta avklaringen om støtten opp mot EØS-reglene i etterkant av at støtten er utbetalt.»

Forslag nr. 4 lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å opprette en søkbar pott gjennom Husbanken for at borettslag, sameier, aksjeselskapsleiligheter og andre husholdninger med strømmåler som er registrert som næringsvirksomhet, for å sørge for at disse umiddelbart får dekket deler av strømregningen slik andre husstander får.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ny og forsterket strømpakke innen strømregningen for januar utstedes, basert på foreløpige erfaringer med strømprisene.»
Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 87 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.56)

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 62 700 000 til kr 67 700 000	
	(NY)	75 Stønad til husholdninger for ekstraordinære strømudgifter, <i>overslagsbevilgning</i> , bevilges med.....	5 500 000 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 8 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 9, debattert 6. januar 2022

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde og Tor André Johnsen om å oppheve nasjonalt skjenkeforbud for restauranter (Dokument 8:61 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det i tillegg til selve representantforslaget, som ble satt fram av Bård Hoksrud, satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 4, fra Sveinung Rotevatn på vegne av Venstre
- forslag nr. 5, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sjå til at det blir gjort grundige vurderingar av om smitteverntiltak er forholdsmessige etter smittevernlova, og at desse vurderingane blir gjort offentlege samstundes som tiltaka vert foreslått innført eller vidareført.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 69 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.18.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere endringer av vedtatte smitteverntiltak ut fra smittevernlovens krav om at tvangstiltak ikke kan brukes når det etter sakens art og forholdene ellers vil være et uforholdsmessig inngrep.»

Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 69 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.19.11)

Presidenten: Det voteres over representantforslagets punkt 2. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene selv avgjør om det skal kunne tillates alkoholserving i forbindelse med matserving, så lenge det er strenge smitteverntiltak.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Representantforslagets punkt 2 ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.19.31)

Presidenten: Det voteres over representantforslagets punkt 1 og 3.

Forslagets punkt 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen med øyeblikkelig virkning oppheve det nasjonale skjenkeforbudet i covid-19-forskriften § 14 tredje ledd.»

Forslagets punkt 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at skjenkesteder forplikter seg til å opprettholde avstand mellom og begrensninger i antall gjester.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Representantforslagets punkt 1 og 3 ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.19.54)

Votering i sak nr. 10, debattert 6. januar 2022

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å oppheve den nasjonale skjenkestopp for utelivsbransjen (Dokument 8:62 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Rauand Ismail satt fram representantforslaget. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart oppheve full nasjonal skjenkestopp for utelivsbransjen og åpne for fleksible og lokalt fastsatte løsninger.»
Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Representantforslaget ble med 84 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.20.23)

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.21.

